

Máster Interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

AUTOINFORME DE SEGUIMIENTO

**Máster Interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade
(4ªed.)**

Curso Académico: Curso 2023-2024

- [Datos da universidade e do título obxecto do seguimento](#)
- [Cumprimento do proxecto establecido](#)
  - Dimensión 1. A xestión do título
    - [Criterio 1. Organización e desenvolvemento](#)
    - [Criterio 2. Información e transparencia](#)
    - [Criterio 3. Sistema de garantía de calidade](#)
  - Dimensión 2. Recursos humanos
    - [Criterio 4. Recursos Humanos](#)
    - [Criterio 5. Recursos materiais e servizos](#)
  - Dimensión 3. Resultados de aprendizaxe
    - [Criterio 6. Resultados da aprendizaxe](#)
    - [Criterio 7. Indicadores de satisfacción e rendemento](#)
- [Modificacións do plan de estudos](#)
- [Listaxe de evidencias e indicadores](#)
- Plan de Melloras
  - Abertas Curso 2023-2024
    - Criterio 6 - Resultados da aprendizaxe
  - Finalizadas Curso 2023-2024
    - Criterio 6 - Resultados da aprendizaxe

<u>1. DATOS DO TÍTULO</u>	
Denominación do título	Máster Interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)
Mencións/Especialidades	Especialidade en Arqueoloxía Especialidade en Historia do Mundo Clásico
Universidade responsable administrativa	Universidade de Santiago de Compostela
En caso de títulos interuniversitarios, universidade/s participante/s	Universidade de Santiago de Compostela Universidade de Vigo Universidade de A Coruña
Centro responsable	Facultade de Xeografía e Historia
Centro/s onde se imparte	Facultade de Xeografía e Historia
Rama de coñecemento	Artes e Humanidades
Número de créditos	60 ECTS
Profesión regulada	Non
Modalidade de impartición	Estudo presencial
Curso de implantación	2020
Data acreditación ex ante (verificación)	07/10/2014
Data renovación acreditación	19/05/2020

2. CUMPRIMENTO DO PROXECTO ESTABLECIDO

DIMENSIÓN 1. A XESTIÓN DO TÍTULO

CRITERIO 1. ORGANIZACIÓN E DESENVOLVEMENTO:

Estándar: O programa formativo está actualizado e implantouse de acordo coas condicións establecidas na memoria verificada.

Analizar e valorar se o desenvolvemento do plan de estudos realizou conforme a memoria verificada e non se produciron incidencias graves, o que permitiu unha correcta adquisición das competencias por parte dos estudantes.

1.1.- O título mantén o interese académico e está actualizado segundo os requisitos da disciplina, avances tecnolóxicos e científicos, necesidades socioeconómicas e requisitos da profesión.

Aspectos a valorar:

- O perfil formativo/egreso do título mantén a súa relevancia e está actualizado segundo os requisitos do seu ámbito académico, científico e profesional e, no seu caso, segundo as necesidades e requisitos da profesión regulada.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Neste apartado non se rexistraron novidades significativas respecto aos datos incluídos no informe de renovación da acreditación previo á 4ª edición do master, elaborado a finais do curso 2019-2020 e que obtivo a cualificación de “favorable”. En efecto, trátase dun título con carácter estratéxico que da resposta ás necesidades formativas do SUG e da sociedade galega. Durante os cursos académicos impartidos, o Máster ofreceu aos alumnos unha formación especializada, contribuíndo, entre outros aspectos, de maneira decisiva, á mellor preparación dos arqueólogos e das arqueólogas que poden desenvolver o seu traballo no eido da Arqueoloxía profesional e da investigación, o que repercute a súa vez en beneficio da sociedade á que están destinados a servir. Trátase, polo tanto, dunha titulación que, sen estar vinculada a unha profesión regulada, relaciónase directamente coa actividade profesional da Arqueoloxía e coa investigación nesta mesma área e na de Historia da Antigüidade.

Os estudos dan resposta ás cambiantes necesidades do mercado laboral, permiten a formación continua e favorecen a validación de coñecementos, habilidades e destrezas adquiridos. A aprendizaxe da Arqueoloxía e das Ciencias da Antigüidade veríase gravemente comprometida se se restrinxira só as titulacións xeneralistas, sen especialización.

O título oferta cada ano 25 prazas (IN01M). A evolución da matrícula manifesta lixeiras oscilacións, cunha tendencia que alcanza ou supera a cifra de 20 alumnos de novo ingreso de forma sostida no tempo dende o ano 2019-2020. A media dos últimos cinco anos (período 2019-2024) é de 21 matriculados; pensamos que a cifra de 16 no curso 2016-17 debeuse a unha situación conxuntural; de feito, os anos posteriores foron sempre superiores, quedando en 20 os matriculados no curso 2021-22, 24 no curso 2022-23, segundo ano da 4ª edición deste master, e 24 na edición de 2023-2025. A evolución da matrícula na USC pódese ver na táboa seguinte:

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Total (IN02M)	20	26	16	21	18	21	20	20	24	24

Non é fácil determinar as causas das pequenas fluctuacións na matrícula, pero a táboa apunta a que os cursos 16-17 e 18-19 foron excepcionais e non un cambio de tendencia. Como aspecto positivo, mantense a matrícula de alumnos estranxeiros, en concreto son salientables os procedentes de China (curso 2018-19 ata 2021-2022) e de Arxelia (2022-2023 e 2023-2024), tal e como se reflicte na táboa seguinte (IN08M) (as porcentaxes que dá a USC non recollen os datos da UVIGO ou da

UCD):

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Total (%) (IN08M)	5,26	0,00	3,85	4,00	7,41	12,00	10	4,17	10,00	9,09

É importante destacar os seguintes aspectos:

a) A inmensa maioría dos alumnos de novo ingreso matricúlanse de todos os créditos ofertados (IN04M). Ata o momento só dous alumnos acolléronse á modalidade de matrícula a tempo “parcial”, máis o caso dunha alumna anterior (do curso precedente, 2021-2022). No curso 2022-23 houbo unha alumna que se deu de baixa do mestrado, por motivos non aclarados á coordinación, e outro alumno que rematará o mestrado en 2 anos, por motivos de saúde (só se inclúen os datos da USC), de aí que o índice do 2022-23 reflexe unha baixa que, en todo caso, non é representativa da tendencia xeral do mestrado. De feito, se atendemos aos datos do curso 2023-2024, o índice amosa unha alza, tendente á estabilidade no curso 2024-2025.

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Total (IN04M)	19,00	20,00	16,00	20,00	18,00	19,00	19	17	15,0	24

b) A docencia impártese indistintamente en galego e castelán, grazas ás accións de mellora e potenciación do idioma galego que se realizan tanto para o alumnado como para o profesorado.

c) Os contidos, planificación docente e a metodoloxía do Máster contan co respaldo de diversas institucións da comunidade autónoma galega, en particular, de concellos (destacando o de Santiago de Compostela e Vilamartín de Valdeorras), museos (Museo das Peregrinacións de Santiago de Compostela, por exemplo), e do servizo de patrimonio cultural da Xunta de Galicia. Tamén contamos co apoio de empresas privadas do sector da arqueoloxía, algunhas delas que contan xa con anos de colaboración continuada co mestrado. Resulta salientable que algunhas delas están fundadas e dirixidas por antigos alumnos egresados do mestrado, o que indica que a súa proxección laboral funciona correctamente.

Hai que mencionar que a partir de marzo de 2020 tívose que pasar á docencia non presencial a causa do Estado de Alarma derivado do COVID-19 (curso 2019-20). No curso 2020-21, primeiro ano da 4ª edición, voltouse á presencialidade coas precaucións sanitarias esixidas e necesarias derivadas do mantemento da situación de pandemia, que foron mantidas no curso 2021-22, sempre seguindo as indicación da xerencia da nosa institución. Dende o curso 2022-23 ata a actualidade (2023-24) retomouse a docencia presencial con normalidade.

1.2.- O plan de estudos desenvólvese seguindo a oferta de módulos e materias previstas na memoria verificada.

Aspectos a valorar:

- A oferta de módulos e materias correspóndese co establecido na memoria de verificación e, se é o caso, nas sucesivas modificacións.
- O Desenvolvemento das actividades académicas, metodoloxías docentes, sistemas de avaliación e cualificación, correspóndese co establecido na memoria de verificación e permite a consecución das competencias. O tamaño dos grupos é adecuado ás actividades formativas.
- No seu caso, o curso de adaptación cumpre a súa función en canto á adquisición de competencias e coñecementos, por parte dos estudantes que os cursen e adecúase ao establecido na memoria de verificación do título.
- Participación do alumnado en programas de mobilidade.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

No curso académico actual 2023-24, tercer ano da 4ª edición do Master Inteuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade, no que participan plenamente as tres universidades do SUG e máis o CSIC, xa están consolidadas as tres materias novas impartidas dende o curso 2017-18: “Arqueoloxía de Mesopotamia” e “Técnicas instrumentais e cronolóxicas en arqueoloxía”, a cargo de profesores da UDC, e a materia de “Necrópole e restos humanos” ofertada a partir do curso 2018-19, que continúa sendo a optativa con máis alumnos matriculados.

Ademais, na nova edición incorporáronse outras novas materias que completan a formación dos estudantes egresados, que están a ter moito éxito. A materia obrigatoria de ‘Iniciación á Investigación en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade’, e as materias optativas ‘Cultura material medieval e moderna’, ‘Arqueobotánica’, ‘Zooarqueología’. Así mesmo a modificación da oferta de outras 6 materias nesta 4ª edición axústanse mellor ás necesidades formativas (‘Escavación arqueolóxica’, ‘Practicum’, ‘Epigrafía latina’, ‘Historia das relixións antigas’, ‘Historia antropolóxica do mundo antigo’, ‘Historia do arte grego’). Na revisión anual do programa de materias do Mestrado, a Comisión Académica plantexou, en coordinación coa Universidade da Coruña, a posibilidade de crear unha nova materia para o curso 2025/26, “Bioarqueoloxía e ADN antigo”.

Os obxectivos establecidos na Memoria continúan a cumprirse dende a posta en funcionamento do Máster, adquirindo os alumnos as competencias xenéricas e específicas que se inclúen na Memoria. O grao de satisfacción do alumnado constátase tanto polo sistema de enquisas establecido con carácter xeral para todos os títulos pola USC (ao que nos referiremos no apartado que corresponde), como polas enquisas *ad hoc* realizadas dende a coordinación académica anualmente, os informes dos titores dos TFM e do sistema administrativo de apoio ao Máster.

Debemos salientar ademais, que ao longo do curso 2023-24 foron desenrolados seminarios complementarios á docencia, con financiamento competitivo da Vicerreitoría de Titulacións e Internacionalización da USC dedicado a accións de promoción e mellora dos mestrados. Realizáronse un total de:

1. Conferencia de inauguración: Rafael Rodríguez Martínez (Diputación de Pontevedra)

(11/09/2023): *Santa Clara de Pontevedra. 750 anos de clausura e proxecto.*

2. Seminarios de especialización:

- Dra. Carla Rubiera Cancelas (Universidade de Oviedo) (20/10/2023): *"What did they do with female slaves?" (Susan Treggiari). Interseccionalidade en el estudio de la esclavitud en la Roma antigua.*
- Dr. Fernando Rodríguez del Cueto (Universidade de Oviedo) (20/10/2023): *La implantación megalítica en un territorio del centro-occidente asturiano: resultados del proyecto de la Cobertoria (2016-2023).*
- Dra. Pilar Diarte Blasco (Instituto de Historia, CSIC) (23/02/2024): *Más allá de silos y fondos de cabaña: paisaje y sociedad en el mundo rural del período visigodo.*
- Dr. Mikel Díaz Rodríguez (Universidade de Santiago de Compostela) (14/03/2024): *Casos de estudio con SIG. Reproducibilidad y transparencia en Arqueología.*
- Dra. María Benito Sánchez (Universidade Complutense de Madrid) (19/03/2024): *Unha carreira en antropoloxía física forense: das fosas da guerra civil ás momias exipcias.*

3. Talleres prácticos e workshops:

- Programa práctico en Arqueoloxía da Arquitectura (23-30/01/2023-27/02/2023-17/03/2023): Dra. Rebeca Blanco Rotea (Univ. Minho).

- Destrezas prácticas en Humanidades Dixitais (29/09/2023-06/10/2023-11/10/2023-20/10/2023-27/10/2023): Dr. Miguel Carrero Pazos (USC), Dra. Leticia Tobalina Pulido (UNICAN).

CONFERENCIA INVITADA USC Stockholm University CRETUS EOPast

UNHA CARREIRA EN ANTROPOLOXÍA FÍSICA FORENSE: DAS FOSAS DA GUERRA CIVIL AS MOMIAS EXIPCIAS

Dra. María Benito Sánchez

Escuela de Medicina Legal de Madrid
Dpto. Medicina Legal Psiquiatría y Anatomía Patológica

Martes 19 de 12:30 a 14:00
Salón de Graos Facultade de Bioloxía
Campus Vida – Acceso libre

Dentro do Msc de Arqueoloxía e CC da Antigüidade da USC

Organiza: **PollutedPast**

 FACULTAD DE MEDICINA

MÁSTER INTERUNIVERSITARIO DE ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE

SEMINARIOS DE ESPECIALIZACIÓN 2023/2024

Dra. Carla Rubiera Cancelas (Universidad de Oviedo)
"What did they do with female slaves?" (Susan Treggiari). Interseccionalidad en el estudio de la esclavitud en la Roma antigua. 12-13h

Dr. Fernando Rodríguez del Cueto (Universidad de Oviedo)
La implantación megalítica en un territorio del centro-occidente asturiano: resultados del proyecto de la Cobertoria (2016-2023). 13-14h

Venres 20 de outubro, 12-14h, Paraninfo da Facultade de Xeografía e Historia

 ARQUEOLOXÍA e CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE

 Universidade de Santiago de Compostela

 Universidade de Vigo

 Universidade da Coruña

 CSIC

 incipit

Non hai participación do alumnado en programas de mobilidade, xa que os estudantes se matriculan polo interese de permanecer todo o curso deste master en Santiago.

1.3.- O título conta con mecanismos de coordinación docente que permiten analizar se o desenvolvemento do plan de estudos posibilita a adquisición das competencias por parte dos estudantes e, no seu caso, se establecen as accións de mellora oportunas.

Aspectos a valorar:

- A coordinación horizontal e vertical entre as diferentes materias do plan de estudos evita baleiros e duplicidades.
- No caso de que o título se imparta en varios centros da Universidade ou sexa interuniversitario, analizarase o funcionamento dos mecanismos de coordinación entre todos os centros/Universidades que imparten o plan de estudos.
- No caso de que existan prácticas externas, valorarase se os mecanismos de coordinación permiten aos estudantes alcanzar as competencias asociadas a estas prácticas.
- No caso de que o título se imparta en varias modalidades (presencial, a distancia, semipresencial) valorarase a coordinación docente entre as modalidades, co fin de que os estudantes podan alcanzar as mesmas competencias con independencia da modalidade cursada.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Seguindo a normativa da USC referida ao nomeamento dun titor da materia de Traballo de Fin de Máster, no curso 2023-2024 mantívose ao profesor Francisco Javier González García quen desenvolve a súas responsabilidades con gran eficacia. A acción introducida no curso 2017-18 de asignar un titor por cada 3 alumnos non se aplicou porque non contribuía de maneira significativa á mellora da proposta: que os alumnos elixisen pronto o seu tema e titor de TFM.

Así mesmo, tendo presente o informe emitido pola ACSUG no proceso de acreditación do título, a Comisión Académica considerou oportuno introducir no 2018-19 unha acción de mellora consistente en solicitar unha maior concreción ás programacións académicas de cada materia, requisito que se mantén na 4ª edición, tanto no curso 2020-21, 2021-22, 2022-23 e 2023-24. En concreto, incorpóranse os seguintes aspectos:

- Un apartado sobre “prácticas” especificando o número de horas, a súa distribución e a descrición da mesma.

- Un apartado sobre avaliación, no que se debe indicar: (a) se haberá ou non exame; (b) a definición dos traballos coa maior precisión posible; (c) as datas de entrega dos traballos; (d) a ponderación dos distintos elementos que serven de base para a avaliación. A causa da pandemia a recomendación para todas as materias foi que se realizara na medida do posible unha avaliación continua.

Ademáis, a Comisión Académica considerou unha “boa práctica” que as avaliacións de varias materias foran feitas de forma conxunta (p. ex., que un mesmo traballo feito en varios módulos sirva para varias materias) e que se facilitase no posible a converxencia coa temática nos respectivos TFM.

No curso 2023-24, seguindo as indicacións normativas da USC, incluíuse un texto referido ao uso fraudulento de tecnoloxías de Intelixencia Artificial: “Para los casos de realización fraudulenta de ejercicios o pruebas será de aplicación lo recogido en la "Normativa de evaluación del rendimiento académico de los estudiantes y de revisión de calificaciones". En el caso de fraude académico, tal y como se define en el artículo 42 del Reglamento por el que se establecen las normas de convivencia de la Universidad de Santiago de Compostela, y de conformidad con lo dispuesto en el artículo 11. g) de la Ley de Convivencia Universitaria, se aplicarán las sanciones previstas por la normativa. Entre los comportamientos premeditados tendentes a falsear los resultados de un examen o trabajo se incluyen el plagio y el empleo no consentido de herramientas de Inteligencia Artificial”.

A coordinación, tanto entre o profesorado como entre as tres universidades (USC-UVigo-UDC), foi continuada e sendo excelente durante o curso 2023-2024, e nos anos anteriores. Celebráronse reunións periódicas mensuais entre o coordinador do mestrado (USC) e os coordinaores locais da UVIGO e UDC para analizar o bo seguimento do mestrado.

En conclusión, a través da pluralidade de mecanismos garántese a coordinación horizontal e vertical entre as diferentes materias de formación do plan de estudos (evitando baleiros e duplicidades), incluíndo as Prácticas Externas. En definitiva, todos os ensinos que se imparten responden, en termos xerais, a unha mesma planificación, obxectivos, metodoloxía e resultados. Finalmente, salienta a constitución de dúas C.C.A.A., unha interuniversitaria e outras locais, por cada universidade, que foron desenrolándose simultaneamente dende a súa constitución. Proba do efecto de ambas comisións e a súa coordinación é o feito de elaborar unha proposta de nova materia optativa, “Bioarqueoloxía e ADN antigo” que na actualidade está en tramitación, para ser impartida pola UDC por primeira vez no curso 2025/26.

1.4. Os criterios de admisión aplicados permiten que os estudantes admitidos teñan o perfil de ingreso adecuado para iniciar estes estudos.

Aspectos a valorar:

- Coherencia entre o perfil de ingreso establecido na memoria verificada e o perfil real do estudantado matriculado no título.
- No seu caso, os complementos de formación compren a súa función en canto á nivelación e adquisición de competencias e coñecementos por parte dos estudantes que os cursen.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

O compromiso de chegar a 20 alumnos de novo ingreso por ano mantense como obxectivo prioritario, e fanse importantes esforzos para alcanzalo. As xornadas de orientación profesional que organizan as facultades de Xeografía e Historia (USC), de Historia (UVigo) e de Humanidades (UDC) para os alumnos de último curso do grao nas titulacións de Historia, Historia da arte, Xeografía e Xeografía e Historia, e a propia Vicerreitoría de Internacionalización son unha boa iniciativa, que debería continuar, a pesar de que a asistencia de alumnos non é demasiado elevada. A coordinación participa activamente nas diferentes actividades de promoción que se convocan.

Neste sentido cabe salientar o interese da realización dunha actividade de promoción do master orientada a futuros estudantes, organizada pola Vicerreitoría de Titulacións e Captación Internacional en xaneiro de 2024, e a grabación, dende o decanato da facultade de Xeografía e Historia, de vídeos curtos para a promoción dos masters, nas mesmas datas, co mesmo obxectivo, chegar a potenciais alumnos de todo o territorio nacional, especialmente da zona norte/noroeste e de América do Sur e Mesoamérica. Ademais, mellorouse a información da páxina web do título e a información de Facebook. Poderanse utilizar outras redes sociais como ferramentas de difusión (twitter, Instagram, etc.).

Progresivamente, tanto na USC como na Uvigo e na UDC, foise mellorando e aproximando o calendario de matrícula, que antes se solapaba co comezo do curso, o que provocaba certas disfuncións. No curso 2023-2024, a progresiva aproximación permite axustar mellor as datas de avaliación cara ao peche de actas, eliminándose os problemas detectados en cursos anteriores.

A nota media de acceso segue manténdose por riba do 6, cunha tendencia ascendente (IN06M), sendo a do curso 2021-2022 un 7,31, no curso 2022-23 rexistrouse unha lixeira baixada (7,19) de 12 décimas, que en todo caso non resta relevancia á nota media alta de acceso (IN06M). No curso actual 2023/24 rexístrase unha subida interesante, a 7,67.

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Total (IN06M)	6,99	7,14	6,77	7,05	7,19	7,15	6,90	7,31	7,19	7,67

No curso 2021-22 houbo unha subida na porcentaxe de estudantes nacionais de fóra de Galicia (IN09M) ao 20,83% (no anterior alcanzou o 10%, aínda que non alcanzou o 22,22% do curso 2018-19), o número de estudantes procedentes da USC pasou do 65% do total ao 45,83% (IN13M). No curso 2022-2023, a porcentaxe de estudantes nacionais de fóra de Galicia mudou á baixa (20,00%) (IN09M), e o número de estudantes procedentes da USC continuou subindo ata o 56,67% (IN13M), o que significa que o alumnado da USC interésase por continuar estudos formativos de mestrado na nosa Universidade. No curso 2023-24, a porcentaxe de alumnado estranxeiro continuou subindo, ata alcanzar un 21,21% (IN09M), e o número de estudantes procedentes da USC tamén, chegando ao 63,64% (IN13M), o que significa que o interese polo noso mestrado segue crescendo.

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Total (%) (IN09M)	5,26	22,22	15,38	20,00	22,22	8,00	10	20,89	20,00	21,21

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Total (%) (IN13M)	73,68	62,96	73,08	68	55,56	72,00	65	45,83	56,67	63,64

Cremos que manter un perfil de ingreso amplo (graduados de diferentes titulacións) contribúe a

dar maior riqueza ao título; curso tras curso, constatamos que as cualificacións medias dos alumnos que proceden do grao de Historia son semellantes ou inferiores ás alcanzadas por quen procede doutras titulacións. Así, no curso 2014-15, os alumnos que accederon ao máster desde o grao en Historia obtiveron unha nota media de 8,2, mentres que os do grao en Arte un 7,31. No curso 2015-16 a equiparación foi absoluta (grao en Historia: 7,85; grao en Historia de Arte: 7,89). Nos perfís máis afastados os alumnos obtiveron notas medias claramente superiores 8,38 (licenciatura en filoloxía clásica); 8,5 (grao en Bioloxía) 8,0 (grao en Humanidades); 9,2 (licenciatura en Belas Artes). Hai que ter en conta tamén que o peso da Arqueoloxía e Historia Antiga no grao en Historia é moi reducido (dúas materias semestrais en primeiro e segundo curso), polo que non son necesarios complementos de formación. Pensamos que restrinxir o acceso aos graduados en Historia ou en Xeografía e Historia empobrecería considerablemente o título, e limitaría o enriquecemento de disciplinas como a Arqueoloxía.

1.5.- A aplicación das diferentes normativas contribúe á eficiencia nos resultados do título.

Aspectos a valorar:

- A aplicación das distintas normativas (normativa de permanencia, os sistemas de transferencia e recoñecemento de créditos, así como outras relacionadas coa avaliación, traballos fin de grao/máster, prácticas externas, ...) desenvólvense segundo o establecido nelas, tendo en conta as competencias previamente adquiridas polo estudante e as competencias a adquirir no título. Impacto delas nos resultados.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

O Consello de Goberno da USC do 16 decembro de 2016 aprobou un novo regulamento do TFM, que está publicado na web do máster (<https://www.usc.es/posgrao/muarqueo/TrabajofindeMaster.html>). No curso 2022-23, como ven sendo habitual, realizamos unha xornada ao comezo do curso, nas que os profesores presentan as súas liñas de investigación co fin de facilitarlles a elección do tema e titor do TFM. No curso 2022-23 e 2023-24 realizouse en formato presencial, á que asistiron todos os estudantes e un número importante de profesorado, superior ó doutros anos.

Como comentamos no apartado precedente, houbo varias actividades para promocionar o mestrado a través de webminarios para a edición do curso 2023-2024. As datas foron o 23 de febreiro de 2023 promovida pola vicerreitoría, e videos da propia facultade de Xeografía e Historia (cara aos estudantes de grao da USC, do SUG, do estado español e con orientación internacional).

A constante actualización da web propia do mestrado (<https://www.usc.gal/gl/estudios/masteres/artes-humanidades/master-universitario-arqueoloxia-ciencias-antiguidade/web-propia>) como complemento da web oficial da USC, contribúe a ter informado aos estudantes egresados e aos que desexan obter información do master en tempo real.

DIMENSIÓN 1. A XESTIÓN DO TÍTULO

CRITERIO 2. INFORMACIÓN E TRANSPARENCIA:

Estándar: A institución dispón de mecanismos para comunicar de maneira adecuada a todos os grupos de interese as características do programa e dos procesos que garanten a súa calidade.

Analizar e valorar se a información relevante sobre o título é pública e está dispoñible, en tempo e forma, para todos os axentes implicados nel (estudantes, empregadores, administracións educativas e outros grupos de interese).

2.1.- A institución publica, para todos os grupos de interese, información obxectiva, suficiente e actualizada sobre as características do título e sobre os procesos que garanten a súa calidade.

Aspectos a valorar:

- Publícase información suficiente e relevante sobre as características do programa formativo, o seu desenvolvemento e os resultados alcanzados.
- A información sobre o título é obxectiva, está actualizada e é coherente co contido da memoria

verificada do título e as súas posteriores modificacións.

- Garántese un fácil acceso á información relevante do título a todos os grupos de interese.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Dende a Facultade de Xeografía e Historia da USC promóvese que toda a información sexa pública e facilmente accesible a través do apartado de acordos de Facultade e Comisión Permanente, onde se aproban todas as suxerencias e reflexións da Comisión do SGC:

<https://www.usc.gal/gl/centro/facultade-xeografia-historia/arquivo>

<https://www.usc.gal/gl/centro/facultade-xeografia-historia/calidade/documentacion-sgc>

De acordo coa observación realizada pola subcomisión avaliadora da acreditación, actualizáronse as posibles ligazóns rotas e incorporáronse os acordos da Comisión de Calidade. Toda a documentación do sistema de Garantía de Calidade da Facultade de Historia da Universidade de Vigo está dispoñible na páxina web do centro, <https://historia.uvigo.es/gl/facultade/organos-de-goberno/comision-de-calidade/>, onde ademais hai un apartado específico sobre a descrición do título do mestrado <https://historia.uvigo.es/gl/estudios/master-en-arqueoloxia/> e orientativa sobre a titulación para os alumnos da Universidade de Vigo.

Así mesmo, na Universidade de A Coruña está dispoñible esta información na páxina web do centro <https://humanidades.udc.es/estudios/máster-miaca/información-del-t%C3%ADtulo>

O máster posúe a súa propia páxina web na que se inclúe toda a información necesaria, sendo mellorada cada curso académico. Foi completamente renovada no curso 2023-2024, co gallo da nova coordinación: <https://www.usc.gal/gl/estudios/masteres/artes-humanidades/master-universitario-arqueoloxia-ciencias-antiguidade/web-propia>

A páxina web é a nosa principal canle de información e mantense permanente actualizada puntualmente, prestando especial atención ás Prácticas Académicas Externas, ao Traballo de Fin de Máster e ás actividades extra-académicas. A USC ten unha páxina propia de máster (orientada sobre todo ao alumno que aínda non está matriculado) que enlaza coa páxina do máster:

<https://www.usc.gal/gl/estudios/masteres/artes-humanidades/master-universitario-arqueoloxia-ciencias-antiguidade>

Así mesmo contamos cunha páxina en Facebook que resulta moi útil para difundir as actividades así como tamén outras relacionadas coa Arqueoloxía ou a Historia Antiga especialmente en Galicia: <https://m.facebook.com/masterarqueoloxia/>, cuxa xestión é proporcionada pola Uvigo.

DIMENSIÓN 1. A XESTIÓN DO TÍTULO

CRITERIO 3. SISTEMA DE GARANTÍA DE CALIDADE:

Estándar: A institución dispón dun sistema interno de garantía da calidade formalmente establecido e implementado que asegura, de forma eficaz, a mellora continua da titulación.

Analizar a implantación do Sistema de Garantía de Calidade (SGC) e valorar a súa contribución á mellora continua do título.

3.1.- O SGC posúe os mecanismos necesarios para recoller a información precisa, analízala, detectar debilidades e propoñer accións de mellora, realizando o seu seguimento.

Aspectos a valorar:

- Os procedementos que permiten recoller a información de forma continua, analizar os resultados e empregalos para a toma de decisións e a mellora da calidade do título, desenvolvéronse de acordo ao establecido.
No caso dos títulos interuniversitarios ou dos títulos que se imparten en varios centros da Universidade, as accións levadas a cabo como consecuencia da implantación do SGC están coordinadas en todos os centros participantes no programa formativo.
- Os procedementos de avaliación e mellora da calidade da ensinanza e o profesorado desenvolveuse de acordo ao establecido.
- O procedemento de suxestións e reclamacións desenvolveuse de acordo ao

establecido.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

O Sistema de Garantía Interna de Calidade da USC está deseñado seguindo o modelo das axencias de calidade nacional e autonómica, ANECA e ACSUG, e está articulado en 9 criterios e 46 directrices englobados en 5 eixos, que se corresponden cos programas elaborados polas axencias para estes efectos, denominados AUDIT e FIDES.

A USC aprobou o primeiro SGIC en decembro de 2009, e a Comisión de Calidade e Planificación delegada do Consello de Goberno, nunha sesión celebrada en maio de 2013, aprobou unha revisión do mesmo, no que se procedeu á simplificación dos documentos e os procesos asociados ao SGIC.

O Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade inclúese no Sistema de garantía da calidade da Facultade de Xeografía e Historia (<https://www.usc.gal/gl/centro/facultade-xeografia-historia/calidade>), centro co que se vincula a titulación. Este sistema, conformado polo Manual do Sistema de Garantía de Calidade e o Manual de Procesos, foi modificado e aprobado pola Comisión de Calidade do centro, a Xunta de Facultade e a Comisión de Calidade e Planificación Delegada do Consello de Goberno en decembro de 2020.

<https://assets.usc.gal/sites/default/files/documents/2020-10/manual-simplificado-do-sgic-facultade-de-xeografia-e-historia-2020.pdf>

<https://assets.usc.gal/sites/default/files/documents/2020-10/manual-de-procesos-e-procedementos-do-sgic-do-centro-2020.pdf>

A memoria de calidade da facultade de Xeografía e Historia para o curso 2022-2023 pode consultarse no seguinte enlace: <https://assets.usc.gal/sites/default/files/documents/2025-01/memoria-de-calidade-2022-23.pdf>

Na universidade de Vigo, o SGIC pode consultarse en <https://historia.uvigo.es/gl/calidade/sgc/manual-de-calidade/>, e os aspectos concretos do Máster Interuniversitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade, na seguinte dirección: <https://historia.uvigo.es/gl/calidade/seguimento-de-titulos/master-en-arqueoloxia/>

Na universidade de A Coruña, o SGIC pode consultarse en: <https://humanidades.udc.es/calidad/msgic>

Tanto os procedementos de avaliación e mellora da calidade do ensino e o profesorado, como os de suxestións e reclamacións desenvólvense dacordo ao establecido. Todas as peticións e dúbidas foron resolvéndose satisfactoriamente. Tanto a Facultade de Xeografía e Historia da USC como a Facultade de Historia da UVigo e a Facultade de Humanidades de A Coruña, contan coas súas respectivas Comisións de Calidade, nas que están representados os coordinadores dos títulos impartidos e ás que corresponden as seguintes funcións:

- Realizar o deseño, a implantación, o seguimento e mellora do SGIC.
- Elaborar a Memoria de Calidade que englobará distintos informes e memorias:
  - Proposta do plan de melloras para o curso seguinte que recollerá as propostas de mellora dos Títulos derivadas dos seus informes de seguimento.
  - Informe do seguimento da implantación do SGIC e as súas propostas de mellora.
  - Informes de seguimento dos Títulos.

Os mecanismos de recollida de información están establecidos no proceso PM-01 Medición, análise e mellora do Sistema de Garantía Interna de Calidade. De acordo con este proceso e unha vez establecido o panel de indicadores e informes que se

facilitarán aos centros de forma centralizada, os Responsables de Calidade de cada Centro, ou persoa en quen delegue, encárgase de recibir, revisar e comprobar a validez de toda a información necesaria para a análise. En caso de detectar algunha ausencia ou erro na información, comunícase á Área de Calidade e Mellora dos Procedementos para a súa corrección.

No curso 2010-11 o SGIC da Facultade de Xeografía e Historia foi presentado para a súa verificación pola ACSUG. Tal verificación respondía o compromiso adquirido na Memoria de Verificación do Título para poder elaborar un manual transparente e accesible a todos sobre o proceso de análise, medición e mellora das prácticas docentes dos títulos.

A partir deste sistema de garantía de calidade nace a correspondente Comisión de Calidade do Centro que, integrada polos responsables do centro, os directores de departamento e os coordinadores dos títulos, así como os alumnos xunto coa xunta de Facultade, cuxos acordos (<https://www.usc.gal/gl/centro/facultade-xeografia-historia/arquivo>), o mesmo que os da Comisión permanente, son públicos, asume a responsabilidade sobre os procedementos e sistemas aplicados en todos e cada un dos títulos que se imparten na Facultade.

En esencia, trátase dun documento onde se recollen os procedementos a seguir e contribúe á transparencia á vez que garante a calidade dos ensinos, garantías incrementadas coa aprobación polos membros da Comisión Externa da titulación. A valoración do título por parte da axencia avaliadora foi positiva, aínda que propuxo melloras que se foron introducindo no procedemento, polo que o SIG da Facultade permite que todos os procedementos de xestión, tanto en relación ao estudantado como ao profesorado e ao persoal de administración e servizos, sexa transparente e público.

Do mesmo xeito, a calidade da docencia reflíctese na positiva evolución de satisfacción do alumnado, como pode verse aquí (IN46M), aínda que hai un pequeno descenso no curso 2019-20 que podería ser das dificultades derivadas do COVID19 que se prolongaron no curso 2020-21. No curso 2021-22 hai un ascenso que resalta este curso como o máis positivo nas enquisas do máster ata o momento, sendo seguido por unha pequena baixa no curso 2022-23 que, en todo caso, continúa a ser unha puntuación practicamente de sobresaliente. No curso 2023-24 a puntuación volve a subir ao 4,04. Con base a unha puntuación sobre 5, estes son os datos desde o curso 2013-14:

	13-14	14-15	15-16	16-17	17-18	18-19	19-20	20-21	21-22	22-23	23-24
Total (IN46M)	3,40	3,57	3,48	3,95	3,99	4,1	3,91	3,89	4,3	4	4,04

A Facultade de Historia da Universidade de Vigo obtivo no curso 2017-2018 a certificación do SGIC e a partir dese momento o obxectivo é corrixir aqueles aspectos detectados e mellorar a implantación do Sistema a todos os títulos que imparte. A facultade de Humanidades da Universidade de A Coruña acadou a súa certificación en 2010.

3.2.- A implantación do SGC facilita o seguimento dos títulos, a renovación da acreditación e garante a mellora continua permitindo a introdución de modificacións no título.

Aspectos a valorar:

- As accións de análise e revisión levadas a cabo desde o SGC permiten introducir modificacións para a mellora no título.

- O seguimento das melloras do título confirma que estas foron eficaces e que se conseguiron os obxectivos formulados.
- Os plans de mellora recollen as recomendacións dos diferentes informes derivados do proceso de verificación, modificación, seguimento e renovación da acreditación.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Tras o informe de seguimento (2014-1015) e despois de obter, en 2020, o informe favorable da ACSUG para a renovación da acreditación nunha 4ª edición do máster, as accións centráronse, especialmente, nas correspondentes accións de mellora, cuxo cumprimento foi satisfactorio. Aspectos como a sobrecarga de traballo nalgúns materias e á coordinación dos TFM mellorou substantivamente.

Así mesmo, a mellora relativa á Aula Virtual acadouse con éxito no curso 2020-21, e mantívose no curso 2021-22, 2022-23 e 2023-24, como estaba previsto, a través da xestión coordinada co Centro de Tecnoloxías para o Aprendizaxe (CETA-USC), quen da de alta forma individual a cada docente e estudante na plataforma Moodle da USC (polo momento non hai unha integración das plataformas das tres universidades galegas). A coordinación encárgase ao inicio do semestre de axilizar este trámite para que o estudiantado matriculado pola UDC e UVIGO, e o profesorado externo á USC (UDC, UVIGO e INCIPIT-CSIC), teñan acceso ao email e Moodle da USC canto antes.

Os resultados proporcionados pola área de Calidade e Mellora dos Procedementos da USC e os derivados do sistema reforzado de entrevistas periódicas realizadas pola coordinación académica, non evidencian a necesidade de efectuar modificacións en aspectos substanciais (plan de estudos, metodoloxía, profesorado, infraestrutura, etc.) da titulación, salvo o comentado nos subapartados concretos do presente Informe.

Así mesmo, as accións de mellora que se propuxeron nos anteriores Informes de seguimento, consecuencia das accións de análises levadas a cabo desde o SGC, fóronse executando con normalidade na súa maior parte, permitindo levar a cabo melloras concretas (que se recollen neste Informe) na impartición do título. En conclusión, pode afirmarse que se evidencia un funcionamento adecuado da titulación.

A mellora mais importante consistiu na posta en marcha, trala verificación oportuna pola ACSUG, no curso 2020-21, dunha nova edición do máster (a 4ª), que acolle xa a tódalas institucións docentes e investigadoras galegas vencelladas coa Arqueoloxía e a Historia Antiga. No curso 2022-2023 e 2023-24 amósanse todas as institucións ben integradas no sistema, cunha coordinación a través da Comisión Académica Interuniversitaria. Como foi comentado nun apartado anterior, a 4ª edición, que mellora os contidos das materias e engade materias de interese, necesarias para a titulación, consistiu en:

- Ofertar novas materias que completan a formación en Arqueoloxía e Historia Antiga: A materia obrigatoria de 'Iniciación á investigación en arqueoloxía e ciencias da Antigüidade', e as materias optativas 'Cultura material medieval e moderna', 'Arqueobotánica', 'Zooarqueoloxía'. No curso 2023-24 estase a traballar nunha nova materia optativa, "Bioarqueoloxía e ADN antigo", con vistas a ser tramitada durante o curso 2024/25 e impartida, de ser autorizada, a partir do curso 2025/26.
- Modificar lixeiramente a oferta nas materias xa existentes, acurtando a materia obrigatoria de 'Escavación arqueolóxica' a un semestre; e o 'Practicum', que pasa a ser materia obrigatoria seguindo a demanda de anos anteriores.

- Modificar os títulos das materias 'Epigrafía latina', 'Historia das relixións antigas', 'Historia antropolóxica do mundo antigo', 'Historia da arte grega' para axustarse mellor aos contidos impartidos.

No curso 2021-22, 2022-23 e 2023-24 continúaase con este enfoque, seguindo o sinalado na Memoria.

3.3.- O SGC implantado revísase periodicamente para analizar a súa adecuación e, se procede, establécense as melloras oportunas.

Aspectos a valorar:

- A análise e revisión do SGC, no que participan todos os grupos de interese, deriva en plans de mellora (responsables, calendario de execución, etc.).
- Todos os grupos de interese foron implicados no proceso de elaboración, implantación e seguimento das melloras do SGC.
- As evidencias do SGC manifestan a existencia dunha cultura de calidade consolidada no centro que contribúe á mellora continua.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Dacordo co Sistema Marco de Garantía da Calidade, o sistema debe revisarse e actualizarse polo menos cada tres anos ou sempre que se produzan cambios na organización e/ou actividades do Centro, nas normas que lle afecten, ou como consecuencia de resultados de avaliacións ou revisións do SGIC. No ano 2013 a Comisión de Calidade e Planificación delegada do Consello de Goberno da USC, aprobou unha simplificación documental do Sistema Marco de Garantía da Calidade que foi posteriormente adoptada pola Facultade de Dereito.

En outubro de 2014 realizouse unha nova modificación relativa aos indicadores e informes dispoñibles para o seguimento e mellora dos títulos.

En xullo de 2015 realizouse e aprobado unha revisión do Manual de Procesos e Procedementos, derivadas fundamentalmente da necesidade de adecuación a cambios normativos.

As evidencias do SGC manifestan a existencia dunha cultura de calidade no Centro que pretendeu e pretende continuamente a mellora da titulación do Máster Interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade. Preténdese que a titulación sexa un referente no ámbito do SUG, e tamén no conxunto do sistema universitario español.

DIMENSIÓN 2. RECURSOS

CRITERIO 4. RECURSOS HUMANOS:

Estándar: O persoal académico e de apoio é suficiente e adecuado de acordo coas características do título e o número de estudantes.

Analizar e valorar a adecuación do persoal académico e de apoio que participa no título obxecto de avaliación.

4.1.- Persoal académico. O título conta con profesorado suficiente e a súa cualificación é a adecuada, tendo en conta as características do plan de estudos, as modalidades de impartición e as competencias que deben alcanzar os estudantes.

Aspectos a valorar:

- O profesorado que participa no título conta co nivel de cualificación (experiencia docente e investigadora) exixido para a súa impartición e é acorde coas previsións que se incluíron na memoria verificada. Revisarase especialmente o perfil do persoal académico asignado ao primeiro curso de títulos de grado, a prácticas externas e asociado ao Traballo Fin de Grao ou Traballo Fin de Máster.
- O profesorado é suficiente para desenvolver as funcións e atender a todos os estudantes.
- A institución ofrece oportunidades ao profesorado para actualizarse e continuar coa súa formación co obxectivo de mellorar a actividade docente.
- Participación do profesorado en programas de mobilidade.
- No seu caso, a Universidade fixo efectivos os compromisos incluídos na memoria de verificación do título relativos á contratación e mellora da cualificación docente e investigadora do profesorado.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

En relación co persoal académico do Máster, non existen novidades destacables con respecto ao anterior Informe de seguimento, polo que se considera que é suficiente e adecuado de acordo coas características do plan de estudos, a modalidade presencial, o número de estudantes e as competencias que deben alcanzar. Ademais, en termos xerais, o persoal académico recibe unha boa valoración por parte dos estudantes.

O profesorado que participa no título conta co nivel de cualificación (experiencia docente e investigadora e/ou experiencia profesional) exixido pola normativa vixente para a súa impartición e é acorde coas previsións que se incluíron na Memoria verificada. Ademais, na maioría dos casos, o mesmo profesorado vén impartindo os mesmos contidos ao longo dos últimos anos, o cal lles aporta dunha experiencia moi útil. En diversas materias, os profesores proceden das tres universidades do SUG (USC, UVigo e UDC) e do INCIPIT-CSIC, e imparten os contidos da súa especialización. Asimesmo, contamos con colaboracións de profesorado de outras universidades españolas como da Universidade de León, para impartir algunhas horas nunha materia moi especializada (Zooarqueoloxía).

Cabe sinalar que o profesorado da UVigo e o de a UDC, e o profesorado colaborador da Universidade de León, realizan o esforzo suplementario de desprazarse a Santiago de Compostela para impartir a docencia. A UVigo facilita os medios económicos necesarios para compensar o prezo do transporte, e o profesorado da UDC ven á USC polos seus medios, mentres que a coordinación e a comisión académica do máster tentan deseñar uns horarios que faciliten os desprazamentos. Con todo, non excluimos que no futuro, de forma ocasional, haxa que recorrer á videoconferencia. As Comisións Académicas, tanto local como interuniversitaria, celébranse en formato presencial e online, tentando favorecer as adaptacións horarias e o menor desprazamento en coche, contribuíndo desta forma a un ambiente de conciliación entre os membros das comisións.

O profesorado conta cun alto nivel de cualificación. Como pode verse no informe de indicadores (IN25M), todos son doutores (100% nos cursos 2023-24, 2022-23, 2021-22 e 2020-21, 2019-20, 2018-19 e en 2017-18 fronte a 92% no 2016-17) e a maioría contan con sexenios de

investigación (IN24M) (o 100% no 2023-24, 2022-23; 91,67% no 2021-22, 100 % tanto no 2020-21 e 2019-20 e 2018-19 como en 2017-18 e en 2016-17).

Ata o momento, todos os docentes están en disposición de dirixir TFMs e de participar nos tribunais que os cualifican, unha tarefa gravosa que obriga a contar con todos os recursos dos que se dispón. Con todo, o número de profesores dispoñibles é suficiente para atender aos estudantes aínda que non posuímos de datos dende o 2016-17 (IN30M), non cremos que cambiase substancialmente a cociente de 1,93 estudantes matriculados por cada profesor con docencia a tempo completo. A media de alumnos nos grupos con docencia expositiva ou interactiva mantense estable entre 11 e 13 alumnos (11,7 no curso 2018-19), aínda que non hai datos para o curso 2019-20, a media mantense para o 2020-21 (11,35), 10,27 para o curso 2021-22, e 8,58% para o 2022-23 (IN32M), o que permite o emprego de metodoloxías dinámicas, participativas, tanto de traballo individual como en grupo. Constátase un elevado número de áreas de coñecemento implicadas: Arqueoloxía, Historia Antiga, Prehistoria, Edafoloxía e Historia da arte; grazas a esta diversidade, pódese atender ao carácter multidisciplinar que é propio do Máster.

A satisfacción do profesorado coa docencia impartida (IN47M), que era tradicionalmente baixa, mellorou, pasando do 2,2 (2014-15) ao 2,89 (2015-16), 2,95 (2016-17), 3,83 (2017-18), 4,16 (2018-2019), 3,87 (2019-20), 3,47 (2020-21), 4,12 (2021-22) e 4,07 (2022-23). Podería interpretarse a lixeira baixa no curso 2020-21 por mor do COVID19, pois a pesar do desenrolo presencial das clases houbo moito desacougo a causa do temor aos contaxios e a existencia de baixas puntuais pero continuas, tanto de profesores como de estudantes, por contaxio e carentena. Estes factores complicaban o ritmo na docencia. Pero no ano 2021-22 todo volveu á normalidade nas clases, con índices que na actualidade parecen estabilizarse por riba de 4.

A introdución dunha nova normativa de TFM implicou, como xa sinalamos, o nomeamento dun profesor para a coordinación dos TFMs, co obxectivo de conseguir que todos os alumnos defendan o seu TFM en tempo e forma. Con todo, resulta necesario analizar coas autoridades universitarias competentes a carga horaria computable a cada profesor universitario que participa na materia do TFM, dado que o cómputo oficial resulta moi desaxustado conforme ás horas reais de dedicación.

En relación coas dinámicas docentes, ademais debemos salienta a existencia de actividades complementarias á mesma. Como cada ano organizamos unha actividade inaugural na que un ou unha profesional é invitado para dar unha conferencia. No curso 2021-22, impartiu a conferencia inaugural o Dr. Pedro Díaz del Río Español, do Instituto de Historia do CSIC en Madrid titulada “*La mina de sílex de Casa Montero (c. 5300 AC) de la intervención preventiva a la divulgación*” (14 de setembro de 2021, Aula Magna da Facultade de Xeografía e Historia). No curso 2022-23, a conferencia inaugural correu a cargo da Dra. María Cruz Berrocal, cunha ponencia titulada “*Proyecto NAO: Arqueología del primer colonialismo en el Pacífico*” (21 de setembro de 2022, Aula Magna da Facultade de Xeografía e Historia). No curso 2023-24, a conferencia inaugural correu a cargo do Dr. Rafael Rodríguez Martínez (Diputación de Pontevedra) (11 de setembro de 2023): “*Santa Clara de Pontevedra. 750 anos de clausura e proxecto*”.

As Xornadas de Arqueometría en Galicia, que habitualmente estábanse a celebrar en outubro de cada curso dende 2014, tiveron que posporse no 2019-20 por mor do Covid, pero voltaron a recuperarse no curso 2021-22. ‘VII Jornadas de Arqueometría en Galicia. Entre lo ritual y lo mundano’. Celebradas o 20 de outubro e o 3 de novembro de 2021 (10 horas), son xornadas de difusión organizadas e financiadas polo grupo de investigación EcoPast, con 200 inscritos, online (unha treintena de persoas) e presencial.

4.2.- Persoal de apoio (persoal de administración e servizos, técnicos de apoio á docencia, etc.). O título conta con persoal de apoio suficiente e a súa cualificación é a adecuada, tendo en conta as características do plan de estudos.

Aspectos a valorar:

- O persoal de apoio é suficiente para desenvolver as funcións e atender a todo o persoal docente e estudantes.

- O persoal de apoio que participa no título conta co nivel de cualificación exixido e é acorde coas previsións que se incluíron na memoria verificada.
- No seu caso, a Universidade fixo efectivos os compromisos incluídos na memoria de verificación do título relativos á contratación e mellora do persoal de apoio.
- A institución ofrece oportunidades ao persoal de apoio para actualizarse e continuar coa súa formación co obxectivo de mellorar a súa labor de apoio ao proceso de ensinanza-aprendizaxe.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

A organización e a planificación do Máster comporta unha elevada carga de xestión académica-administrativa (publicidade do título, información pública, programación académica, coordinación dunha case cuarentena de profesores de moi diversa procedencia, implicación de tres universidades e o INCIPIT-CSIC con xestión e calendarios diferentes, apoio permanente ao alumnado e ao profesorado, cualificacións, actividades de calidade, material didáctico, infraestruturas, medios materiais, xestión económica, etc.) e de coordinación.

Toda esta actividade de xestión e coordinación recae, en xeral, sobre os diversos servizos de apoio administrativo de que dispón a USC para todos os títulos oficiais e propios (SXOPRA, UXAs, OAR, ATIC, CETA, Secretaría xeral, Asesoría xurídica, etc.); e, de maneira moito máis particular e directa, sobre a coordinación académica da titulación da USC, co apoio directo e permanente dun traballador dos servizos administrativos da USC, que viña sendo o posto adscrito ao departamento de Historia, este curso contamos ademais con persoal específico de apoio aos másteres na facultade.

Pola súa banda, a UVigo dispón dunha coordinadora académica do título que conta co apoio dunha Área nos servizos administrativos (para todos os másteres do Campus de Ourense), e a UDC conta cun coordinador académico do título que conta con apoio dos servizos administrativos para os másteres do Campus de Ferrol. O diferente funcionamento de diversos procesos e servizos entre as universidades, e especialmente a separación física das respectivas plataformas de xestión, supoñen un esforzo de coordinación engadido para os tres coordinadores académicos.

Merece especial mención a xestión das conxunturas xeradas polo desaxuste entre os calendarios das universidades tanto para cuestións de preinscrición e matrícula, xestión académica das cualificacións, calendario de elaboración e defensa do TFM, etc., que pouco a pouco vanse aproximando e de feito xa conseguíuse unificar as datas de avaliación no presente curso. Todas estas particularidades na xestión do título vanse solventando cun seguimento continuado, a través da colaboración activa e continuada por parte dos axentes implicados e o bo facer do profesorado do mestrado, o que supón un sobre-esforzo engadido que debe ser posto en relevo.

DIMENSIÓN 2. RECURSOS

CRITERIO 5. RECURSOS MATERIAIS E SERVIZOS:

Estándar: Os recursos materiais e servizos postos a disposición do desenvolvemento do título son os adecuados en función da natureza, modalidade do título, número de estudantes matriculados e competencias a adquirir.

Analizar e valorar se os recursos materiais e servizos postos a disposición dos estudantes son os adecuados ás necesidades do título.

5.1.- Os recursos materiais, infraestruturas e servizos postos a disposición dos estudantes e o profesorado son suficientes e adecuados ás características do plan de estudos, ás modalidades de impartición e ás competencias que deben alcanzar os estudantes.

Aspectos a valorar:

- As infraestruturas destinadas ao proceso formativo son as adecuadas en función da natureza e modalidade do título. Prestarase especial atención á dispoñibilidade de aulas, salas de estudo, aulas de informática e recursos informáticos, laboratorios, salas de reunións, biblioteca, ...
- Os recursos materiais, postos a disposición dos estudantes, son os adecuados en función da natureza e modalidade do título e as competencias a adquirir por eles y coinciden coas previsións que se incluíron na memoria de verificación. Prestarase especial atención á

dispoñibilidade de equipamento e material científico, técnico, asistenciais e artístico, (dependendo da tipoloxía de ensinanza), ...

- Aplicación das normativas de accesibilidade universal e deseño para todos, seguridade, saúde e medio ambiente e coñecemento delas polos axentes implicados.
- Os fondos bibliográficos, recursos documentais,... son suficientes e están actualizados.
- No seu caso, a Universidade fixo efectivos os compromisos incluídos na memoria de verificación do título relativos á creación, posta en marcha ou utilización de novas infraestruturas ou servizos externos á Universidade.
- Os servizos de orientación académica (selección de materias, problemas de aprendizaxe, necesidades especiais, aloxamento,...) e orientación profesional postos a disposición dos estudantes son apropiados para dirixilos e orientalos nestes temas.
- Os servizos de atención ao estudante (documentación, informes de cualificacións, actas, certificados académicos, tramitación de solicitudes de validacións ou de traslado,..) postos á súa disposición son apropiados para dirixilos e orientalos nestes temas.
- Os programas de acollida e apoio ao estudante oríéntano no funcionamento da institución.
- Tendo en conta as diferentes modalidades de impartición do título, analízase e revísase o grao de adecuación, para a consecución das competencias por parte dos estudantes, das infraestruturas tecnolóxicas e servizos tanto no centro responsable do título como, no seu caso, en centros externos (centros de prácticas, empresas, centros asociados, etc.).
- No caso de que o título contemple a realización de prácticas externas, as instalacións onde se realizan son adecuadas para a adquisición das competencias.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

O máster impártese na Facultade de Xeografía e Historia da Universidade de Santiago de Compostela (<https://www.usc.gal/gl/centro/facultade-xeografia-historia/equipamentos>). Ditas instalacións dispoñen, en termos xerais, dos recursos materiais, infraestruturas e servizos adecuados en función da natureza e modalidade do título, número de estudantes matriculados e competencias a adquirir polos mesmos, permitindo os tamaños de grupo previstos, o desenvolvemento do programa formativo e o seu axuste ás metodoloxías de ensino-aprendizaxe. A descrición dos recursos materiais e servizos dispoñibles descríbese no apartado 7 da Memoria verificada de 2020, considerándose que segue sendo válida, coas especificacións que se efectúan no presente Informe.

Polo que se refire aos fondos bibliográficos, os estudantes do Máster teñen á súa disposición o servizo de bibliotecas da USC (en particular, as bibliotecas das facultades de Xeografía e Historia e de Filoloxía) que lles permiten acceder ao material bibliográfico e documental necesario para os ensinos do Máster. Con todo, a drástica diminución de recursos económicos para a Biblioteca está a minugar sensiblemente as posibilidades dos alumnos de obter a bibliografía necesaria para a docencia ou para a realización dos TFM. O alumnado da UVigo dispón dos recursos da Biblioteca Central do Campus de Ourense e o alumnado da UDC dispón da biblioteca Casa do Patín no Campus de Ferrol.

Respecto aos servizos de orientación académica e profesional, así como de atención ao estudante, resultan apropiados para dirixilos e orientalos en relación coa súa matrícula, necesidades especiais, cualificacións, certificados, recoñecementos e traslados, etc.; xa que ademais dos servizos xerais da USC e os específicos do campus de Ourense da UVigo e do Campus de Ferrol da UDC, tamén se dispón de programas propios de acollida e apoio ao estudante que lle orientan no funcionamento do Centro/institución e do Máster.

Ademais a USC proporciona subvencións para realizar Prácticas de Campo e saídas de visita, co que se realizaron varias vistas a xacementos arqueolóxicos no curso 2022-23 dentro da Comunidade, a Cidadela (Sobrado dos Monxes), Serra do Barbanza, Boiro e Pedra Castro no concello de Santiago de Compostela.

Finalmente, as Prácticas Académicas Externas (PAE) realízanse nas instalacións das diferentes entidades e organismos que colaboran nesta materia, procurando que os alumnos dispoñan dun lugar adecuado para a súa realización e a adquisición das correspondentes

competencias. Nesta 4ª edición debemos salientar que as PAEs convertéronse en obrigatorias, asegurando desta maneira que todos os estudantes poidan beneficiarse de elas.

Este ano retornouse ao calendario habitual da USC como á propia oferta das Prácticas, aínda que realizouse unha charla informativa previa á solicitude de praza para informar aos estudantes en profundidade sobre a oferta do curso, e engadiuse unha segunda convocatoria para flexibilizar as opcións de realizar ditas prácticas académicas. Voltáronse a recuperar os espazos cerrados, como museos, que tiveran que anularse no curso 2019-20 por non dispor das condicións adecuadas para o seu desenvolvemento durante a pandemia, aínda que continúan sendo priorizadas as PAE que implican traballo de campo coa finalidade de completar a formación recibida nas aulas.

Loxicamente o principal problema ao que se enfronta un máster con un perfil de arqueoloxía é a necesidade de recursos para ofrecer prácticas adecuadas. As PAE cumpren só parcialmente con este obxectivo. Unha das mellores vías para resolvelo é a adscrición dun xacemento ao título de forma permanente e por iso iniciamos unha relación de colaboración co concello da Coruña, xa que o castro de Elviña é un xacemento ideal para completar a formación no master. No curso 2019-20 comezouse coa primeira campaña de escavación, orientado á formación dos alumnos en PAE continuando nos cursos 2020-21, 2021-22, 2022-23 e 2023-24 con moito éxito.

Debemos destacar ademais que este ano houbo unha oferta de campo grande e con 2 escavacións contribuíndo a mellorar esta experiencia de campo e 4 museos e una empresa de arqueoloxía.

A relación final das prácticas asignadas para o curso 2023-24 foi a seguinte, xunto ao calendario:

MÁSTER ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE			
ALUMNADO	ENTIDADE PAEs	TUTOR ACADÉMICO PAE	TUTOR PROFESIONAL PAE
Aneiras Morado, Antía	Concello de A Coruña	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar
Bermúdez Calviño, Itziar	Concello de A Coruña	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar
Brao Porto, Sara	Concello de Allariz	Adolfo Fernández Fernández	Juan Antonio Seara Ferro
Carreira i Bausili, Anna	Concello de A Coruña	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar
Cerdan Lobato, Kleyson Oswaldo	Concello de Vilamartín de Valdeorras	José Carlos Sánchez Pardo	Enrique Álvarez Barreiro
Conde Martínez, Brais	Árbore Arqueoloxía	Miguel Carrero Pazos	Benito Vilas Estévez
Díaz López, Paula	Engobe Arqueoloxía	Miguel Carrero Pazos	Roberto Bartolomé Abaira
Gázquez García, Ismael	Tempos Arqueólogos	María Pilar Prieto Martínez	Mario César Vila/Francisco Alonso Toucido
Granda Romalde, Ignacio	Museo das Peregrinacións	Fátima Díez Platas	Roberto Aneiros García
Graña Moldes, David	Árbore Arqueoloxía	Miguel Carrero Pazos	Benito Vilas Estévez
Guilera Iglesias, Cristina	Concello de Allariz	Adolfo Fernández Fernández	Juan Antonio Seara Ferro
Kelfouni, Ihab	Concello de Vilamartín de Valdeorras	José Carlos Sánchez Pardo	Enrique Álvarez Barreiro
Novo Vázquez, Estela	Concello de A Coruña	Francisco Javier González	Marco Rivas Nodar

		García	
Otero Gil, Rocío	Concello de A Coruña	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar
Ouhdach, Brahim	Tempos Arqueólogos	María Pilar Prieto Martínez	Mario César Vila/Francisco Alonso Toucido
Pérez Castro, Sabela	Concello de A Coruña	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar
Portas Otero, Alexandre	Museo das Peregrinacións	Fátima Díez Platas	Roberto Aneiros García
Reyes de la Peña, Paula de los	Concello de Vilamartín de Valdeorras	José Carlos Sánchez Pardo	Enrique Álvarez Barreiro

Máster Interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade Calendario Prácticas Académicas Externas (PAEs)				
DATA DE INICIO (2024)	PROCESO	DATA LÍMITE	IMPRESO ASOCIADO	OPORTUNIDADE
15 de febrero	Oferta e publicidade das PAE			
23 de febrero	Charla Informativa			
23 de febrero	Solicitude das PAE	8 de marzo	ANEXO I – Formulario de solicitude	
12 de marzo	Publicación das listaxes provisionáis. Reclamacións	19 de marzo		
22 de marzo	Publicacións das listaxes definitivas			
5-30 de mayo	Periodo de prácticas			1ª
	Entrega de memoria de prácticas	10 de junio		
3 junio – 12 julio	Periodo de prácticas			2ª
	Entrega de memoria de prácticas	15 de julio		

Ao comezo do segundo semestre do curso 2020-21 empezou a negociación para asinar un convenio de colaboración entre a USC e o Concello de Santiago de Compostela para dispor dun xacemento arqueolóxico accesible sistematicamente para a docencia das materias de arqueoloxía do master. O castro denominado Pedra Castro, localizado ao norte da cidade, na parroquia de Santa Cristina de Fecha, é propiedade do concello e permite facer prácticas de pequena envergadura na docencia cotiá. Dado que non hai financiación específica para esta colaboración polo momento, orientáranse as actividades das materias a través dalgunhas prácticas de campo nese xacemento, aproveitando que a USC financia desprazamento de estudantes.

O Convenio foi asinado finalmente con data 15 de marzo de 2020, para o desenvolvemento de actividades docentes en arqueoloxía en Pedra Castro, e se estenderá catro anos prorrogables. A primeira memoria foi entregada a finais do curso académico 2021-22. No curso académico 2020-21 realizáronse actividades docentes no castro en 5 materias. Aínda que non estaba asinado o convenio, o concello proporcionou o permiso para realizar unha actividade docente conxunta de dúas materias do primeiro semestre: 'Prospección Arqueolóxica', 'Procesado e xestión da evidencia arqueolóxica'. E xa no segundo semestre, despois de asinar o convenio leváronse dúas actividades docentes no xacemento, unha desenrolada no marco de dúas materias, 'Lexislación e xestión da actividade arqueolóxica' e 'Cultura material medieval e moderna', e outra vinculada na materia de 'Arqueoloxía Pública'. Esta actividade tivo moi boa acollida entre os estudantes. No curso académico 2021-2022, realizáronse actividades docentes no castro en 5 materias: "Prospección arqueolóxica (obrigatoria, primeiro semestre); Procesado e xestión da evidencia arqueolóxica (obrigatoria, primeiro semestre); Lexislación e xestión da actividade arqueolóxica

(obrigatoria, segundo semestre); Cultura material medieval e moderna (optativa, segundo semestre); Arqueoloxía pública (optativa, segundo semestre). No curso académico 2022-23, 3 materias incorporaron actividades docentes en Pedra Castro: Prospección Arqueolóxica (obrigatoria, primeiro semestre); Procesado e xestión da evidencia arqueolóxica (obrigatoria, primeiro semestre); Cultura material medieval e moderna (optativa, segundo semestre). No curso académico 2023-24, o convenio queda pendente de renovación, en vías de negociación co concello.

DIMENSIÓN 3. RESULTADOS

CRITERIO 6. RESULTADOS DE APRENDIZAXE:

Estándar: Os resultados de aprendizaxe alcanzados polos titulados son coherentes co perfil de egreso e correspóndense co nivel do MECES da titulación.

Analizar os resultados de aprendizaxe alcanzados polos estudantes e se son coherentes co perfil de egreso e se corresponden co nivel do MECES do título.

6.1.- Os estudantes ao finalizar o proceso formativo adquiriron as competencias previstas para o título.

Aspectos a valorar:

- O desenvolvemento das actividades académicas, metodoloxías docentes, sistemas de avaliación e cualificación contribúen á consecución e valoración dos resultados de aprendizaxe previstos.
- Os resultados de aprendizaxe alcanzados satisfán os obxectivos do programa formativo e adecúanse ao nivel MECES.
- Os resultados de aprendizaxe téñense en conta para a revisión e mellora do plan de estudos.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Os resultados de aprendizaxe son coherentes co perfil de egreso, satisfacen os obxectivos do programa formativo e correspóndense co nivel do MECES da titulación.

Pola súa banda, como se evidencia en apartados anteriores do presente Informe, o desenvolvemento das actividades académicas, metodoloxías docentes, sistema de avaliación e cualificación constitúen factores especialmente relevantes que contribúen claramente á consecución dos resultados de aprendizaxe que téñense en conta para a revisión e mellora do plan de estudos.

A regulación do procedemento na USC para a valoración do progreso e os resultados da aprendizaxe dos estudantes está contida na Normativa de Avaliación do Rendemento Académico e de revisión de cualificacións, que conleva a aprobación con antelación suficiente e para cada curso académico, do programa académico correspondente pola Comisión Académica do Máster, a partir das informacións facilitada polos departamentos. Ademais deste procedemento, a valoración do progreso e dos resultados da aprendizaxe contéplanse tamén no procedemento de Avaliación da Aprendizaxe do SGC. Desta maneira a USC avalía o rendemento xeral dos estudantes a través dunha variedade de indicadores homologados.

As actividades académicas desenvólvense cunha perfecta planificación en tanto na USC como na UVigo e na UDC, seguindo os períodos previstos na programación académica anual xeneral das tres universidades, respecto do PDA, POD, guías docentes das materias, calendarios (clases, prácticas externas, exames, traballos de fin de máster, etc.). Esta información, tras a súa aprobación nos mecanismos pertinentes, é pública e se estende sobre as actividades

encomendadas, contidos impartidos, metodoloxías empregadas, sistemas comprobativos da adquisición de coñecementos, etc. A adecuada programación e a correcta e puntual execución das actividades formativas, considérase que é un dos elementos decisivos para a consecución dos elevados resultados de aprendizaxe que se expoñen nos apartados seguintes do Informe (no seguinte apartado, criterio 7).

Ao anterior contribúe tamén, a adecuada estrutura do plan de estudos, a dedicación do profesorado interno e externo (CSIC), o carácter eminentemente práctico dos estudos, o atractivo engadido de contar con profesorado externo con cualificación e metodoloxías diferentes ás do profesorado universitario, o dispoñer dun PAS en diario contacto co alumnado e profesorado para apoiarlles no seu labor docente e discente, a constante preocupación da coordinación por coñecer de primeira man o desenvolvemento diario dos ensinos.

DIMENSIÓN 3. RESULTADOS

CRITERIO 7. INDICADORES DE SATISFACCIÓN E RENDEMENTO:

Estándar: Os resultados dos indicadores do programa formativo son congruentes co deseño, a xestión e os recursos postos a disposición do título e satisfán as demandas sociais da súa contorna.

Analizar os principais datos e resultados do título e valorar a evolución dun núcleo de indicadores mínimo. Comprobar se os resultados se adecúan ás previsións e características do título.

7.1.- Os principais datos e indicadores do título evolucionan favorablemente de acordo coas características do título.

Aspectos a valorar:

- Indicadores de demanda.
- Indicadores de resultados.
- Os indicadores téñense en conta para a mellora e revisión do plan de estudos.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Polo que se refire aos indicadores de resultados proporcionados pola área de Calidade e Mellora dos Procedementos da USC, evidénciase tamén unha evolución favorable dacordo coas características do título.

a) A taxa de rendemento global (IN34M) mostra unha melloría xeral co paso dos anos, pois aínda que no curso 16-17 a cifra descendeu do 92,31 (curso 2015-16) ao 86,34; no 2017-18 recuperouse levemente (90,17), sendo superada en 2018-19 con 95,17. O pequeno descenso no curso 2019-20 que continua no curso 2020-21 pode ser consecuencia da pandemia, pero o descenso continua no curso 2021-22, e non sabemos os motivos, probablemente o Covid podería ter un impacto mais grande do esperado en cursos posteriores, ou circunstancias persoais dalgúns estudantes foron causa deste descenso. Esta taxa está xusto no medio da taxa das restantes titulacións da facultade de Xeografía e Historia. No ano 2022-23 obsérvase un importante aumento na taxa de rendemento, cun índice de 86,47, o que significa que o rendemento está en alza dende o ano 2020, recuperando valores máis elevados progresivamente. No curso 2023-24, a taxa de rendemento baixa ao 81,14%, por motivos descoñecidos, aínda que en todo caso se observa un proceso de recuperación de valores máis elevados progresivamente.

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Total (%) IN34M)	91,44	92,36	86,34	90,17	95,17	90,79	83,54	81,23	86,47	81,14

b) A taxa de éxito global (IN35M) mantense e resulta satisfactoria, tanto no curso 2016-17 (97,38) como no 2017-18 (97,61), sendo en 2018-19 de 100%, e pasando no curso 2019-20 ao 99,16%. No curso 2020-21 e 2021-22 é semellante, pero descende algo máis. No curso 2022-23 o índice practicamente se mantén, con valores moi similares aos anos anteriores. No curso 2023-24 manténse á alza, cun 99,06% de taxa de éxito. Esta taxa está por riba da taxa das restantes titulacións da facultade de Xeografía e Historia.

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Total (%) (IN35M)	99,13	100,00	97,38	97,61	100,00	99,16	98,80	98,7	98,66	99,06

c) A taxa de avaliación global (IN36M) segue a mesma tendencia, é dicir, unha leve caída no curso 2016-17 (88,66) e unha recuperación en 2017-18 (92,38), superándose en 2018-19, chegando ao 95,17 e baixando lixeiramente no curso 2019-20 e no curso 2020-21, esta taxa segue en lixeiro descenso no curso 2021-22. No curso académico 2022-23, a taxa de avaliación elevouse de novo ata o 87,65, con índices próximos a anos anteriores (2016-17). No curso 2023-24, a tendencia foi á baixa, cun 81,91%, volvendo a índices de 2020. A taxa está xusto en medio da taxa das restantes titulacións da facultade de Xeografía e Historia.

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Total (%) (IN36M)	92,25	92,36	88,66	92,38	95,17	91,56	84,56	82,31	87,65	81,91

d) A taxa de abandono global (IN41M) foi do 10,53% no curso 2015-16, ascendendo a un 25% en 2017-18, e reducíndose notablemente a un 10% en 2018-19 e ata un 6% no curso 2019-20. Para o curso 2020-21 non hai datos dispoñibles por ser o primeiro ano da 4ª edición e para o curso 2021-22 a taxa é de 10,53% como no curso 2015-16.. Nembargantes hai unha taxa de abandono do 5,26% no último ano da 3ª edición, neste caso algunhas materias de segundo semestre foron abandonadas, xusto no momento no que xurdiron os problemas da pandemia, estes estudantes non voltaron a matricularse no curso 2020-21. No curso 2022-23, a taxa de abandono ascende lixeiramente, con 11,76, pero no curso 2023-24 observamos que volve a baixar, ata o 6,67%. Esta taxa está moi por debaixo da taxa das restantes titulacións da facultade de Xeografía e Historia.

e) A taxa de graduación global (IN37M) seguiu unha traxectoria coherente coa taxa de abandono global: pasa do 73,68% no curso 2015-16, ao 95% no 2016-17 e 75% no 2017-18, e 90% en 2018-19 e sigue mellorando no curso 2019-20 co 94,44%. Non hai datos para o curso 2020-21 por ser o primeiro ano da 4ª edición, pero para a 3ª edición é o 78,95%, e nos curso 2021-22 e 2022-23 volveu a baixar un pouco a 73,68% e 70,59% respectivamente, relacionado isto coa taxa de abandono que se mencionou no punto anterior, e que podería ser un efecto prolongado da pandemia, como se comentou anteriormente. Tamén podería ser consecuencia de circunstancias persoais dos estudantes. Proba disto é que no curso 2023-24, a taxa de abandono baixa ao 6,67%.

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Total (%) (IN37M)	-	73,68	95,00	75,00	90,00	94,44	-	73,68	70,59	66,67%

f) O tempo medio que empregan os estudantes en superar o Máster (IN38M) recuperouse paulatinamente, pasando de 1,25 anos en 2015-2016 a 1,71 no 2016-17 e, de novo, a 1,29 no 2017-18, sendo en 2018-19 de 1,38 e no curso 2019-20 dun 1,33, baixando un pouco máis en 2020-21 a 1,09. Situándose bastante ben fronte a outros másters que poden alcanzar ata 3 anos a

duración media, entre eles o último ano da 3ª edición do master de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade que alcanzou 2 anos de media de duración do estudio da titulación (por pandemia). No curso 2021-22 volta aos tempos da terceira edición que rondan o ano e medio (1,57), índice que parece manterse, cun lixeiro incremento, no curso 2022-23 (1,76) e unha lixeira baixada no curso 2023-24 (1,27).

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Total (IN38M)	1,00	1,24	1,71	1,29	1,38	1,33	1,09	1,57	1,76	1,7

Habitualmente a prolongación de máis dun ano para o desenrolo do curso académico é sempre debido á dificultade dalgúns alumnos para terminar o TFM dentro do ano previsto. Problemática que no curso 2019-20 fíxose máis complexa polo COVID19, que provocou que unha boa parte dos estudantes defendera o TFM o mes de setembro e no curso seguinte. O encerro obrigado pola pandemia e a situación sanitaria complicou o desenrolo normal do curso e provocou situacións persoais limitantes (relacionada coa saúde física e psicolóxica). No curso 2020-21 mellorou en xeral a situación, pero vemos que se volve un pouco á dinámica precedente no curso 2021-22, 2022-23 e 2023-24: o TFM deixase habitualmente para defender no curso seguinte.

En conclusión, as taxas de resultados mostran unhas porcentaxes ben situadas en relación ca media da USC e mantéñense nunhas porcentaxes moi elevadas e estables. Neste sentido, considérase que a calidade e o éxito do Máster quedan demostrados con resultados cuantitativos. Así mesmo, aos devanditos resultados positivos contribúe de forma decisiva o grao de implicación, a atracción que proporciona o carácter práctico profesionalizante e investigador dos estudos, o sistema de titorías, control e seguimento que se efectúa sobre o alumnado e a dedicación, constancia e dispoñibilidade do profesorado, entre outros factores.

7.2.- Os índices de satisfacción dos estudantes, do profesorado, dos egresados e doutros grupos de interese son adecuados.

Aspectos a valorar:

- Indicadores de satisfacción co persoal académico, persoal de apoio, recursos, prácticas externas, proceso formativo, mobilidade, etc.
- Os indicadores de satisfacción téñense en conta para a mellora e revisión do plan de estudos.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

A evolución das enquisas de satisfacción dos alumnos (IN46M) é progresivamente favorable ata o curso 2018-19, e no curso 2019-20 e no curso 2020-21 descendeu un pouco, probablemente pola situación xerada pola pandemia que ten perduración neste curso tamén. No curso 2021-22 ascendeu a 4,3 (sobre 5); no curso 2022-23 rexístrase unha lixeira baixa ao 4,0, que parece estar en vías de recuperación no curso 2023-24 (4,04).

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Total (%) (IN46M)	3,57	3,48	3,95	3,99	4,10	3,91	3,89	4,3	4,0	4,04

A mesma tendencia nas enquisas do profesorado (IN47M), que pasan dun 3,41 no curso 2020-21, a un 4,12 no curso 2021-22 e un 4,07 no curso 2022-23.

Máis preocupante son as porcentaxes de resposta nas enquisas (IN48M). Por una banda, obsérvase un aumento da participación ata 2020-21, pero hai una baixada moi forte no curso 2021-22, pasando a un 16,67% de resposta, e unha subida importante (20,0) pero insuficiente no curso 2022-23, a pesar da insistencia para que as enquisas sexan cubertas. No curso 2023-24 introducíronse avisos reiterados ao alumnado dende a coordinación, salientando a relevancia de

cubrir as enquisas, o que parece revertir, aínda que mínimamente, a situación (34,62).

As accións de mellora introducidas no curso 2023-24 (avisos reiterados, etc.) parecen estar funcionando, pero volven a non ser o suficientemente efectivas. Lonxe de ser unha casuística específica desta titulación, é algo extensible ó resto das titulacións da Facultade de Xeografía e Historia, nas que se ten rexistrado unha representatividade baixa nas enquisas de satisfacción.

	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24
Total (%) (IN48M)	57,14	27,27	50	40	52,38	52,38	52,38	16,67	20,0	34,62

Con todo, desde a coordinación do máster realízase unha enquisa propia en papel obrigatoria (non tan cuantitativa, e máis centrada nos aspectos específicos do título) e que, ao realizarse de xeito presencial (non virtual) e en horario de clase, obtemos unha participación próxima ao 90-95%, aínda que no 2020-21 e 2021-22 descendeu ao 50% de novo. No curso 2022-23 alcanzouse unha ampla representatividade, sendo respostada polo 90% do alumnado matriculado. De forma semellante ocorreu no curso 2023-24. En canto á media da titulación do máster nas enquisas de avaliación realizadas pola institución para o curso 2021-22, a puntuación é de 4,3, a máis alta desde que son tomados datos na USC.

7.3.- Os valores de inserción laboral dos egresados do título son adecuados ao contexto socio-económico e profesional do título.

Aspectos a valorar:

- Análise dos históricos de resultados existentes nos estudos realizados sobre inserción laboral do título.
- Adecuación da evolución dos indicadores de inserción laboral en función das características do título.
- Os indicadores de inserción laboral téñense en conta para a mellora e revisión do plan de estudos.

Reflexión/comentarios que xustifiquen a valoración:

Sobre este aspecto non contamos con datos. No “Estudo da inserción laboral dos titulados en Másteres no Sistema Universitario de Galicia” elaborado pola ACSUG, a enquisa (elaborada entre xuño e xullo de 2015) é anterior ao período ao que se refire este informe (curso 2019-20), ademais ten un carácter xeral, e só estuda un único caso concreto: o máster de profesorado. Esta situación perxudica claramente o desenrolo do master cara a acadar bolsas ou orzamento en convocatorias públicas.

<u>3.MODIFICACIÓNS DO PLAN DE ESTUDOS</u>	
MODIFICACIÓN	XUSTIFICACIÓN
Non hai	

4. <u>LISTAXE DE EVIDENCIAS E INDICADORES</u>			
Criterio s	Nº	Evidencia / Indicador	Documento/enlace
Todos	E1	Memoria Vixente do título	ACSUG
Todos	E2	Informes de verificación, modificación, seguimento incluíndo os plans de mellora	ACSUG
1	E3	Análise do perfil real de ingreso/egreso	Autoinforme, Criterio 1
1,6	E4	Guías docentes das materias (competencias, actividades formativas, metodoloxías docentes, sistemas de avaliación, resultados de aprendizaxe)	Web do Título
1,3	E5	Actas das reunións celebradas, polo menos dos dous últimos cursos, da Comisión Académica/Comisión de Titulación/Comisión de Garantía de Calidade (as actas deben incorporar un apartado con acordos adoptados en cada reunión)	Enlace web ou PDF
1	E6	Listaxe de estudantes que solicitaron recoñecemento de créditos	Enlace web ou PDF(a facer pola UAXCD)
1,6	E8	Informes/documentos onde se recollan as conclusións dos procedementos de consulta internos e externos para valorar a relevancia e actualización do perfil de egreso dos estudantes do título/valoración adquisición resultados da aprendizaxe	Autoinforme, Criterios 1 e 6
1,7	I1		4317354_P.Ind_2023-2024

		Número de estudantes de novo ingreso por curso académico	4317354_INF.16_2023-2024
			4317354_INF.CiUG_2023-2024
1	I2	No caso de máster, número de estudantes de novo ingreso por titulación de procedencia	--
1	I3	Indicadores de mobilidade (Número e porcentaxe de estudantes que participan en programas de mobilidade sobre o total de estudantes matriculados)	4317354_P.Ind_2023-2024
			5075_INF.03_2023-2024
2	E9	Páxina web da universidade/centro/título o (debe ter como mínimo a información referida "Información mínima pública*")	Web da USC
			Web do Centro
			Web do Título
3	E10	Documentación do SGC (política e obxectivos de calidade, manual e procedementos)	Web do Centro
3	E11	Evidencias da implantación dos procedementos do SGC(procedementos completos, revisados e actualizados que desenvolvan as directrices do SGC:Política de calidade,Deseño revisión periódica e melloras dos programas formativos, garantía da aprendizaxe, ensinanza e avaliación centrados no estudante, Garantía e mellora da calidade dos recursos humanos, garantía e mellora da calidade dos recursos materiais e servizos e información Pública)	Web do Centro

3,7	E1 2	Plans de mellora derivados da implantación do SGC	Web do Centro
3,7	E1 3	Análise das enquisas de satisfacción (%participación, resultados, evolución,...)	Autoinforme, Criterios 3 e 7 Actas o informes
Todos	I4	Resultados das enquisas de satisfacción de todos os grupos de interese do título	4317354_P.Ind_2023-2024
			4317354_INF.04_2023-2024
			5075_INF.05_2023-2024
			4317354_INF.06_2023-2024
			2501097_INF.07_2023-2024
			4317354_INF.08_2023-2024
			4317354_INF.09_2023-2024
			4317354_INF.10_2023-2024
			4317354_INF.11_2023-2024
			4317354_INF.13_2023-2024
			4317354_INF.14_2023-2024
			5075_INF.21_2023-2024
			4317354_INF.22_2023-2024
			4317354_INF.23_2023-2024
			4317354_Informe_de_indicadores_2023-2024
3	I5	Resultados dos indicadores que integran o SGC	4317354_P.Ind_2023-2024
			4317354_Informe_de_indicadores_2023-2024
4	E1 5	Plan de Ordenación Docente: información sobre o profesorado (número, experiencia docente e investigadora, categoría, materias que imparte, área, etc)	4317354_E15_4ªed_2023-2024
4	E1 6	Información sobre o persoal de apoio por Centro (número e cargo/posto desempeñado)	5075_E16_2023-2024
4	E1 7	Análise das enquisas de avaliación da docencia (%)	Autoinforme, Criterio 4 Actas e informes

		participación, resultados, evolución, ...)	
4	I6	Porcentaxe de participación do profesorado do título en plans de formación da universidade e en actividades formativas específicas	5075_I6-I7_2023-2024
4	I7	Porcentaxe de participación do PAS do centro en plans de formación da universidade e en actividades formativas específicas	5075_I6-I7_2023-2024
4	I8	Resultados das enquisas de avaliación da docencia (%participación, resultados, evolución,...)	4317354_INF.13_2022-2023
			4317354_INF.14_2023-2024
4	I10	Indicadores de mobilidade (número e porcentaxe de profesores que participan en programas de mobilidade sobre o total de profesorado do título)	5075_I10_2023-2024
5	E18	Información sobre os recursos materiais directamente relacionados co título	Web do Centro
5	E19	Información sobre servizos de orientación académica e programas de acollida	Web do Centro
5	E20	Listaxe dos centros/entidades para a realización de prácticas externas curriculares ou extracurriculares	Enlace web ou PDF (Axunto neste informe)
5	I11	Distribución alumnado por centros de prácticas	Enlace web ou PDF (Axunto neste informe)
5	E22	Materiais didácticos e/o tecnolóxicos que permitan unha aprendizaxe a distancia	Campus Virtual
6	E24	Listaxe de traballos fin de grao/máster de, al	Enlace web

		menos, os últimos cursos académicos (título, titor y calificación)	
6	E2 5	Informes/listaxe das calificacións de cada unha das materias do título	4317354_INF_15_2023-2024
6	E2 6	Mecanismos utilizados para a análise da adquisición dos resultados de aprendizaxe	Autoinforme, Criterio 6 Actas o informes
7	E3 0	Informe/documento onde se recollan os resultados do título (incluídos indicadores inserción laboral e SIIU)	Autoinforme, Criterio 7 Actas o informes
6,7	I12	Indicadores de resultados (estas taxas facilitaranse de forma global para o título. As taxas de rendemento, éxito e avaliación facilitaranse tamen por materia): - Taxa de graduación - Taxa de abandono - Taxa de eficiencia - Taxa de rendimientto - Taxa de éxito - Taxa de avaliación	4317354_P.Ind_2023-2024
			4317354_INF.17_2023-2024
			4317354_INF.18_2023-2024
			4317354_INF.19_2023-2024
			4317354_INF_SIIU_2023-2024
			4317354_Informe_de_indicadores_2023-2024
7	I13	Relación da oferta/demanda das prazas de novo ingreso	4317354_P.Ind_2023-2024
			4317354_INF.CiUG_2023-2024
			4317354_Informe_de_indicadores_22023-2024
7	I14	Resultados de inserción laboral	4317354_EIL-SIIU_2023-2024 4317354_EIL-ACSUG_2023-2024
1,4,5	I15	Media de alumnos por grupo de docencia (docencia expositiva, interactiva,...)	4317354_P.Ind_2023-2024 4317354_Informe_de_indicadores_2023-2024 4317354_MedUSC_2023-2024

Listaxe dos centros/entidades para a realización de prácticas externas curriculares e distribución de alumnado por centros de prácticas, curso 2023-24

ALUMNADO	ENTIDADE PAEs	TUTOR/A ACADÉMICO PAE	TUTOR/A PROFESIONAL PAE
Aneiras Morado, Antía	Concello de A Coruña	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar
Bermúdez Calviño, Itziar	Concello de A Coruña	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar
Brao Porto, Sara	Concello de Allariz	Adolfo Fernández Fernández	Juan Antonio Seara Ferro
Carreira i Bausili, Anna	Concello de A Coruña	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar
Cerdan Lobato, Kleyson Oswaldo	Concello de Vilamartín de Valdeorras	José Carlos Sánchez Pardo	Enrique Álvarez Barreiro
Conde Martínez, Brais	Árbore Arqueoloxía	Miguel Carrero Pazos	Benito Vilas Estévez
Díaz López, Paula	Engobe Arqueoloxía	Miguel Carrero Pazos	Roberto Bartolomé Abaira
Gázquez García, Ismael	Tempos Arqueólogos	María Pilar Prieto Martínez	Mario César Vila/Francisco Alonso Toucido
Granda Romalde, Ignacio	Museo das Peregrinacións	Fátima Díez Platas	Roberto Aneiros García
Graña Moldes, David	Árbore Arqueoloxía	Miguel Carrero Pazos	Benito Vilas Estévez
Guilera Iglesias, Cristina	Concello de Allariz	Adolfo Fernández Fernández	Juan Antonio Seara Ferro
Kelfouni, Ihab	Concello de Vilamartín de Valdeorras	José Carlos Sánchez Pardo	Enrique Álvarez Barreiro
Novo Vázquez, Estela	Concello de A Coruña	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar
Otero Gil, Rocío	Concello de A Coruña	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar
Ouhdach, Brahim	Tempos Arqueólogos	María Pilar Prieto Martínez	Mario César Vila/Francisco Alonso Toucido
Pérez Castro, Sabela	Concello de A Coruña	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar
Portas Otero, Alexandre	Museo das Peregrinacións	Fátima Díez Platas	Roberto Aneiros García
Reyes de la Peña, Paula de los	Concello de Vilamartín de Valdeorras	José Carlos Sánchez Pardo	Enrique Álvarez Barreiro

ACTAS DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MASTER

CURSO 2023-2024

Actas: datas

29/09/2023
05/10/2023
11/11/2023
22/11/2023
14/12/2023
20/12/2023
15/01/2024
25/01/2024
20/02/2024
18/04/2024
20/04/2024
15/05/2024
20/05/2024
26/06/2024
23/07/2024

ACTAS DA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DO MASTER

CURSO 2023-2024

Actas: datas

05/10/2023
14/12/2023
15/01/2024
25/01/2024
06/02/2024
18/04/2024
20/05/2024
26/06/2024

ACTA DA REUNIÓN ORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 29 DE SETEMBRO DE 2023

As 10:04 horas do día 29 de Setembro de 2023 reunense en sesión ordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade no Seminario de Historia Antiga da facultade de Xeografía e Historia para tratar a seguinte orde do día:

1. Aprobación se procede de actas precedentes (06-07-2023)
2. Informe do coordinador
3. Composición da comisión académica
4. Actualización do financiamento do máster
5. Solicitud de modificación, se procede, de profesorado na materia Patrimonio Arqueolóxico e Sociedade
6. Solicitud de apoio de Sergio Sánchez García con respecto á actuación arqueolóxica "Posta en valor do Foxo do lobo de Chaguazoso (Vilariño de Conxo, Ourense)"
7. Rogos e preguntas

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Javier González García, Pedro López Barja de Quiroga, David Barreiro, Sara Brao Porto, Cristina Guilera Iglesias.

1. APROBACIÓN DE ACTAS ANTERIORES

Apróbanse as actas do 06-07-23

2. INFORME DO COORDINADOR

Comeza o coordinador comentando o número de matriculados: 40 en total

- USC: 32 (23 novos; 9 de anos anteriores, algúns a tempo parcial, outros só TFMs)
- UDC: 6
- UVigo: 2

De todos modos na USC (cun total de 25 prazas) aínda está aberto o prazo de inscrición, desde o 21 de setembro ata o 2 de outubro.

Coméntase que é un número elevado e pouco operativo e as representantes de alumnos din que efectivamente teñen problemas de cabida no laboratorio (aula 1), na materia de “Procesado da evidencia arqueolóxica”. Javier González considera necesario discutir un límite de prazas mais baixo.

Sobre alumnos con dispensa e tempo parcial: Graeme Driscoll e Alejandro Ramil Blanco, matriculados na UDC, teñen concedida a dedicación a tempo parcial, e solicitada dispensa. Se a resolución é positiva (algo que informará Juan Luís Fenollós), informarase ó profesorado para que os avalíe por dispensa. Javier González indica que non fará titorías específicas para estes alumnos con dispensa.

Tamén informa de cambios en horarios no segundo semestre. Hai un cambio de día entre Historia da arte grego e Lexislación da actividade arqueolóxica por cuestións de conflito horario da profesora Fátima Díez Pratas. Historia da arte

grego pasará a ser os martes de 9 a 10.30 e Lexislación da actividade arqueolóxica que imparte José Carlos Sánchez Pardo, pasará a impartirse os mércores de 9 a 10.30. Ambos os profesores xa foron informados e aceptaron os cambios.

Tamén solucionouse un problema de aulas para as materias de técnicas instrumentais. Desde a coordinación enviárase por email o horario actualizado. Outro cambio menor no POD: solicitude de Leticia Tobalina e Jorge Rouco de nova repartición de horas para a materia de prospección arqueolóxica. Jorge Rouco vaise de escavación e non pode facer fronte a todas as horas. Quedaría Leticia Tobalina: 16h e Jorge Rouco Collazo: 9h.

Tamén informase de 2 sesións de información sobre as liñas de investigación nos TFMs. Presencial (29 sept Aula 8) e en liña (2 de outubro en liña, 16.30). Colgarase a ficha do Google forms no campus virtual da coordinación para que o alumnado teña constancia.

Por último é necesario fixar unha data límite para que o alumnado decida tema e titor/res. Decídese fixar o 31 de Outubro.

3. COMPOSICIÓN DA COMISIÓN

Foi recibida a dimisión de Susana Reboreda como coordinadora pola Universidade de Vigo, sendo substituída por Fermín Pérez Losada. Tamén cesaron os representantes de estudantes do curso pasado e aprobanse dous novos. Os estudantes que cesan son Aitana Argibay Ares e Manuel Leiras Camiño, e as estudantes novas que se postulan son Sara Brao Porto e Cristina Guilera Iglesias. Xa foron aprobadas en Xunta de Facultade e nomeadas polo reitor.

Por outro lado, hai unha solicitude para formar parte da comisión académica na área de Prehistoria, de Edgard Camarós, investigador Ramón e Cajal en Prehistoria. Acéptase esta solicitude.

4. ACTUALIZACIÓN DO FINANCIAMIENTO DO MÁSTER

Informase sobre dúas convocatorias do vicerreitorado de titulacións para financiamento de diferentes accións dos másters. Informouse na última comisión académica. Hai dúas convocatorias, unha en xullo e outra en setembro, que acaba de pecharse.

Na convocatoria de xullo, en colaboración coa anterior coordinadora, Pilar Prieto, solicitáronse 3 accións de financiamento:

- Acción 1: Accións relacionadas con contidos prácticos (solicitouse a máxima cantidade, 1.000€). Realización de dous Programas prácticos: Arqueoloxía da Arquitectura; e Destrezas prácticas en Humanidades Dixitais. O primeiro celebrouse o ano pasado, e o segundo estase a celebrar na actualidade.
- Acción 2: Acción relacionada con melloras de equipamento, licencias etc. Solicitouse o máximo, 1000€, para re-deseñar e poñer ao día a web do máster.
- Acción 3: Accións relacionadas coa celebración de seminarios. De novo solicitouse a máxima cantidade, 1000€, para a realización de 3 conferencias: o seminario de presentación do máster, que xa tivo lugar, e dúas conferencias de profesorado invitado que terán lugar en outubro.

A resolución das 3 accións foi a seguinte:

- Programa práctico en Arqueoloxía da Arquitectura e Destrezas en Humanidades Dixitais: deron 600€. Repartiremos 300€ por curso.

- Os 1000€ solicitados para re-deseñar a web do máster, quedaron pendentes de resolución en segundo prazo.

- A acción 3, seminario de inicio e dúas conferencias, dos 1.000€ solicitados, concederon 600€

Nesta acción 3, e tendo en conta o reducido orzamento, desde a coordinación pensouse en dúas conferencias que se celebrarán o venres 20 de outubro, de 12 a 14. As charlas foron organizadas en colaboración coa antiga coordinadora Pilar Prieto e o profesor Pedro Barja, buscando opcións próximas que non implicasen gasto nin pernoita en Santiago. Serían as seguintes:

- Fernando Rodríguez do Cueto. “A implantación megalítica nun territorio do centro-occidente asturiano: resultados do proxecto da Cobertoria (2016-2023)”

- Carla RubieraCancelas. “What did they do with female slaves?” (Susan Treggiari). Interseccionalidad no estudo da escravitude na Roma antiga.

En canto a convocatoria de setembro, solicítase financiamento para 2 conferencias máis, a celebrar en 2024. O coordinador recibiu chamada desde o vicerreitorado de titulacións informando de que habería que elixir entre a acción pendente solicitada en xullo (web) e a nova de 2 conferencias máis. Indicáronnos que darían como máximo 800€ para a web e 600€ para as dúas conferencias. Desde a coordinación realizouse unha consulta a unha empresa de informática (Micromedia) para ver que servizos web poderían realizar por eses 800€ e indicáronnos que é un orzamento demasiado reducido. A opción que propón entón o coordinador é optar polas dúas conferencias, e o tema da web tentarase solucionalo por vía interna, asumindo o coordinador o deseño da páxina open Access, cecais con axuda dalgún investigador da USC que poda ser pagado de forma puntual por iso. Desta forma, habería financiamento para 2 conferencias en 2024. Pedro López Barja propón que entre os distintos grupos de investigación que participan no máster se pague unha boa páxina web. As representantes de alumnos apoian a necesidade de ter unha boa web para o máster. Sobre as conferencias do 2024, falando con José Carlos Sánchez Pardo, propúxose a posibilidade de traer a Marcos Martinón Torres da Universidade de Cambridge para que fale sobre o seu proxecto dos guerreiros de terracota de Xi'an. Para iso combinaríase o financiamento do máster e o que a maiores podería proporcionar el co seu proxecto. Sería moi interesante, quizais como charla inaugural do próximo ano. Para a segunda conferencia aceptáanse suxerencias, pero hai que ter en conta que só se dispoñería duns 200€. José Carlos Sánchez Pardo propón a Pilar Diarte Blasco, do CCHS-CSIC. Tamén propón que, se esta financiación vai continuar no futuro, que se faga una planificación a mais longo prazo sobre a quen se pode traer para estas conferencias, e que teña coherencia cos contidos e obxectivos do máster.

5. SOLICITUDE DE MODIFICACIÓN DO PROFESORADO NA MATERIA PATRIMONIO ARQUEOLÓXICO E SOCIEDADE

Houbo un cambio na materia Patrimonio Arqueolóxico e Sociedade, que na actualidade imparten as profesoras Sirio Canós e Laura Muñoz. Laura Muñoz informou á coordinación por email que deixará o Incipit en decembro para aceptar unha nova posición na Universidade de Barcelona, co que indica que non pode impartir clase. Solicita que cubran a súa docencia de forma excepcional Rafael Millán, Alejandro González Trejo e Paula Sánchez Carrera, todos eles estudantes predoutorais neste momento. Xunto con Sirio Canós, serían entón 4

profesores. Nembargantes, o Sxopra indica que non poden impartir docencia os que non teñan título de doutor. Finalmente David Barreiro acepta encargarse él mesmo desa docencia pendente. Pola súa parte, Javier González subraia que a docencia é un compromiso que debe asumirse e cumprirse.

6. SOLICITUDE DE APOIO DE SERGIO SÁNCHEZ GARCÍA CON RESPECTO Á ACTUACIÓN ARQUEOLÓXICA DE “POSTA EN VALOR DO FOXO DO LOBO DE CHAGUAZOSO (VILARIÑOu DE CONSO, OURENSE)

Sergio Sánchez é ex-alumno da promoción de 2015 do máster. Ten 7 anos de experiencia como arqueólogo e na actualidade exerce como técnico auxiliar na empresa Tempos. Solicitou unha actuación arqueolóxica de posta en valor como director ao servizo de arqueoloxía da Xunta de Galicia, pero foille denegada. O criterio esgrimido é o artigo 5 do decreto 199/1997, que esixe para unha dirección posuír unha titulación superior en prehistoria e arqueoloxía. No seu caso é graduado en Historia da arte e Máster Universitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüedad. Válelle para ser técnico auxiliar de arqueoloxía, pero non para actuar como director.

Sergio indica nun email enviado o 26 de xullo á anterior coordinadora que vai formalizar unha queixa á USC, porque se está ofertando un máster con perfil profesionalizante que non cumpre os baremos da Dirección Xeral de Patrimonio Cultural. Esta é unha cuestión canto menos importante a tratar, porque gran parte do alumnado do máster é graduado en historia da arte, e algúns queren dedicarse profesionalmente á arqueoloxía. Proponse que a comisión emita un escrito de recomendación para casos como estes. A comisión está dacordo na gravidade deste feito, máxime existido moitos exemplos de directores que obtiveron autorizacións aínda que a súa titulación era de historia da arte. Tamén proponse que se pase por Xunta de facultade e despois se remita á Dirección Xeral de Patrimonio Cultural. Pedro López Barja considera importante que se reuna o vicerreitor coa directora da DXPC. É un tema moi importante que debe solucionarse e ter visibilidade.

3. ROGOS E PREGUNTAS

Non hai

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 11:22 horas dase por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 29 de setembro de 2023.

Miguel Carrero Pazos
Pardo
O Coordinador

José Carlos Sánchez

O Secretario

**ACTA DA REUNIÓN EXTRAORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL
DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE”
CELEBRADA O 5 DE OUTUBRO DE 2023**

As 10:01 horas do día 5 de outubro de 2023 reunense en sesión extraordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade mediante videoconferencia para tratar o único punto da orde do día:

1. Concesión de matrículas de honra a TFM's e PAE do curso 22-23

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Pedro López Barja de Quiroga, David Barreiro, Olalla López Costas.

4. CONCESIÓN DE MATRÍCULAS DE HONRA A TFM's E PAE DO CURSO 2022-23

Con respecto ós TFM, o coordinador informa de que a nota mais alta alcanzada é a de Pablo López Fernández, cun 9,5, sendo ademais o único traballo que foi proposto para Matrícula de Honra. Por tanto, aprobouse que se lle conceda a Matrícula de Honra a este TFM.

En canto as PAE, hai dous candidatos que acadaron un 10: Aitana Argibay Ares e Rocío García Valladares. Para desempatar, como en outros anos, decídese conceder a Matrícula de Honra a alumna con mellor expediente no master. Rocío García Valladares posúe unha nota media de 9.3625 e Aitana Argibay Ares un 7,730. Por tanto, concedese a Matrícula a Rocío García Valladares.

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 10:23 horas dase por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 05 de outubro de 2023.

Miguel Carrero Pazos
Pardo
O Coordinador

José Carlos Sánchez
O Secretario

ACTA DA REUNIÓN ORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 11 DE NOVIEMBRE DE 2023

As 10:04 horas do día 11 de Novembro de 2023 reunense en sesión ordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade no Seminario de Historia Antiga da facultade de Xeografía e Historia para tratar a seguinte orde do día:

8. Aprobación se procede de actas precedentes (29-09-2023 e 06-10-2023)
9. Informe do coordinador
10. Caso de plaxio Tamara Mata Tourís
11. PAEs
12. Centro de Datos e procesos. Datas de enquisas de satisfacción.

13. Rogos e preguntas

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Javier González García, David Barreiro, Sara Brao Porto, Cristina Guilera Iglesias.

Disculpa su ausencia: Pedro López Barja de Quiroga

5. APROBACIÓN DE ACTAS ANTERIORES

Apróbanse as actas do 29-09-2023 e 06-10-2023

6. INFORME DO COORDINADOR

Comeza o coordinador co informe de gasto. As subvencións da vicerreitoría de titulacións (1800€) foron xa pagadas e tramitadas as diferentes accións propostas e aprobadas na comisión anterior.

Despois comenta os cambios de PAD en POD:

Na materia Patrimonio Arqueolóxico e Sociedade, o cambio de PAD foi aprobado e tamén modificado xa o POD. David Barreiro será o novo docente, con 4,5h asignadas (as que tiña Laura Muñoz, dada de baixa como docente do máster).

Na materia Tecnoloxías xeoespaciais foi aprobado cambio de PAD e queda pendente realizar cambio de POD e asignarlle as horas a Miguel Carrero (área de Prehistoria).

Na materia Prospección arqueolóxica hai un cambio de reparto de horas en POD realizado. Leticia Tobalina asume 16 horas e Jorge Rouco 9.

Tamén haberá un cambio de POD na materia Lexislación xa que Samuel Nión gañou un contrato Juan de la cierva no Incipit e debe incorporarse o 1 de Xaneiro. A materia está asignada á USC (área de arqueoloxía), co que Samuel non poderá impartila e queda pendente acordar coa área quen será o sustituto/a.

Sobre o caso da queixa de Sergio Sánchez, tratouse na última comisión de docencia e calidade, e as conclusións foron similares ás desta comisión académica. Decidiuse que a solicitude dunha reunión informativa coa vicerreitoría de titulacións se tramitase a través do decanato. O luns o decano e o coordinador enviamos comunicación á vicerreitoría expoñendo a casuística particular. Están á espera de resposta.

Despois o coordinador informa das solicitudes de TFM. Foron recibidas 32 solicitudes. Brahim Ouhdach solicitou máis tempo porque está decidindo a temática con Leticia Tobalina como directora.

Finalmente informase do caso do alumno Ihab Kelfouni, matriculado pola UVigo, recién chegado de Arxelia e incorporado no mestrado o día 6 de novembro xa que por temas de visado e residencia non se puido incorporar antes. Estase a xestionar con él o TFM, decidindo temática e profesor/a. Indicou o caso dun compañeiro seu, Samy Nouadri, tamén matriculado pola UVigo pero que aínda está en Arxelia, pendente de aceptación do visado. Plantesaxe cómo hai que avaliar as materias que están xa a piques de rematar. ¿Quizáis consideralo de forma excepcional como alumno con dispensa? Javier González pensa que non se poden facer casuísticas e excepcións, que hai que cursar a maior parte das horas das clases, xa que é un master presencial. As representantes de alumnos din que non se sinten agraviadas se estes novos alumnos que chegan mais tarde son avaliados sen cursar todas as horas. Tras discutir a opción de que a comisión académica poña directrices, decidese finalmente que será cada profesor o que decida, tendo en conta a data de matriculación do alumno

3. CASO DE PLAXIO DE TAMARA MATA MOURÍS

O coordinador explica que chegou comunicación do Reitor que finaliza o expediente disciplinario incoado á alumna Tamara Mata Tourís. O reitor declara á alumna autora dunha falta moi grave nas tarefas e traballos da materia Patrimonio e Sociedade, tipificada como plaxio, que lle supón a expulsión temporal de dous meses da Universidade, expulsión que constará no seu expediente académico ata o seu total cumprimento. Axúntase documento en pdf en anexo final á acta.

4. PAEs

José Carlos Sánchez Pardo explica de forma preliminar as prácticas previstas para este ano, que seguirán a liña doutros anos, con prazas de excavación en Elviña, Valencia do Sil e Armeá ademais de museos en Santiago, Coruña e Lugo. En todo caso, a oferta detallarase en Xaneiro. Adianta que a coordinación prefere non facer convenios a medida de cada alumno pois son prácticas puntuais que nunca mais volven sacarse e ademais, non sempre están ben contrastada a súa calidade.

5. CENTRO DE DATOS E PROCESOS. DATAS DE ENQUISAS DE SATISFACCIÓN

Comezará en breve o roceso de valoración da satisfacción do alumnado coa docencia recibida nos másteres oficiais no curso 2023-2024. Pódense decidir datas, senón serán do 24 de novembro ao 15 de decembro de 2023. Decídese deixar esas mesmas datas.

Olalla López pregunta se se fará a enquisa que outros anos facía a propia coordinación do máster, e o coordinador acepta, a falta de solicitar o modelo e información a antiga coordinadora.

6. ROGOS E PREGUNTAS

Non hai

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 13:42 horas dase por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 11 de novembro de 2023.

Miguel Carrero Pazos
Pardo
O Coordinador

José Carlos Sánchez
O Secretario

ACTA DA REUNIÓN EXTRAORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 11 DE NOVIEMBRE DE 2023

As 17:34 horas do día 22 de Novembro de 2023 reunense en sesión extraordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade mediante medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

1. Modificación non substancial de ámbito de coñecemento do mestrado dacordo coa normativa vixente (artigo 8 RTOUSC, Anexo I RD 822/2021).
2. Aprobación de solicitudes de TFM para o curso académico 2023/2024.

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Javier González García, David Barreiro, Cristina Guilera Iglesias.

Disculpa su ausencia: Pedro López Barja de Quiroga y Olalla López Costas

1. MODIFICACIÓN NON SUBSTANCIAL DE ÁMBITO DE COÑECEMENTO DO MESTRADO DACORDO COA NORMATIVA VIXENTE (ARTIGO 8 RTOUSC, ANEXO I RD 822/2021).

Recibida comunicación do secretario de asuntos académicos, Antonio Miguez Macho, débese aprobar en comisión académica a modificación non sustancial do ámbito de coñecemento do mestrado para cumprir coa normativa vixente (nova lei). Incorpórase á acta o listado de ámbitos de coñecemento no cal debemos inscribir o mestrado, segundo o BOE do 29 de Setembro de 2021.

- Actividad física y ciencias del deporte.
- Arquitectura, construcción, edificación y urbanismo, e ingeniería civil.
- Biología y genética.
- Bioquímica y biotecnología.
- Ciencias agrarias y tecnología de los alimentos.
- Ciencias biomédicas.
- Ciencias del comportamiento y psicología.
- Ciencias económicas, administración y dirección de empresas, márketing, comercio, contabilidad y turismo.
- Ciencias de la educación.
- Ciencias medioambientales y ecología.
- Ciencias sociales, trabajo social, relaciones laborales y recursos humanos, sociología, ciencia política y relaciones internacionales.
- Ciencias de la Tierra.
- Derecho y especialidades jurídicas.
- Enfermería.
- Estudios de género y estudios feministas.
- Farmacia.
- Filología, estudios clásicos, traducción y lingüística.
- Física y astronomía.
- Fisioterapia, podología, nutrición y dietética, terapia ocupacional, óptica y optometría y logopedia.
- Historia del arte y de la expresión artística, y bellas artes.
- Historia, arqueología, geografía, filosofía y humanidades.
- Industrias culturales: diseño, animación, cinematografía y producción audiovisual.
- Ingeniería eléctrica, ingeniería electrónica e ingeniería de la telecomunicación.
- Ingeniería industrial, ingeniería mecánica, ingeniería automática, ingeniería de la organización industrial e ingeniería de la navegación.
- Ingeniería informática y de sistemas.
- Ingeniería química, ingeniería de los materiales e ingeniería del medio natural.
- Matemáticas y estadística.
- Medicina y odontología.
- Periodismo, comunicación, publicidad y relaciones públicas.
- Química.
- Veterinaria.
- Interdisciplinar.

O máis adecuado é “Historia, arqueoloxía, xeografía, filosofía e humanidades”. Apróbase esta modificación.

2. APROBACIÓN DE SOLICITUDES DE TFM PARA O CURSO ACADÉMICO 2023/2024.

Antes de aprobar estas solicitudes, o coordinador informa dun problema co TFM de Alberto Fachado Baña “La articulación del paisaje cultural del Castro de Elviña (A Coruña). Una aproximación desde la astronomía cultural”, xa que figuraba como titora Andrea Rodríguez Antón e como co-titor: Samuel Nión Álvarez. Pero Andrea Rodríguez Antón non ten docencia no mestrado. Dende a coordinación realizouse consulta co SXOPRA e secretaría xeral sobre se o persoal do Incipit sen docencia no mestrado pode actuar como TITOR/A, e contestan que non. O secretario xeral indica por email que “dado que os investigadores non teñen docencia no mestrado, só poderían actuar como cotitores”. Andrea Rodríguez podería figurar como co-titora. David Barreiro informa que aportan unha solución, posiblemente con David Álvarez como titor e como cotitor/a Andrea Rodríguez ou Samuel Nión. Decídese que dende a coordinación se escriba ao alumno e aos profesores afectados un email para buscar unha solución en común.

Dende a coordinación observase tamén que Sirio Canós aparece como titora en dúas solicitudes de TFM. Sirio Canós informara previamente por email á coordinación que o seu contrato remataba en xuño de 2024, e isto suporía, polo tanto, que non podería figurar como titora de TFM. Tería que ser co-titora de ambos traballos. David Barreiro informa que o contrato de Sirio Canós mudou e que agora é indefinida, co que sí que pode ser titora. A coordinación solicita o contrato para pasarllo ao SXOPRA e que actualicen os datos da profesora Sirio Canós.

A continuación apróbase a seguinte lista de TFMs (en verde o alumnado que xa estaba matriculado en anos anteriores):

ALUMNO/A	TÍTULO	TITOR/A
Blanco Bernardo, ADRIÁN	Estudio arqueológico de los aprovechamientos ganaderos estivales en los Puertos de Cotorgán (Casu, Asturias)	David González-Álvarez
Conde Martínez, BRAIS	El arte mueble en Galicia: el registro arqueológico de Cova Eirós	Ramón Fábregas Valcarce
de los Reyes de la Peña, PAULA	El proceso de neolitización de la Península Ibérica a través de los datos carpológicos. Modelos de dispersión de datos.	Miguel Carrero Pazos/Enrique Cerrillo Cuenca
Díaz López, PAULA	El cementerio real de UR: análisis de un ritual complejo en la antigua Sumer	Juan Luís Montero Fenollós
Fachado Baña, ALBERTO	La articulación del paisaje cultural del Castro de Elviña (A Coruña). Una aproximación desde la astronomía cultural	Andrea Rodríguez Antón/ Samuel Nión Álvarez
García Valladares, ROCÍO	Estudo arqueolóxico da paisaxe agraria da aldea de Silvaescura (Forcarei, Pontevedra)	David González Álvarez
López Viéitez, IRIA	Arqueoloxía, comunidade e tradición oral: a arte rupestre nos vales do Tea (Pontevedra)	Beatriz Pilar Comendador Rey
Mauleón García, AMAIA	La etnicidad desde una perspectiva arqueológica: aproximación a la construcción de la identidad berona	David González Álvarez/Jesús Rodríguez-Hernández
Otero Gil, ROCÍO	Feminino e divino: mulleres e deusas na Grecia antiga	Susana María Reboreda Morillo
Paredes Dorribo, TANIA	Atenea vs. Afrodita: Un estudio comparativo en la mitología clásica	Susana María Reboreda Morillo

Veloso Rodríguez, ANTÓN	Aproximación aos modelos defensivos dos castros do sueste galego durante a Idade do Ferro.	David González-Álvarez/Samuel Nión Álvarez
	Análisis diacrónico de las dinámicas del poblamiento en la Montaña oriental leonesa, entre los ríos Porma y Esla, considerando la imperfección de los datos arqueológicos".	Leticia Tobalina-Pulido/ Miguel Carrero Pazos
Zurdo Sierra, LUCÍA		
Leiras Camino, MANUEL	La Arqueología de la Edad de Hierro en Galicia en el siglo XXI: análisis crítico del estado de la cuestión	David González Álvarez
Rodríguez Raposo, REBECA	El legado del Liceo Casino en Vilagarcía de Arousa	Sirio Canós Donnay/David Barreiro Martínez
	Revisión documental de las violencias de género que sufrieron las mujeres en Galicia durante la Guerra Civil Española y la posguerra.	Sirio Canós Donnay/David Barreiro Martínez
Pérez Gómez, SARA		
	Rostros y vasos: una revisión de los rostros y las miradas frontales en la cerámica griega	Fátima Díez Platas
Novo Vázquez, ESTELA		
Guilera Iglesias, CRISTINA	La *augustalidad en Ostia: organización, condición jurídica y movilidad social de sus miembros.	Pedro Manuel López Barja de Quiroga
	La Catábasis como Forma de Adquisición de Conocimiento en el Pensamiento Clásico. Un Estudio sobre la Naturaleza del Viaje al Más Allá.	Francisco Javier Gonzalez Garcia
Granda Romale, IGNACIO		
Rodríguez Filgueiras, ÁLVARO	Os Mosaicos do Conventus Asturum: un análisis arqueo-estilístico desde los SIG	Leticia Tobalina Pulido
	La indumentaria femenina en la Edad del Bronce egea	Fátima Díez Platas
Touza Blanco, ESTELA		
Bermúdez Calviño, ITZIAR	El ius latii y su papel en las leyes municipales de la Hispania romana	Pedro Manuel López Barja de Quiroga
	Estudio de las comunidades pseudoarqueológicas hispanohablantes.	Leticia Tobalina Pulido/ Patricia Martín Rodilla
Sánchez Calo, ESTHER		
	Las denominadas "laudadas de estola" y su problemática arqueológica: revisión crítica y nuevas propuestas	José Carlos Sánchez Pardo/ Laura Blanco
Carreira Bausili, ANNA		José Carlos Sánchez Pardo y Samuel Nión Álvarez
Aneiros Morado, ANTÍA	Brigantium: Una evolución funeraria desde la antigüedad romana hasta la Edad Media	
	Arqueoloxía funeraria e antropoloxía biolóxica da necrópole Alto Medieval de San Vicente de Trigáns (s. VIII a X d.C.), Combarro (Mondoñedo, Lugo)	Edgard Camarós Pérez/ Patxi Pérez Ramallo
Pérez Castro, SABELA		
	La trepanación prehistórica: Un caso de estudio de la Edad del Bronce de Menorca (Baleares), experimentación y desarrollo metodológico para su análisis.	Edgard Camarós Pérez / Pau Sureda Torres
Sobrado Bernárdez, CAROLINA		
	Un análisis del proceso de romanización en la Gallaecia a partir de los cambios y pervivencias en la cultura material cerámica	Adolfo Fernández Fernández y Alba Antía Rodríguez Nóvoa
Brao Porto, SARA		
	Pastas cerámicas y su variabilidad entre el Horizonte Medio y Horizonte Tardío en los yacimientos arqueológicos Cachimayo, Lloquello y Ciseras Lubrinillas, Arequipa, Perú.	Ramón Fábregas Valcarce
Cerdán Lobato, KLEYSON OSWALDO		
González Trabazo, LAURA	Dúas miradas a Afodita: a antiga Hélade e o Renacemento	Susana María Reboreda Morillo
Portas Otero, ALEXANDRE	El coleccionismo de antigüedades del Próximo Oriente en Galicia.	Juan Luís Montero Fenollós

Vázquez Calatayud, CARLOS	Arqueología agraria en Galicia	Jose Carlos Sánchez Pardo
Gázquez García, ISMAEL	Metalurgia calcolítica y de la Edad del bronce en la Sierra de Tramontana (Mallorca, Islas Baleares)	Pau Sureda Torres
Ouhdach, Brahim	SIG y bases de datos en el estudio de las dinámicas de poblamiento de la región de Tánger desde la prehistoria hasta época medieval	Leticia Tobalina-Pulido/ Miguel Carrero Pazos

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 18:02 horas dase por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 22 de novembro de 2023.

Miguel Carrero Pazos
Pardo

José Carlos Sánchez

O Coordinador

O Secretario

**ACTA DA REUNIÓN EXTRAORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL
DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE”
CELEBRADA O 22 DE NOVEMBRO DE 2023**

As 17:34 horas do día 22 de Novembro de 2023 reunense en sesión extraordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade mediante medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

1. Modificación non substancial de ámbito de coñecemento do mestrado dacordo coa normativa vixente (artigo 8 RTOUSC, Anexo I RD 822/2021).
2. Aprobación de solicitudes de TFM para o curso académico 2023/2024.

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Javier González García, David Barreiro, Cristina Guiler Iglesias.

Disculpa su ausencia: Pedro López Barja de Quiroga y Olalla López Costas

**1. MODIFICACIÓN NON SUBSTANCIAL DE ÁMBITO DE
COÑECEMENTO DO MESTRADO DACORDO COA NORMATIVA VIXENTE
(ARTIGO 8 RTOUSC, ANEXO I RD 822/2021).**

Recibida comunicación do secretario de asuntos académicos, Antonio Miguez Macho, débese aprobar en comisión académica a modificación non sustancial do ámbito de coñecemento do mestrado para cumprir coa normativa vixente (nova lei). Incorpórase á acta o listado de ámbitos de coñecemento no cal debemos inscribir o mestrado, segundo o BOE do 29 de Setembro de 2021.

- Actividad física y ciencias del deporte.
- Arquitectura, construcción, edificación y urbanismo, e ingeniería civil.
- Biología y genética.
- Bioquímica y biotecnología.
- Ciencias agrarias y tecnología de los alimentos.
- Ciencias biomédicas.
- Ciencias del comportamiento y psicología.

- Ciencias económicas, administración y dirección de empresas, márketing, comercio, contabilidad y turismo.
- Ciencias de la educación.
- Ciencias medioambientales y ecología.
- Ciencias sociales, trabajo social, relaciones laborales y recursos humanos, sociología, ciencia política y relaciones internacionales.
- Ciencias de la Tierra.
- Derecho y especialidades jurídicas.
- Enfermería.
- Estudios de género y estudios feministas.
- Farmacia.
- Filología, estudios clásicos, traducción y lingüística.
- Física y astronomía.
- Fisioterapia, podología, nutrición y dietética, terapia ocupacional, óptica y optometría y logopedia.
- Historia del arte y de la expresión artística, y bellas artes.
- Historia, arqueología, geografía, filosofía y humanidades.
- Industrias culturales: diseño, animación, cinematografía y producción audiovisual.
- Ingeniería eléctrica, ingeniería electrónica e ingeniería de la telecomunicación.
- Ingeniería industrial, ingeniería mecánica, ingeniería automática, ingeniería de la organización industrial e ingeniería de la navegación.
- Ingeniería informática y de sistemas.
- Ingeniería química, ingeniería de los materiales e ingeniería del medio natural.
- Matemáticas y estadística.
- Medicina y odontología.
- Periodismo, comunicación, publicidad y relaciones públicas.
- Química.
- Veterinaria.
- Interdisciplinar.

O máis adecuado é “Historia, arqueoloxía, xeografía, filosofía e humanidades”. Apróbase esta modificación.

2. APROBACIÓN DE SOLICITUDES DE TFM PARA O CURSO ACADÉMICO 2023/2024.

Antes de aprobar estas solicitudes, o coordinador informa dun problema co TFM de Alberto Fachado Baña “La articulación del paisaje cultural del Castro de Elviña (A Coruña). Una aproximación desde la astronomía cultural”, xa que figuraba como titora Andrea Rodríguez Antón e como co-titor: Samuel Nión Álvarez. Pero Andrea Rodríguez Antón non ten docencia no mestrado. Dende a coordinación realizouse consulta co SXOPRA e secretaría xeral sobre se o persoal do Incipit sen docencia no mestrado pode actuar como TITOR/A, e contestan que non. O secretario xeral indica por email que “dado que os investigadores non teñen docencia no mestrado, só poderían actuar como cotitores”. Andrea Rodríguez podería figurar como co-titora. David Barreiro informa que aportan unha solución, posiblemente con David Álvarez como titor e como cotitor/a Andrea Rodríguez ou Samuel Nión. Decídese que dende a coordinación se escriba ao alumno e aos profesores afectados un email para buscar unha solución en común.

Dende a coordinación observase tamén que Sirio Canós aparece como titora en dúas solicitudes de TFM. Sirio Canós informara previamente por email á coordinación que o seu contrato remataba en xuño de 2024, e isto suporía, polo tanto, que non podería figurar como titora de TFM. Tería que ser co-titora de ambos traballos. David Barreiro informa que o contrato de Sirio Canós mudou e

que agora é indefinida, co que sí que pode ser titora. A coordinación solicita o contrato para pasarllo ao SXOPRA e que actualicen os datos da profesora Sirio Canós.

A continuación apróbase a seguinte lista de TFM's (en verde o alumnado que xa estaba matriculado en anos anteriores):

ALUMNO/A	TÍTULO	TITOR/A
Blanco Bernardo, ADRIÁN	Estudio arqueológico de los aprovechamientos ganaderos estivales en los Puertos de Cotorgán (Casu, Asturias)	David González-Álvarez
Conde Martínez, BRAIS	El arte mueble en Galicia: el registro arqueológico de Cova Eirós	Ramón Fábregas Valcarce
de los Reyes de la Peña, PAULA	El proceso de neolitización de la Península Ibérica a través de los datos carpológicos. Modelos de dispersión de datos.	Miguel Carrero Pazos/Enrique Cerrillo Cuenca
Díaz López, PAULA	El cementerio real de UR: análisis de un ritual complejo en la antigua Sumer	Juan Luís Montero Fenollós
Fachado Baña, ALBERTO	La articulación del paisaje cultural del Castro de Elviña (A Coruña). Una aproximación desde la astronomía cultural	Andrea Rodríguez Antón/ Samuel Nión Álvarez
García Valladares, ROCÍO	Estudo arqueolóxico da paisaxe agraria da aldea de Silvaescura (Forcarei, Pontevedra)	David González Álvarez
López Viéitez, IRIA	Arqueoloxía, comunidade e tradición oral: a arte rupestre nos vales do Tea (Pontevedra)	Beatriz Pilar Comendador Rey
Mauleón García, AMAIA	La etnicidad desde una perspectiva arqueológica: aproximación a la construcción de la identidad berona	David González Álvarez/Jesús Rodríguez-Hernández
Otero Gil, ROCÍO	Feminino e divino: mulleres e deusas na Grecia antiga	Susana María Reboreda Morillo
Paredes Dorribo, TANIA	Atenea vs. Afrodita: Un estudio comparativo en la mitología clásica	Susana María Reboreda Morillo
Veloso Rrodríguez, ANTÓN	Aproximación aos modelos defensivos dos castros do sueste galego durante a Idade do Ferro.	David González-Álvarez/Samuel Nión Álvarez
Zurdo Sierra, LUCÍA	Análisis diacrónico de las dinámicas del poblamiento en la Montaña oriental leonesa, entre los ríos Porma y Esla, considerando la imperfección de los datos arqueológicos".	Leticia Tobalina-Pulido/ Miguel Carrero Pazos
Leiras Camino, MANUEL	La Arqueología de la Edad de Hierro en Galicia en el siglo XXI: análisis crítico del estado de la cuestión	David González Álvarez
Rodríguez Raposo, REBECA	El legado del Liceo Casino en Vilagarcía de Arousa	Sirio Canós Donnay/David Barreiro Martínez
Pérez Gómez, SARA	Revisión documental de las violencias de género que sufrieron las mujeres en Galicia durante la Guerra Civil Española y la posguerra.	Sirio Canós Donnay/David Barreiro Martínez
Novo Vázquez, ESTELA	Rostros y vasos: una revisión de los rostros y las miradas frontales en la cerámica griega	Fátima Díez Platas
Guilera Iglesias, CRISTINA	La *augustalidad en Ostia: organización, condición jurídica y movilidad social de sus miembros.	Pedro Manuel López Barja de Quiroga
Granda Romale, IGNACIO	La Catábasis como Forma de Adquisición de Conocimiento en el Pensamiento Clásico. Un Estudio sobre la Naturaleza del Viaje al Más Allá.	Francisco Javier Gonzalez Garcia
Rodríguez Filgueiras, ÁLVARO	Os Mosaicos do Conventus Asturum: un análisis arqueo-estilístico desde los SIG	Leticia Tobalina Pulido

Touza Blanco, ESTELA	La indumentaria femenina en la Edad del Bronce egea	Fátima Díez Platas
Bermúdez Calviño, ITZIAR	El ius latii y su papel en las leyes municipales de la Hispania romana	Pedro Manuel López Barja de Quiroga
Sánchez Calo, ESTHER	Estudio de las comunidades pseudoarqueológicas hispanohablantes.	Leticia Tobalina Pulido/ Patricia Martín Rodilla
Carreira Bausili, ANNA	Las denominadas “laudas de estola” y su problemática arqueológica: revisión crítica y nuevas propuestas	José Carlos Sánchez Pardo/ Laura Blanco
Aneiros Morado, ANTÍA	Brigantium: Una evolución funeraria desde la antigüedad romana hasta la Edad Media	José Carlos Sánchez Pardo y Samuel Nión Alvarez
Pérez Castro, SABELA	Arqueoloxía funeraria e antropoloxía biolóxica da necrópole Alto Medieval de San Vicente de Trigáns (s. VIII a X d.C.), Combarro (Mondoñedo, Lugo)	Edgard Camarós Pérez/ Patxi Pérez Ramallo
Sobrado Bernárdez, CAROLINA	La trepanación prehistórica: Un caso de estudio de la Edad del Bronce de Menorca (Baleares), experimentación y desarrollo metodológico para su análisis.	Edgard Camarós Pérez / Pau Sureda Torres
Brao Porto, SARA	Un análisis del proceso de romanización en la Gallaecia a partir de los cambios y pervivencias en la cultura material cerámica	Adolfo Fernández Fernández y Alba Antía Rodríguez Nóvoa
Cerdán Lobato, KLEYSON OSWALDO	Pastas cerámicas y su variabilidad entre el Horizonte Medio y Horizonte Tardío en los yacimientos arqueológicos Cachimayo, Lloquelloy y Ciseras Lubrinillas, Arequipa, Perú.	Ramón Fábregas Valcarce
González Trabazo, LAURA	Dúas miradas a Afodita: a antiga Hélade e o Renacemento	Susana María Reboreda Morillo
Portas Otero, ALEXANDRE	El coleccionismo de antigüedades del Próximo Oriente en Galicia.	Juan Luís Montero Fenollós
Vázquez Calatayud, CARLOS	Arqueología agraria en Galicia	Jose Carlos Sánchez Pardo
Gázquez García, ISMAEL	Metalurgia calcolítica y de la Edad del bronce en la Sierra de Tramontana (Mallorca, Islas Baleares)	Pau Sureda Torres
Ouhdach, Brahim	SIG y bases de datos en el estudio de las dinámicas de poblamiento de la región de Tánger desde la prehistoria hasta época medieval	Leticia Tobalina-Pulido/ Miguel Carrero Pazos

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 18:02 horas dase por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 22 de novembro de 2023.

Miguel Carrero Pazos
Pardo
O Coordinador

José Carlos Sánchez
Pardo
O Secretario

ACTA DA REUNIÓN EXTRAORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 14 DE DECEMBRO DE 2023

As 11:01 horas do día 14 de Decembro de 2023 reunense en sesión extraordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade mediante medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

3. Aprobación, se procede, do premio extraordinario do mestrado curso 22-23

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Pedro López Barja de Quiroga, Olalla López Costas.

Desculpan a súa ausencia: David Barreiro

1. APROBACIÓN, SE PROCEDE, DO PREMIO EXTRAORDINARIO DO MESTRADO CURSO 22-23 (ADXUNTASE COMO ANEXO A INFORMACIÓN CORRESPONDENTE).

Tras consultar toda a información académica, e tendo en conta que o Premio Extraordinario corresponde ó alumno/a con mellor nota media do máster, que non sexa repetidor, propónse conceder este premio ó alumno Pablo López Fernández, que tivo unha nota media de 8,97, incluíndo a matrícula de honra no TFM, que a súa vez, foi o que acadou unha calificación mais elevada (9,5).

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 11:17 horas dase por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 14 de decembro de 2023.

Miguel Carrero Pazos
Pardo
O Coordinador

José Carlos Sánchez
O Secretario

Datos da acta

Datos xerais da acta consolidada.

Curso académico: **2022/2023**Tipo de contido: **Prácticas Máster RD 1393/2007 - 822/2021**Contido/s: **[P5104V01] Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias...**

• [P5103209] Prácticum

Estado: Aberta (29/09/2023 8:33:00)

Período: 28/09/2023 - 09/10/2023

Admite firma electr.: Si, obligatoriamente

Firma electrónica: Non

Coordinador

Listaxe de coordinadores da acta.

Coordinador	Tipo
35578438Z - MIGUEL CARRERO PAZOS	Coordinador

Alumnos cualificados

Detalle dos alumnos cualificados no acta individual.

* Alumnos propostos para a mención de matrícula de honra

Nº	Alumno	Cualificación
1	77422075G	Aboal Barreiro, Carla
2	54382520D	Argibay Ares, Altana
3	34296451R	Blanco Bernardo, Adrián
4	54157515J	Fachado Baña, Alberto
5	54128550M	Feijoo Sánchez, Carmen
6	PA0482646	García De León, Arturo José
7	45907282H	García Valladares, Rocio
8	34277277D	Leiras Camino, Manuel
9	34282579K	López Fernández, Pablo
10	35589473D	López Vileitez, Iria
11	17496690S	Mauleón García, Amaia
12	47368506Y	Pérez Gómez, Sara
13	58004818Z	Queijo Rey, Carlos
14	20CK4688Z	Vaquero , Axel
15	34280290D	Veiga Piñeiro, Víctor

Listaxe de alumnos non presentados

Listaxe de alumnos non presentados.

Non existen alumnos incluídos neste bloque.**Listaxe de alumnos con solicitude e que cumpren CT**

Listaxe de alumnos con solicitude e que cumpren CT.

Non existen alumnos incluídos neste bloque.**Listaxe de alumnos con renuncia**

Listaxe de alumnos con renuncia.

Non existen alumnos incluídos neste bloque.**Alumnos da USC que foron de intercambio**

Alumnos da USC que foron de intercambio.

Non existen alumnos incluídos neste bloque.**Períodos**

Períodos definidos para dita acta.

Tipo	Data inicio	Data fin
Ordinaria	28/09/2023	09/10/2023
Ordinaria ▼		

Datos da acta

Datos xeráis da acta consolidada.

Curso académico: **2022/2023**Tipo de contido: **Traballo Fin de Máster RD 1393/2007 - 822/2021**Contido/s: **[P5104V01] Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias...**

• [P5103108] Traballo Fin de Máster

Estado: Aberta (29/09/2023 8:42:00)

Período: 28/09/2023 - 09/10/2023

Admite firma electr.: Si, obligatoriamente

Firma electrónica: Non

Coordinador

Listaxe de coordinadores da acta.

Coordinador	Tipo
35578438Z - MIGUEL CARRERO PAZOS	Coordinador

Alumnos cualificados

Detalle dos alumnos cualificados no acta individual.

* Alumnos propostos para a mención de matrícula de honra

Nº	Alumno	Cualificación
1	77422075G Aboal Barreiro, Carla	Sobresaliente (9,0)
2	54382520D Argibay Ares, Aitana	Notable (7,0)
3	53945774X Arribas Greciano, Vega	Notable (8,3)
4	70838614V del Pozo Bernaldo de Quirós, Diego	Sobresaliente (9,0)
5	54128550M Feijoo Sánchez, Carmen	Notable (7,5)
6	78789989Q Gago Chorén, Laura	Notable (7,0)
7	73139458X Garrués Rived, Paula	Notable (8,0)
8	53309505J González Sixto, María	Notable (8,0)
9	34282579K López Fernández, Pablo*	Sobresaliente (9,5)
10	53864474S Novo López, Ramón	Notable (8,5)
11	72537147T Ontsaló Sagastume, Ainhoa	Notable (8,8)
12	35590686A Piñeiro Soto, Manuel	Notable (7,5)
13	79342111T Piñón Loureiro, Adrián	Sobresaliente (9,0)
14	58004818Z Queijo Rey, Carlos	Aprobado (5,5)
15	49333355B Rey Sierra, Andres	Notable (8,0)
16	20CK46882 Vaquero , Axel	Notable (8,5)
17	E19948569 Ye , Yicheng	Notable (7,1)

Listaxe de alumnos non presentados

Listaxe de alumnos non presentados.

Nº	Alumno	Cualificación
1	34296451R Blanco Bernardo, Adrián	Non Presentado
2	26065135V Carrillo Gonzalvo, Sergi	Non Presentado
3	53797394A Collazo Outeiral, Andrea	Non Presentado
4	54157515J Fachado Baña, Alberto	Non Presentado
5	PA0482646 García De León, Arturo José	Non Presentado
6	34277277D Leiras Camino, Manuel	Non Presentado
7	35589473D López Vieitez, Iria	Non Presentado
8	44657149G Paredes Dorribo, Tania	Non Presentado
9	47368506Y Pérez Gómez, Sara	Non Presentado

Listaxe de alumnos con solicitude e que cumpren CT

Listaxe de alumnos con solicitude e que cumpren CT.

Non existen alumnos incluídos neste bloque.**Listaxe de alumnos con renuncia**

Listaxe de alumnos con renuncia.

Alumnos Matriculados por Curso- 2021/2022					12/12/2023
P5104V01 - Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ºed)-17007					
Nº	Documento	Nome	Correo	Correo Institucional	Móbil
1	53945774X	Arribas Greciano, Vega	agvega7@gmail.com	vega.arribas@rai.usc.es	690079062
2	26065135V	Carrillo Gonzalvo, Sergi	sc.tercer@gmail.com	sergi.carrillo@rai.usc.es	638748814
3	45874297S	Cea García, Catarina	catamex.cc@gmail.com	catarina.cea@rai.usc.es	627070057
4	53797394A	Collazo Outeiral, Andrea	andrea.outeiral@gmail.com	andrea.collazo.outeiral@rai.usc.es	689920056
5	53188770M	Colmenero Feijoo, Lara	lacomenero@hotmail.com	lara.colmenero@rai.usc.es	662689289
6	70838614V	del Pozo Bernaldo de Quirós, Diego	diegopozobquiros@gmail.com	diego.del.pozo@rai.usc.es	653269036
7	78789989Q	Gago Chorén, Laura	gagolaura@gmail.com	laura.gago@rai.usc.es	678735084
8	35624206N	García Soto, Alejandro Pelayo	pelayogarcia13@gmail.com	alejandropelayo.garcia@rai.usc.es	676112868
9	73139458X	Garrués Rived, Paula	paulagarrues@gmail.com	paula.garrues@rai.usc.es	676928200
10	48037329N	Gisbert López, María	mariagislop@gmail.com	maria.gisbert@rai.usc.es	690112730
11	53309505J	González Sixto, María	mariaglezsixto@gmail.com	maria.gonzalez.sixto@rai.usc.es	722745083
12	32761437F	Lage Socastro, Roberto	rlagsoc@gmail.com	roberto.lage@rai.usc.es	675554646
13	49403040Y	Mata Touris, Tamara	tamaramata41@gmail.com	tamara.mata@rai.usc.es	668553882
14	53864474S	Novo López, Ramón	neos_m@outlook.com	ramon.novo.lopez@rai.usc.es	609259343
15	72537147T	Ontsalo Sagastume, Ainhoa	ainhoaontsalo@gmail.com	ainhoa.ontsalo@rai.usc.es	628322597
16	44657149G	Paredes Dorribo, Tania	taniaparedesdorribo@gmail.com	tania.paredes.dorribo@rai.usc.es	662298935
17	35590686A	Piñeiro Soto, Manuel	manuelpineirosoto@gmail.com	manuel.pineiro.soto@rai.usc.es	630217866
18	79342111T	Piñón Loureiro, Adrián	adrianpinonloureiro@gmail.com	adrian.pinon@rai.usc.es	621369437
19	49333355B	Rey Sierra, Andres	rey.andres.sierra@gmail.com	andres.rey.sierra@rai.usc.es	686235594
20	79343447W	Rodríguez Porto, Fátima María	rodriguezportofatima@gmail.com	fatima.rodriguez.porto@rai.usc.es	689264504
21	34882593B	Rouco Pernas, Enrique	enriksw13@gmail.com	enrique.rouco@rai.usc.es	693449406
22	54152209C	Sánchez Bergantiños, Inocencio Antonio	ino.s96@hotmail.com	inocencioantonio.sanchez@rai.usc.es	677141981
23	44824577S	Valcarce Gonzalez, German Pablo	gpvg18@gmail.com	germanpablo.valcarce@rai.usc.es	617594657
24	E19948569	Ye , Yicheng	esonye970313@gmail.com	yicheng.ye@rai.usc.es	18975181362
Total : 24					

Alumnos Matriculados por Curso- 2022/2023					12/12/2023
P5104V01 - Máster Universitario en Arqueología e Ciencias da Antigüidade (4ºed)-17007					
Nº	Documento	Nome	Correo	Correo Institucional	Móbil
1	77422075G	Aboal Barreiro, Carla	carlaaaboalbarreiro95@gmail.com	carla.aboal@rai.usc.es	692365184
2	54382520D	Argibay Ares, Aitana	aitanarg13@gmail.com	aitana.argibay@rai.usc.es	695521191
3	53945774X	Arribas Greciano, Vega	agvega7@gmail.com	vega.arribas@rai.usc.es	690079062
4	CA01197AZ	Baruffaldi , Anna Chiara	annachiara.baruffaldi@gmail.com	annachiara.baruffaldi@rai.usc.gal	3347049477
5	34296451R	Blanco Bernardo, Adrián	Uo270904@uniovi.es	adrian.blanco.bernardo@rai.usc.gal	619355470
6	26065135V	Carrillo Gonzalvo, Sergi	sc.tercer@gmail.com	sergi.carrillo@rai.usc.es	638748814
7	53797394A	Collazo Outeiral, Andrea	andrea.outeiral@gmail.com	andrea.collazo.outeiral@rai.usc.es	689920056
8	70838614V	del Pozo Bernaldo de Quirós, Diego	diegopozobquiros@gmail.com	diego.del.pozo@rai.usc.es	653269036
9	54157515J	Fachado Baña, Alberto	albertofachado98@gmail.com	alberto.fachado@rai.usc.es	651739215
10	54128550M	Feijoo Sánchez, Carmen	carmenfeijosanchez@gmail.com	carmen.feijoo@rai.usc.es	698141131
11	78789989Q	Gago Chorén, Laura	gagolaura@gmail.com	laura.gago@rai.usc.es	678735084
12	PA0482646	García De León, Arturo José	arturogdeleon@gmail.com	arturojose.garcia@rai.usc.gal	673052200000
13	45907282H	García Valladares, Rocío	rocio.garcia.valladares@gmail.com	rocio.garcia.valladares@rai.usc.es	608942369
14	73139458X	Garrués Rived, Paula	paulagarrues@gmail.com	paula.garrues@rai.usc.es	676928200
15	53309505J	González Sixto, María	marialegzsixto@gmail.com	maria.gonzalez.sixto@rai.usc.es	722745083
16	34272727D	Leiras Camino, Manuel	manuelcamino@gmail.com	manuel.leiras@rai.usc.es	622605078
17	34282579K	López Fernández, Pablo	pablo.lopez.fernandez0@rai.usc.es	pablo.lopez.fernandez0@rai.usc.es	644263887
18	35589473D	López Vieitez, Iria	lpz.iria@gmail.com	iria.lopez.vieitez@rai.usc.es	650842420
19	49403040Y	Mata Touris, Tamara	tamaramata41@gmail.com	tamara.mata@rai.usc.es	668553882
20	17496690S	Mauleón García, Amaia	amaia.mauleon@rai.usc.es	amaia.mauleon@rai.usc.gal	649297912
21	53864474S	Novo López, Ramón	neos_m@outlook.com	ramon.novo.lopez@rai.usc.es	609259343
22	72537147T	Ontsalo Sagastume, Ainhoa	ainhoaontsalo@gmail.com	ainhoa.ontsalo@rai.usc.es	628322597
23	44657149G	Paredes Dorribo, Tania	taniaparedesdorribo@gmail.com	tania.paredes.dorribo@rai.usc.es	662298935
24	47368506Y	Pérez Gómez, Sara	saraperezgomez77@gmail.com	sara.perez.gomez@rai.usc.es	649376016
25	35590686A	Piñeiro Soto, Manuel	manuelpineirosoto@gmail.com	manuel.pineiro.soto@rai.usc.es	630217866
26	79342111T	Piñón Loureiro, Adrián	adrianpinonloureiro@gmail.com	adrian.pinon@rai.usc.es	621369437
27	58004818Z	Queijo Rey, Carlos	Carlosqueijo1999@gmail.com	carlos.queijo@rai.usc.es	646554313
28	49333355B	Rey Sierra, Andres	rey.andres.sierra@gmail.com	andres.rey.sierra@rai.usc.es	686235594
29	20CK4688Z	Vaquero , Axel	avaquero.news@gmail.com	axel.vaquero@rai.usc.gal	651047142
30	34280290D	Veiga Piñeiro, Víctor	victorvepi@gmail.com	victor.veiga@rai.usc.es	689071855
31	E19948569	Ye , Yicheng	esonye970313@gmail.com	yicheng.ye@rai.usc.es	18975181362
Total : 31					

NOTAS MEDIAS MASTER ARQUEOLOXÍA 22/23

NOMBRE

MEDIA

Aboal Barreiro, Carla	8,03
Argibay Ares, Aitana	7,735
Arribas Greciano, Vega	8,76
del Pozo Bernaldo de Quirós, Diego	7,985
Feijoo Sánchez, Carmen	7,885
Gacho Chorén, Laura	8,575
Garrués Rived, Paula	8,04
González Sixto, María	7,945
López Fernández, Pablo	8,975
Novo López, Ramón	8,595

Ontsalo Sagastume, Ainhoa	8,46
Piñeiro Soto, Manuel	7,68
Piñón Loureiro, Adrián	8,925
Queijo Rey, Carlos	6,815
Rey Sierra, Andrés	7,545
Vaquero, Axel	7,825
Ye, Yicheng	7,055

PREMIOS EXTRAORDINARIOS DE GRAO E MÁSTER DO CURSO 2022-2023

ANEXO I - PROPOSTA PROVISORIA DE CONCESIÓN

FACULTADE/ESCOLA: Facultade de Xeografía e Historia

TITULACIÓN: Mestrado Interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade

ALUMNADO PROPOSTO: Pablo López Fernández

OBSERVACIÓNS/COMENTARIOS: A Comisión Académica do mestrado, na reunión celebrada o xoves 14 de decembro ás 11.00h, propón a Pablo López Fernández como premio extraordinario de mestrado do curso 2022-2023.

O coordinador

Miguel Carrero Pazos

ACTA DA REUNIÓN ORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 20 DE DECEMBRO DE 2023

As 9:34 horas do día 20 de decembro de 2023 reunense en sesión ordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade no Seminario de Paleografía da facultade de Xeografía e Historia e por medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

4. Aprobación se procede das actas anteriores
5. Informe do coordinador
6. Aprobación, se procede, de proposta de calendario de TFM
7. Aprobación, se procede, de proposta de tribunais de TFM
8. Informe das PAEs, e aprobación, se procede, de calendario das PAEs

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, David Barreiro, , Cristina Guileria Iglesias, Pedro López Barja de Quiroga, Olalla López Costas, Edgar Camarós.

7. APROBACIÓN DE ACTAS ANTERIORES

Apróbanse as actas do 11-11-2023, 22-11-2023 e 14-12-2023

8. INFORME DO COORDINADOR

- Chegou comunicación do reitor coa aceptación de Edgard Camarós como novo representante de PDI na comisión.
- As enquisas de satisfacción xa foron realizadas. Prepararase un informe de análise cos puntos principais e informarase á CA.
- Cambios de materias: Ihab Kelfouni cambia Epigrafía Latina por Arqueoloxía de Mesopotamia, e Historia antropolóxica do mundo antigo por Arqueobotánica. Cambios confirmados desde a UVigo.
- Páxina web propia. Vaise mudar a unha web máis institucional aloxada na USC (sen custo). O coordinador está xa traballando na nova versión en colaboración con Pedro Rey, o director da Oficina web da Universidade. <https://www.usc.gal/gl/estudos/masteres/artes-humanidades/master-universitario-arqueoloxia-ciencias-antiguidade/web-propia>
- Caso Lourdes López Merino: Recibida solicitude de Lourdes López Merino, antiga docente do máster no curso 2020/2021, solicitando un certificado de docencia impartida no ano 2020-2021 (10 horas, materia arqueobotánica). Remitiúselle ao SXOPRA a súa petición, pero Lourdes non consta como docente dada de alta ese ano. A anterior coordinadora indica que en todo momento comunicouse o profesorado que impartiu clase no máster, pero desde o SXOPRA indican que non teñen constancia e que Lourdes non figura no sistema. Desde a coordinación tentamos por todos os medios que se recoñecese esa docencia impartida o ano 2020/2021, pero non é posible, polo menos non de maneira oficial. Falouse persoalmente co SXOPRA, e non é posible expedir un certificado porque como non figura dada de alta como docente ese ano, o sistema informático non permite xerar un certificado. Tamén se puxo o coordinador en contacto coa xestora académica da facultade, para ver se se podía certificar esta docencia desde o centro, pero tampouco é posible porque a facultade non ten competencias en certificación docente. Pola información que se puido recuperar de emails pasados coa anterior coordinación, parece ser que desde a coordinación enviouse a solicitude de alta da docente, e desde o SXOPRA solicitouse máis información sobre o seu contrato. Pero aí detense o fío de emails. Entendemos que foi un erro humano de xestión entre o SXOPRA e a anterior coordinación. A única solución que podemos dar a Lourdes, desculpándonos polo erro cometido, é realizar un certificado de horas impartidas desde a coordinación do máster.
- No Servizo de Xestión Académica consultan a autorización de nova oferta de prazas vacantes para o segundo semestre. O coordinador consultou isto coa anterior coordinadora e indicoulle que se adoitaban solicitar. Ademais, recibiu consulta dunha persoa interesada en empezar o segundo semestre, por tanto, comunicouselle que si.

- Solicitud extraordinaria de 3 co-titores de TFM de Alberto Fachado. Son David González Álvarez, Andrea Rodríguez Antón e Samuel Nión Álvarez xa que os dous últimos xa foran titores o ano pasado deste traballo pero agora non poden selo. Achégase informe de xustificación asinado por Samuel Nión e Andrea Rodríguez. Aprobase esta solicitude de forma excepcional.
- Solicitud de co-titora do TFM de Carlos Vázquez Calatayud, titulado: Arqueoloxía agraria en Galicia. José Carlos Sánchez Pardo, Celtia Rodríguez González. Aprobase.
- Solicitud de TFMs fora de prazo:
  - Adrián Lino Perales. *La arqueología de la producción agraria en la Galicia medieval*. Titor: José Carlos Sánchez Pardo.
  - Ihab Kelfouni. *Arqueología medieval, paisajes tardoantiguos y altomedievales, iglesias, fortificaciones, aldeas, arqueología agraria*. Titor: José Carlos Sánchez Pardo
  - Arturo José García de León. *Análisis tecno-morfológico y funcional de puntas de flecha en contextos funerarios durante la prehistoria reciente del Noroeste peninsular*. Titores: Eduardo-Méndez Quintás, Patricia Bello Alonso.
- Solicitud de cambios de TFMs
  - Cristina Guilera Iglesias: Un estudio multidisciplinar sobre comercio cerámico en la Mauritania Tingitana en época romana. Titor: Adolfo Fernández Fernández
  - Antón Rodríguez Veloso: Dinámicas de incendio en la sierra de O Xistral durante la prehistoria a través del análisis de microcarbones y su relación con los patrones de poblamiento. Titora: Noemí Silva Sánchez

Sobre este tema dos cambios de TFMs discútese a idea da representante de alumnos de que exista un prazo (como unha segunda matrícula) para cambiar o TFM, pero Pedro López e José Carlos Sánchez pensan que se pode cambiar igualmente a través da comisión e así non se complica mais o calendario académico.

3.- APROBACIÓN, SE PROCEDE, DE PROPOSTA DE CALENDARIO DE TFM

Propuesta de calendario de TFM 2023-2024

Calendario de TFM curso 2023-2024	Convocatoria de Febrero	Convocatoria de Junio	Convocatoria de Julio
Presentación y depósito	29 de enero	13 de junio	8 de julio
Entrega de informe confidencial del tutor	1 de febrero	18 de junio	12 de julio
DEFENSA	8-9 de febrero	25-26 de junio	18-19 de julio
Cierre de actas	16 de febrero	28 de junio	22 de julio

Por suxerencia de Fermín Pérez, engádese un día mais para que cada tribunal poda elixir a data que mellor lle convén.

Aprobase e consta en acta o agradecemento á anterior coordinadora, Pilar Prieto, pola axuda prestada nisto.

4.- APROBACIÓN, SE PROCEDE, DE PROPOSTA DE TRIBUNALS DE TFM
Aprobase a seguinte proposta de tribunals de TFM para o curso 23-24

Tribunal 1

Presidenta: Susana Roboreda Morillo

Vocal: Francisco Javier González García

Secretaria: Ildikó Csepregi

Suplente: Dolores Dopico Cainzos

Trabajos:

- 1.- Novo Vázquez, Estela. *Rostros y vasos: una revisión de los rostros y las miradas frontales en la cerámica griega*. Fátima Díez Platas.
- 2.- Touza Blanco, Estela. *La indumentaria femenina en la Edad del Bronce egea*. Fátima Díez Platas.
- 3.- Bermúdez Calviño, Itziar. *El ius latii y su papel en las leyes municipales de la Hispania romana*. Pedro López Barja de Quiroga.
- 4.- Aneiros Morado, Antía. *Brigantium: Una evolución funeraria desde la antigüedad romana hasta la Edad Media*. José Carlos Sánchez Pardo - Samuel Nión Álvarez.

Tribunal 2

Presidente: Pedro López Barja de Quiroga

Vocal: Manuel Villanueva Acuña

Secretaria: Fátima Díez Platas

Suplente: Víctor Alonso Troncoso

Trabajos:

- 1.- Otero Gil, Rocío. *Feminino e divino: mulleres e deusas na Grecia antiga*. Susana Reboreda Morillo.
- 2.- Paredes Dorribo, Tania. *Atenea vs. Afrodita: Un estudio comparativo en la mitología clásica*. Susana Reboreda Morillo.
- 3.- González Trabazo, Laura. *Dúas miradas a Afrodita: a antiga Hélade e o Renacemento*. Susana Reboreda Morillo.
- 4.- Granda Romalde, Ignacio. *La Catábasis como Forma de adquisición de conocimiento en el pensamiento clásico. Un estudio sobre la naturaleza del viaje al más allá*. Francisco Javier González García.

Tribunal 3

Presidenta: Mar Llinares

Vocal: David Barreiro

Secretaria: Jorge Rouco Collazo

Suplente: Gloria González Fortes

Trabajos:

- 1.- Blanco Bernardo, Adrián. *Estudio arqueológico de los aprovechamientos ganaderos estivales en los Puertos de Cotorgán (Casu, Asturias)*. David González Álvarez – Andrés Menéndez Blanco.
- 2.- García Valladares, Rocío. *Estudo arqueolóxico da paisaxe agraria da aldea de Silvaescura (Forcarei, Pontevedra)*. David González Álvarez.
- 3.- Mauleón García, Amaia. *La etnicidad desde una perspectiva arqueológica: aproximación a la construcción de la identidad berona*. David González Álvarez – Jesús Rodríguez Hernández
- 4.- Fachado Baña, Alberto. *La articulación del paisaje cultural del Castro de Elviña (A Coruña). Una aproximación desde la astronomía cultural*. David González Álvarez – Andrea Rodríguez Antón – Samuel Nión Álvarez.
- 5.- Leiras Camino, Manuel. *La Arqueología de la Edad de Hierro en Galicia en el siglo XXI: análisis crítico del estado de la cuestión*. David González Álvarez – Xurxo Ayán Vila.

Tribunal 4.

Presidente: David González Álvarez

Vocal: Adolfo Fernández Fernández

Secretaria: Noemí Silva Sánchez

Suplente: Eduardo Méndez Quintás

- 1.- Zurdo Sierra, Lucía. *Análisis diacrónico de las dinámicas del poblamiento en la Montaña oriental leonesa, entre los ríos Porma y Esla, considerando la imperfección de los datos arqueológicos*. Leticia Tobalina Pulido – Miguel Carrero Pazos
- 2.- Conde Martínez, Brais. *El arte mueble en Galicia: el registro arqueológico de Cova Eirós*. Ramón Fábregas Valcarce.
- 3.- Oudach, Brahim. *SIG y bases de datos en el estudio de las dinámicas de poblamiento de la región de Tánger desde la prehistoria hasta época medieval*. Leticia Tobalina Pulido – Miguel Carrero Pazos
- 4.- Vázquez Calatayud, Carlos. *Arqueología agraria en Galicia*. José Carlos Sánchez Pardo

Tribunal 5.

Presidente: Ramón Fábregas Valcarce

Vocal: José Carlos Sánchez Pardo

Secretario: Leticia Tobalina Pulido

Suplente: Edgar Camarós Pérez

Trabajos:

- 1.- De los Reyes de la Peña, Paula. *El proceso de neolitización de la Península Ibérica a través de los datos carpológicos. Modelos de dispersión de datos.* Miguel Carrero Pazos – Enrique Cerrillo Cuenca
- 2.- López Viéitez, Iria. *Arqueoloxía, comunidade e tradición oral: a arte rupestre nos vales do Tea (Pontevedra).* Beatriz Comendador Rey
- 3.- Gázquez García, Ismael. *Metalurgia calcolítica y de la Edad del bronce en la Sierra de Tramontana (Mallorca, Islas Baleares).* Pau Sureda Torres – Mercedes Murillo Barroso
- 4.- Portas Otero, Alexandre. *El coleccionismo de antigüedades del Próximo Oriente en Galicia.* Juan Luis Montero Fenollós.
- 5.- García de León, Arturo José. *Análisis tecno-morfológico y funcional de puntas de flecha en contextos funerarios durante la prehistoria reciente del Noroeste peninsular.* Eduardo-Méndez Quintas – Patricia Bello Alonso.

Tribunal 6.

Presidente: Juan Luis Montero Fenollós

Vocal: Miguel Carrero Pazos

Secretaria: Sirio Cannós Donnay

Suplente: Pau Sureda Torres

Trabajos:

- 1.- Guilera Iglesias, Cristina. *Un estudio multidisciplinar sobre comercio cerámico en la Mauritania Tingitana en época romana.* Adolfo Fernández Fernández.
- 2.- Rodríguez Filgueiras, Álvaro. *Os Mosaicos do Conventus Asturum: un análisis arqueo-estilístico desde los SIG.* Leticia Tobalina Pulido.
- 3.- Brao Porto, Sara. *Un análisis del proceso de romanización en la Gallaecia a partir de los cambios y pervivencias en la cultura material cerámica.* Adolfo Fernández Fernández - Alba Antía Rodríguez Novoa.
- 4.- Rodríguez Raposo, Rebeca. *El legado del Liceo Casino en Vilagarcía de Arousa.* Sirio Canós Donnay – David Barreiro Martínez.
- 5.- Sánchez Calo, Esther. *Estudio de las comunidades pseudoarqueológicas hispanohablantes.* Leticia Tobalina Pulido – Patricia Martín Rodilla

Tribunal 7

Presidente: Aurora Grandal d'Anglade

Vocal: Jorge Sanjurjo Sánchez

Secretaria: Olalla López Costas

Suplente: Antonio Martínez Cortizas

Trabajos:

1.- Veloso Rodríguez, Antón. *Dinámicas de incendio en la sierra de O Xistral durante la prehistoria a través del análisis de microcarbones y su relación con los patrones de poblamiento*. Noemí Silva Sánchez.

2.- Pérez Castro, Sabela. *Arqueoloxía funeraria e antropoloxía biolóxica da necrópole Alto Medieval de San Vicente de Trigáns (s. VIII a X d.C.), Combarro (Mondoñedo, Lugo)*. Edgar Camarós Pérez - Patxi Pérez Ramallo.

3.- Sobrado Bernárdez, Carolina. *La trepanación prehistórica: Un caso de estudio de la Edad del Bronce de Menorca (Baleares), experimentación y desarrollo metodológico para su análisis*. Edgar Camarós Pérez - Pau Sureda Torres

4.- Díaz López, Paula. *El cementerio real de UR: análisis de un ritual complejo en la antigua Sumer*. Juan Luis Montero Fenollós.

Tribunal 8.

Presidente: Fermín Pérez Losada

Vocal: Beatriz Comendador Rey

Secretario: David García Casas

Suplente: Carlos Fernández Rodríguez

Trabajos:

1.- Pérez Gómez, Sara. *Revisión documental de las violencias de género que sufrieron las mujeres en Galicia durante la Guerra Civil Española y la posguerra*. Sirio Canós Donnay – David Barreiro Martínez.

2.- Lino Perales, Adrián. *La arqueología de la producción agraria en la Galicia medieval*. José Carlos Sánchez Pardo.

3.- Carreira Bausili, Anna. *Las denominadas “laudas de estola” y su problemática arqueológica: revisión crítica y nuevas propuestas*. José Carlos Sánchez Pardo – Laura Blanco Torrejón.

4.- Cerdán Lobato, Kleyson Oswaldo. *Pastas cerámicas y su variabilidad entre el Horizonte Medio y Horizonte Tardío en los yacimientos arqueológicos Cachimayo, Lloquelloy y Ciseras Lubrinillas, Arequipa, Perú*. Ramón Fábregas Valcarce.

5.- Kelfouni, Ihab. *Arqueología de la arquitectura altomedieval en Galicia: estado de la cuestión y propuestas para su divulgación patrimonial*. José Carlos Sánchez Pardo.

Conste en acta o agradecemento da coordinación a Javier González polo seu traballo montando os tribunais.

5.-INFORME DAS PAES, E APROBACIÓN, SE PROCEDE, DE CALENDARIO DAS PAES

José Carlos Sánchez Pardo explica de forma preliminar as prácticas previstas para este ano, que seguirán a liña doutros anos, con prazas de excavación en Elviña, Valencia do Sil e Armeá ademais de museos en Santiago, Coruña e Lugo. En todo caso, a oferta detallarase en Xaneiro. Adianta que a coordinación prefere non facer convenios a medida de cada alumno pois son prácticas puntuais que nunca mais volven sacarse e ademais, non sempre están ben contrastada a súa calidade.

Aprobase o seguinte calendario de PAEs:

DATA DE INICIO (2024)	PROCESO	DATA LÍMITE	IMPRESO ASOCIADO	OPORTUNIDADE
15 de febrero	Oferta e publicidade das PAE			
23 de febrero	Charla Informativa			
23 de febrero	Solicitud das PAE	8 de marzo	ANEXO I – Formulario de solicitud	
12 de marzo	Publicación das listaxes provisionáis. Reclamacions	19 de marzo		
22 de marzo	Publicacións das listaxes definitivas			
5-30 de mayo	Periodo de prácticas			1ª
	Entrega de memoria de prácticas	10 de junio		
3 junio – 12 julio	Periodo de prácticas			2ª
	Entrega de memoria de prácticas	15 de julio		

Que conste en acta o agradecimento a José Carlos Sánchez polo seu traballo coas PAEs.

6. ROGOS E PREGUNTAS

Non hai

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 10:17 horas dase por concluída a reunión da Comisión Académica, da que como secretario redacto a presente

acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 20 de decembro de 2023.

Miguel Carrero Pazos
Pardo
O Coordinador

José Carlos Sánchez
O Secretario

En cumprimento do establecido no artigo 14 do *Regulamento das titulacións oficiais de grao e máster universitario e do procedemento de aseguramento da súa calidade*, aprobado en Consello de Goberno o 28 de outubro de 2022, a Comisión de Título é o órgano colexiado ordinario de xestión do título e ocuparase daquelas cuestións que atinxan ao normal desenvolvemento do programa de estudos que establece a memoria, de acordo co Regulamento de Réxime Interno e/ou co Sistema de Garantía de Calidade do centro. Neste artigo figura o procedemento para o nomeamento e renovación dos membros da comisión de título e no artigo 15 regúlase a súa composición.

En virtude do exposto anteriormente e segundo o acordo adoptado pola Xunta de Facultade da Facultade de Xeografía e Historia, na súa reunión do día 22 de novembro de 2023, en relación co Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade,

Esta Reitoría resolve:

1.- Nomear, como novo membro representante do persoal docente e investigador, a don Edgar Camarós Pérez, con efectos dende o día 22 de novembro de 2023.

A composición definitiva das comisións Local e Interuniversitaria do título aparece reflectida nos anexos que acompañan a esta resolución.

O que lle comunico para o seu coñecemento e efectos.

O Reitor

Antonio López Díaz

Documento asinado dixitalmente conforme a Lei 39/2015 de 1 de outubro, do procedemento administrativo común das administracións públicas (BOE nº 236 do 2 de outubro de 2015)

Membros da Comisión do Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade

Solicitud de baja de Trabajo de Fin de Máster

El alumno del Máster en Arqueología y Ciencias de la Antigüedad, Antón Veloso Rodríguez, solicita dar de baja su solicitud de TFM contando con la aprobación de los actuales directores del mismo: David González Álvarez y Samuel Nión Álvarez. El motivo: la realización de una nueva solicitud que estará dirigida por la investigadora Noemí Silva Sánchez, de la rama de Arqueobotánica, y que se hará a través del formulario correspondiente, indicando el título, el resumen y la firma de la docente.

Santiago de Compostela, 11 de Diciembre de 2023.

Fdo.

Máster Interuniversitario en

ARQUEOLOGÍA
e CIENCIAS DA
ANTIGÜIDADE

A la atención del coordinador/a del Master de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad y
master.arqueoloxia@usc.es

FORMULARIO

MASTER INTERUNIVERSITARIO DE ARQUEOLOGÍA E
CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE

a) Nombre, apellidos del estudiante.

Antón Veloso Rodríguez

b) Nombre, apellidos del/los tutor/es.

Noemí Silva Sánchez

c) Línea o grupo de investigación, en su caso, al que se adscribe el TFM

Arqueobotánica

d) Título provisional del trabajo

Dinámicas de incendio en la sierra de O Xistral durante la prehistoria a través del análisis de
microcarbones y su relación con los patrones de poblamiento.

e) Resumen del trabajo (entre 100-200 palabras)

El presente trabajo tiene por objetivo analizar las dinámicas de incendio durante la Prehistoria en la Sierra de O Xistral a través del estudio de microcarbones presentes en preparaciones paleopalinológicas obtenidas de un registro de turba de 8000 años de antigüedad. A través del estudio de los patrones espaciales de bienes de interés cultural, y la revisión de literatura especializada se tratará de conocer la relación entre los regímenes de fuegos pasados y los patrones de asentamiento en la zona. En la medida de lo posible, los patrones detectados se pondrán en relación con los obtenidos para otras áreas a escala nacional y europea.

Fecha, lugar

Santiago de Compostela, 12 de diciembre de 2023

Firma del/la estudiante

Firma del/la tutor/a /es

Máster Interuniversitario en

ARQUEOLOXÍA
e CIENCIAS DA
ANTIGÜIDADE

A la atención del coordinador/a del Master de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad y
master.arqueoloxia@usc.es

FORMULARIO

MASTER INTERUNIVERSITARIO DE ARQUEOLOXÍA E
CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE

a) Nombre, apellidos del estudiante.

Antón Veloso Rodríguez

b) Nombre, apellidos del/los tutor/es.

David González-Álvarez; Samuel Nión Álvarez

c) Línea o grupo de investigación, en su caso, al que se adscribe el TFM

Arqueología del paisaje

d) Título provisional del trabajo

Aproximación aos modelos defensivos dos castros do sueste galego durante a Idade do Ferro.

e) Resumen del trabajo (entre 100-200 palabras)

O presente traballo ten por obxectivo o estudo dos criterios de formación dos asentamentos fortificados durante a Idade do Ferro. Tomando de mostra os castros situados no sur de Ourense, o que se correspondería coas comarcas de Verín e Viana, o que se trata é de caracterizar os compoñentes que forman as fortificacións dos castros e as súas tipoloxías para poder resaltar as diferenzas e/ou similitudes entre eles, así como aproximarnos ás posibles evolucións que estes sistemas poliorcéticos puideron vivir. Facendo fincapé nos diversos elementos defensivos que podemos atopar nos castros desta rexión, tratarase de abordar cales son os principais factores que, aparentemente, motivarían a escolla duns recursos sobre outros, así como as implicacións sociais que estes puideron ter. Se ben é abundante a bibliografía relativa aos procesos de fortificación da Idade do Ferro no noroeste peninsular, este traballo parte da base de contextualizar, na medida do posible, os fenómenos defensivos na zona de estudo, unha investigación aínda de carácter incipiente. Por tanto, o principal aporte deste traballo consistiría na identificación e catalogación dos asentamentos defensivos do ferro das comarcas mencionadas a través de programas SIG, de tal xeito que nos permitan comparar e entender os modelos distributivos, así como a relación entre os compoñentes defensivos e as sociedades que os erixiron.

Fecha, lugar

Firma del/la estudiante

Firma del/la tutor/a /es

Solicitud de baja de Trabajo de Fin de Máster

La alumna del Máster en Arqueología y Ciencias de Antigüedad, Cristina Guilera Iglesias, con DNI 45144167C, solicita dar de baja su solicitud de TFM contando con la aprobación del actual director del mismo: Pedro Manuel López Barja de Quiroga.

El motivo: la realización de una nueva solicitud que estará dirigida por el profesor Adolfo Fernández Fernández, de la rama de Arqueología romana y tardo antigua, y que se hará a través del formulario correspondiente, indicando el título, el resumen y la firma del docente.

Santiago de Compostela, 12 de Diciembre de 2023
Fdo.

Máster Interuniversitario en

ARQUEOLOGÍA
e CIENCIAS DA
ANTIGÜIDADE

A la atención del coordinador/a del Master de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad y
master.arqueologia@usc.es

FORMULARIO

MASTER INTERUNIVERSITARIO DE ARQUEOLOGÍA E
CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE

a) Nombre, apellidos del estudiante.

Cristina Guilera Iglesias

b) Nombre, apellidos del/los tutor/es.

Pedro Manuel López Barja de Quiroga

c) Línea o grupo de investigación, en su caso, al que se adscribe el TFM

Epigrafía latina, esclavos y libertos en la Antigua Roma, Historia Antigua.

d) Título provisional del trabajo

La **augustalidad* en Ostia: organización, condición jurídica y movilidad social de sus miembros.

e) Resumen del trabajo (entre 100-200 palabras)

Este trabajo pretende realizar una revisión actualizada de las organizaciones incluidas bajo el nombre de **augustales* en la ciudad de Ostia, persiguiendo tres metas fundamentales:

En primer lugar, estudiar la organización de la **augustalidad* en Ostia, con especial atención al paso de los *augustales* a los *seuiri augustales*, y la cuestión de los denominados *fasti et alba augustalia*. En segundo lugar, conocer las relaciones familiares de los **augustales*, esto es, la condición jurídica de sus cónyuges. Por último, observar la movilidad social de los miembros de este sacerdocio, entendida como el acceso de sus descendientes a la curia municipal.

Para dar cuenta de los objetivos propuestos se pretende recurrir, principalmente, a restos epigráficos, así como a otro tipo de fuentes que puedan ayudar a responder a las preguntas planteadas.

Fecha, lugar: 30 de octubre de 2023, Santiago de Compostela

Firma del/la estudiante

Firma del/la tutor/a/es

Máster Interuniversitario en
**ARQUEOLOXÍA
e CIENCIAS DA
ANTIGÜIDADE**

*A la atención del coordinador/a del Master de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad y
master.arqueoloxia@usc.es*

FORMULARIO

MASTER INTERUNIVERSITARIO DE ARQUEOLOXÍA E
CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE

a) Nombre, apellidos del estudiante.

Cristina Guilera Iglesias

b) Nombre, apellidos del/los tutor/es.

Adolfo Fernández Fernández

c) Línea o grupo de investigación, en su caso, al que se adscribe el TFM

Comercio y economía romana y tardoantigua. Estudios ceramológicos

d) Título provisional del trabajo

Un estudio multidisciplinar sobre comercio cerámico en la Mauritania Tingitana en época romana

e) Resumen del trabajo (entre 100-200 palabras)

Este trabajo busca analizar de manera integral las dinámicas comerciales en la provincia de Mauritania Tingitana durante época romana a partir del estudio de las cerámicas (sobre todo las importadas) recuperadas en sus principales yacimientos. A través de un enfoque multidisciplinar, se pretende obtener una comprensión profunda de las redes comerciales, de las técnicas de producción y el papel socioeconómico de la cerámica en esta región específica. Se espera que los resultados contribuyan al conocimiento general de la economía romana en esta provincia y por extensión en el mundo romano.

Para alcanzar los objetivos propuestos, se pretende recurrir a distintos métodos arqueológicos, realizar una aproximación arqueométrica (de ser posible) y aplicar métodos estadísticos sobre conjuntos cerámicos publicados y otros inéditos recuperados en el yacimiento de Tahaddart (Assilah).

13 de diciembre de 2023, Santiago de Compostela

Firma del/la estudiante

Firma del/la tutor/a /es

**Máster Interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade
Calendario Prácticas Académicas Externas (PAEs)**

DATA DE INICIO (2024)	PROCESO	DATA LÍMITE	IMPRESO ASOCIADO	OPORTUNIDADE
15 de febrero	Oferta e publicidade das PAE			
23 de febrero	Charla Informativa			
23 de febrero	Solicitud das PAE	8 de marzo	ANEXO I – Formulario de solicitud	
12 de marzo	Publicación das listaxes provisionáis. Reclamacions	19 de marzo		
22 de marzo	Publicacións das listaxes definitivas			
5-30 de mayo	Periodo de prácticas			1ª
	Entrega de memoria de prácticas	10 de junio		
3 junio – 12 julio	Periodo de prácticas			2ª
	Entrega de memoria de prácticas	15 de julio		

Propuesta de calendario de TFM 2023-2024

Calendario de TFM curso 2023-2024	Convocatoria de Febrero	Convocatoria de Junio	Convocatoria de Julio
Presentación y depósito	29 de enero	13 de junio	8 de julio
Entrega de informe confidencial del tutor	1 de febrero	17 de junio	11 de julio
DEFENSA	9 de febrero	26 de junio	18 de julio
Cierre de actas	16 de febrero	28 de junio	22 de julio

Tribunales TFM Curso 2023-2024

Tribunal 1

Presidenta: Susana Roboreda Morillo

Vocal: Francisco Javier González García

Secretaria: Ildikó Csepregi

Suplente: Dolores Dopico Cainzos

Trabajos:

1.- Novo Vázquez, Estela. *Rostros y vasos: una revisión de los rostros y las miradas frontales en la cerámica griega*. Fátima Díez Platas.

2.- Touza Blanco, Estela. *La indumentaria femenina en la Edad del Bronce egea*. Fátima Díez Platas.

3.- Bermúdez Calviño, Itziar. *El ius latii y su papel en las leyes municipales de la Hispania romana*. Pedro López Barja de Quiroga.

4.- Aneiros Morado, Antía. *Brigantium: Una evolución funeraria desde la antigüedad romana hasta la Edad Media*. José Carlos Sánchez Pardo - Samuel Nión Álvarez.

Tribunal 2

Presidente: Pedro López Barja de Quiroga

Vocal: Manuel Villanueva Acuña

Secretaria: Fátima Díez Platas

Suplente: Víctor Alonso Troncoso

Trabajos:

- 1.- Otero Gil, Rocío. *Feminino e divino: mulleres e deusas na Grecia antiga*. Susana Reboreda Morillo.
- 2.- Paredes Dorribo, Tania. *Atenea vs. Afrodita: Un estudio comparativo en la mitología clásica*. Susana Reboreda Morillo.
- 3.- González Trabazo, Laura. *Dúas miradas a Afrodita: a antiga Hélade e o Renacemento*. Susana Reboreda Morillo.
- 4.- Granda Romalde, Ignacio. *La Catábasis como Forma de Adquisición de Conocimiento en el Pensamiento Clásico. Un Estudio sobre la Naturaleza del Viaje al Más Allá*. Francisco Javier González García.

Tribunal 3

Presidenta: Mar Llinares

Vocal: David Barreiro

Secretaria: Jorge Rouco Collazo

Suplente: Gloria González Fortes

Trabajos:

- 1.- Blanco Bernardo, Adrián. *Estudio arqueológico de los aprovechamientos ganaderos estivales en los Puertos de Cotorgán (Casu, Asturias)*. David González Álvarez.
- 2.- García Valladares, Rocío. *Estudo arqueolóxico da paisaxe agraria da aldea de Silvaescura (Forcarei, Pontevedra)*. David González Álvarez.
- 3.- Mauleón García, Amaia. *La etnicidad desde una perspectiva arqueológica: aproximación a la construcción de la identidad berona*. David González Álvarez.
- 4.- Fachado Baña, Alberto. *La articulación del paisaje cultural del Castro de Elviña (A Coruña). Una aproximación desde la astronomía cultural*. David González Álvarez – Andrea Rodríguez Antón – Samuel Nión Álvarez.
- 5.- Leiras Camino, Manuel. *La Arqueología de la Edad de Hierro en Galicia en el siglo XXI: análisis crítico del estado de la cuestión*. David González Álvarez.

Tribunal 4.

Presidente: David González Álvarez

Vocal: Adolfo Fernández Fernández

Secretaria: Noemí Silva Sánchez

Suplente: Eduardo Méndez Quintás

- 1.- Zurdo Sierra, Lucía. *Análisis diacrónico de las dinámicas del poblamiento en la Montaña oriental leonesa, entre los ríos Porma y Esla, considerando la imperfección de los datos arqueológicos*. Leticia Tobalina Pulido – Miguel Carrero Pazos
- 2.- Conde Martínez, Brais. *El arte mueble en Galicia: el registro arqueológico de Cova Eirós*. Ramón Fábregas Valcarce.

- 3.- Oudach, Brahim. *SIG y bases de datos en el estudio de las dinámicas de poblamiento de la región de Tánger desde la prehistoria hasta época medieval*. Leticia Tobalina Pulido – Miguel Carrero Pazos
- 4.- Vázquez Calatayud, Carlos. *Arqueología agraria en Galicia*. José Carlos Sánchez Pardo, Celtia Rodríguez González

Tribunal 5.

Presidente: Ramón Fábregas Valcarce

Vocal: José Carlos Sánchez Pardo

Secretario: Leticia Tobalina Pulido

Suplente: Edgar Camarós Pérez

Trabajos:

- 1.- De los Reyes de la Peña, Paula. *El proceso de neolitización de la Península Ibérica a través de los datos carpológicos. Modelos de dispersión de datos*. Miguel Carrero Pazos – Enrique Cerrillo Cuenca
- 2.- López Viéitez, Iria. *Arqueología, comunidade e tradición oral: a arte rupestre nos vales do Tea (Pontevedra)*. Beatriz Comendador Rey
- 3.- Gázquez García, Ismael. *Metalurgia calcolítica y de la Edad del bronce en la Sierra de Tramontana (Mallorca, Islas Baleares)*. Pau Sureda Torres
- 4.- Portas Otero, Alexandre. *El coleccionismo de antigüedades del Próximo Oriente en Galicia*. Juan Luis Montero Fenollós.
- 5.- García de León, Arturo José. *Análisis tecno-morfológico y funcional de puntas de flecha en contextos funerarios durante la prehistoria reciente del Noroeste peninsular*. Eduardo-Méndez Quintás – Patricia Bello Alonso.

Tribunal 6.

Presidente: Juan Luis Montero Fenollós

Vocal: Miguel Carrero Pazos

Secretaria: Sirio Cannós Donnay

Suplente: Pau Sureda Torres

Trabajos:

- 1.- Guílera Iglesias, Cristina. *Un estudio multidisciplinar sobre comercio cerámico en la Mauritania Tingitana en época romana*. Adolfo Fernández Fernández.
- 2.- Rodríguez Filgueiras, Álvaro. *Os Mosaicos do Conventus Asturum: un análisis arqueo-estilístico desde los SIG*, Leticia Tobalina Pulido.
- 3.- Brao Porto, Sara. *Un análisis del proceso de romanización en la Gallaecia a partir de los cambios y pervivencias en la cultura material cerámica*. Adolfo Fernández Fernández - Alba Antía Rodríguez Novoa.
- 4.- Rodríguez Raposo, Rebeca. *El legado del Liceo Casino en Vilagarcía de Arousa*. Sirio Canós Donnay – David Barreiro Martínez.
- 5.- Sánchez Calo, Esther. *Estudio de las comunidades pseudoarqueológicas hispanohablantes*. Leticia Tobalina Pulido – Patricia Martín Rodilla

Tribunal 7

Presidente: Antonio Martínez Cortizas

Vocal: Jorge Sanjurjo Sánchez

Secretaria: Olalla López Costas

Suplente: Aurora Grandal d'Anglade

Trabajos:

- 1.- Veloso Rodríguez, Antón. *Dinámicas de incendio en la sierra de O Xistral durante la prehistoria a través del análisis de microcarbones y su relación con los patrones de poblamiento*. Noemí Silva Sánchez
- 2.- Pérez Castro, Sabela. *Arqueoloxía funeraria e antropoloxía biolóxica da necrópole Alto Medieval de San Vicente de Trigáns (s. VIII a X d.C.), Combarro (Mondoñedo, Lugo)*. Edgar Camarós Pérez - Patxi Pérez Ramallo.
- 3.- Sobrado Bernárdez, Carolina. *La trepanación prehistórica: Un caso de estudio de la Edad del Bronce de Menorca (Baleares), experimentación y desarrollo metodológico para su análisis*. Edgar Camarós Pérez - Pau Sureda Torres
- 4.- Díaz López, Paula. *El cementerio real de UR: análisis de un ritual complejo en la antigua Sumer*. Juan Luis Montero Fenollós.

Tribunal 8.

Presidente: Fermín Pérez Losada

Vocal: Beatriz Comendador Rey

Secretario: David García Casas

Suplente: Carlos Fernández Rodríguez

Trabajos:

- 1.- Pérez Gómez, Sara. *Revisión documental de las violencias de género que sufrieron las mujeres en Galicia durante la Guerra Civil Española y la posguerra*. Sirio Canós Donnay – David Barreiro Martínez.
- 2.- Lino Perales, Adrián. *La arqueología de la producción agraria en la Galicia medieval*. José Carlos Sánchez Pardo.
- 3.- Carreira Bausili, Anna. *Las denominadas “laudas de estola” y su problemática arqueológica: revisión crítica y nuevas propuestas*. José Carlos Sánchez Pardo – Laura Blanco Torrejón.
- 4.- Cerdán Lobato, Kleyson Oswaldo. *Pastas cerámicas y su variabilidad entre el Horizonte Medio y Horizonte Tardío en los yacimientos arqueológicos Cachimayo, Lloquelloy y Ciseras Lubrinillas, Arequipa, Perú*. Ramón Fábregas Valcarce
- 5.- Kelfouni, Ihab. *Arqueología de la arquitectura altomedieval en Galicia: estado de la cuestión y propuestas para su divulgación patrimonial*. José Carlos Sánchez Pardo.

Máster Interuniversitario en

ARQUEOLOXÍA
e CIENCIAS DA
ANTIGÜIDADE

A la atención del coordinador/a del Master de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad

FORMULARIO

MASTER INTERUNIVERSITARIO DE ARQUEOLOXÍA E
CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE

a) Nombre, apellidos del estudiante.

Alberto Fachado Baña

b) Nombre, apellidos del/los tutor/es.

David González Álvarez, Andrea Rodríguez Antón y Samuel Nión Álvarez

c) Línea o grupo de investigación, en su caso, al que se adscribe el TFM

Incipit, CSIC/Síncrisis: Investigacións en Formas Culturais, Astronomía cultural

d) Título provisional del trabajo

La articulación del paisaje cultural del Castro de Elviña (A Coruña). Una aproximación desde la astronomía cultural

e) Resumen del trabajo (entre 100-200 palabras)

El presente trabajo propone un estudio del Castro de Elviña con un enfoque centrado en la relación entre la arquitectura del castro, sus expresiones culturales y el paisaje circundante. El Castro de Elviña (A Coruña) se identifica como un oppidum de la Edad del Hierro con una monumentalidad notable con relación a su entorno, así como una inusual presencia de edificaciones de carácter colectivo y/o cultural. En este sentido, se propone un estudio que, desde metodologías de análisis propias de la astronomía cultural, analice cómo se relaciona el castro y sus construcciones con el paisaje, procurando explorar distintas conexiones entre la arquitectura, su funcionalidad y su entorno.

Fecha, lugar

Santiago de Compostela,
24 de noviembre de 2023

Firma del/la estudiante

Firma del/la tutor/a /es

ACTA DA REUNIÓN EXTRAORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 15 DE XANEIRO DE 2024

As 19:03 horas do día 15 de Xaneiro de 2024 reúnen en sesión extraordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade mediante medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

1. Aprobación, se procede, da oferta de prazas para o curso 24-25
2. Consultas sobre o PDA do curso 24-25

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Olalla López Costas, David Barreiro, Pedro López Barja.

1. APROBACIÓN, SE PROCEDE, DA OFERTA DE PRAZAS PARA O CURSO 24-25

Decídese aprobar a mesta oferta de prazas para a USC que no curso anterior: 20 prazas para estudantes con titulación europea e 5 para estudantes procedentes doutros países. Queda pendente que a UVigo e a UDC aproben a súa oferta, que este ano son 10 prazas cada unha. Non habendo ningunha obxección, queda aprobado para que sexa discutido en Xunta de Facultade.

Con relación a isto, P. López Barja indica que se houbera máis alumnos superaríase a capacidade da aula. Posto que os alumnos tamén teñen manifestado a falta de espazo ao coordinador do Máster, propónse preguntar ao Decanato da Facultade a posibilidade de pedir outra aula.

2. CONSULTAS SOBRE O PDA DO CURSO 24-25

Varios docentes solicitaron cambios nas súas materias que se expuxeron na presente reunión pero quedan pendentes de ser aprobados na seguinte reunión.

- Javier González García pide mover a materia *Fuentes literarias para la historia del mundo clásico*, que actualmente se imparte no 1º semestre, ao 2º semestre.
- Olalla López Costas solicita cambiar o semestre e módulo da materia *Necrópolis e restos humanos*. Propónse movela ao 1º semestre e impartir clase soamente cada 15 días durante 3 horas. O coordinador do Máster propón que sexa os luns pola tarde.
- Os docentes do INCIPIT que actualmente imparten *Prospección arqueolóxica* non poden asumir a materia para o curso que vén, polo que debe discutirse se se cambia de profesores ou volve a asumir a materia a área de Arqueoloxía da USC.
- Está aprobado xa que a materia *Cultura material medieval e moderna* se imparta no 2º semestre.

- José Carlos Sánchez Pardo debe asumir en solitario de *Lexislación e xestión da actividade arqueolóxica*, tras o cambio de contrato de Samuel Nión, que lle impide impartir docencia.
- Aurora Grandal e Gloria González solicitan impartir en solitario a materia *Zooarqueoloxía*, que actualmente comparten con Carlos Fernández Rodríguez, da Universidade de León. O coordinador do Máster propón a creación dunha materia optativa para as dúas primeiras e manter a docencia en Zooarqueoloxía. Queda pendente falar cos docentes afectados e preguntar ao SXOPRA se sería posible crear unha nova optativa.
- Algúns docentes manifestan a necesidade de limitar o número de alumnos para cada materia optativa. Queda pendente de consultarse ao SXOPRA.

Todo queda pendente de ser aprobado na seguinte reunión ordinaria da Comisión.

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 19:46 horas dáse por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 15 de xaneiro de 2023.

Miguel Carrero Pazos
Pardo
O Coordinador

José Carlos Sánchez
O Secretario

FORMULARIO DE OFERTA DE PRAZAS EN TITULACIÓNS DE MESTRADO

CURSO 2024-2025

TITULACIÓN: Mestrado Interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade

CENTRO: Facultade de Xeografía e Historia

Data de aprobación en Xunta de Centro: ____ / ____ / 2024

Oferta mestrado		Nº de prazas
Oferta de prazas para estudantes con titulacións do Espazo Europeo de Educación Superior (EEES)	xullo	20
	setembro (opcional)	

Oferta de prazas para estudantes con titulacións de sistemas educativos de países alleos ao EEES	Trasladar o número de prazas aprobado en Consello de Goberno de 30/03/2023	5
Total de prazas ofertadas		
Cota de prazas a tempo parcial (sobre o total de prazas ofertadas) <i>Recoméndase ofertar como mínimo un 15% das prazas do mestrado</i>		7
Proposta de redución / incremento da oferta de prazas (de ser o caso)		
Variación da oferta de prazas con respecto ao curso 2024-2025	Redución	
	Incremento	
Xustificación: Non hai cambios, mantense a mesma oferta que anos precedentes. Aprobado en CA de mestrado o 15 de xaneiro de 2023		

ACTA DA REUNIÓN ORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 25 DE XANEIRO DE 2024

As 12:04 horas do día 25 de xaneiro reunense en sesión ordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade no Seminario de Paleografía da facultade de Xeografía e Historia e por medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

9. Aprobación se procede das actas anteriores
10. Aprobación, se procede, de cambios de PDA para o curso 24-25
11. Aprobación se procede, de cambios de POD para o segundo semestre do curso 23-24
12. Nomeamento de nova coordinación na UVigo
13. Rogos e preguntas

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, David Barreiro, Cristina Guileria Iglesias, Pedro López Barja de Quiroga, Olalla López Costas, Edgar Camarós, Francisco Javier González García, Marco Virgilio García Quintela

9. APROBACIÓN DE ACTAS ANTERIORES

Apróbanse as actas do 20-12-2023 e 15-01-2024

2. APROBACIÓN, SE PROCEDE, DE CAMBIOS DE PDA PARA O CURSO 24-25

- Traslado do primeiro o segundo semestre a asignatura “Fontes literarias para a historia do mundo clásico”.
- Cambio ó primeiro semestre da materia Necrópolis y restos humanos.
- Readscripción a área de Historia Antigua da USC, como asignatura adscrita conxuntamente coa UDC, da materia “Formas políticas da antigüidade grecorromana” que, no curso 2024-2025 será impartida pola UDC. Asignar a USC 0 horas.

- Solicitud de Jorge Sanjurjo a fin de mes sobre a posibilidade de pasar ao primeiro cuatrimestre a materia *Técnicas instrumentales y cronológicas en arqueología*. Consultamos co profesorado do primeiro cuatrimestre que imparte materias de forma individual, e non é posible. Jorge quedou de falar cos compañeiros da UdC por se podía xestionar o cambio, pero non tivemos noticias.
- Cuestión da solicitude de Aurora Grandal e Gloria Fuertes de asumir toda a docencia da materia Zooarqueoloxía e que Carlos Fernández, profesor externo, deixe de impartir.
  - Na actualidade a situación do POD está da seguinte forma:
    - o Carlos Fernández: 10,5h
    - o Aurora Grandal e Gloria Fuertes: 10,5h.
  - A coordinación reuniuse con ambas partes:
    - o Aurora Grandal e Gloria Fuertes indican que Gloria necesita 80 horas como mínimo por contrato Beatriz Galindo, e que na actualidade ten 76. Indican que solicitaron a Carlos Fdez que lle cedese a Gloria 4 horas e que este se negou.
    - o O profesor Carlos Fernández amosa o seu desacordo coa solicitude destas horas, que foi, de feito, a mediados de xaneiro por email. Indica tamén que, segundo lle informa Aurora por email, a totalidade das horas da UdC están sendo impartidas por Gloria. Por outra parte, indica que leva anos colaborando co mestrado, que o reparto de horas actual foi aceptado na última edición do mestrado e que é o único especialista na materia que se imparte, Zooarqueoloxía. Por outra parte, está dacordo con buscar unha solución para que Gloria alcance as 80h que necesita.
  - Ante isto, quedarían 3 solucións a discutir en comisión:
    - o **A:** Crear unha nova materia optativa que permitiría ás profesoras ter máis docencia, e a Gloria cubrir as 80 horas. Indican que sería interesante e parecelles boa idea (materia por definir), pero que como a materia só se podería tramitar para o curso 26-27, no próximo ano solicitan que o profesor Carlos Fernández ceda 6 horas. Desta forma Gloria chegaría a 80horas que, como mínimo, indican que ten que impartir por contrato. Aurora Grandal indica que aínda que pasen a impartir unha eventual nova materia, non deixaría a docencia en Zooarqueoloxía. A coordinación pensa que esta pode ser unha boa solución, sempre e cando no 2026-2027 Carlos Fernández recupere a metade da materia de Zooarqueoloxía, tal e como está impartindo na actualidade.
    - o **B:** Crear unha nova materia optativa por parte dos profesores Edgard Camarós e Carlos Fernández, sobre osteoarqueoloxía, ou similar. Buscar puntos en común e sobre todo que sexan de interese para o mestrado.
    - o **C:** Crear unha materia que sexa unha extensión e/ou similar a Necrópoles e restos humanos. Os docentes desta última, Olalla López e Antonio Cortizas, indicaron que teñen demasiado alumnado. Feita a consulta ao SXOPRA de tentar limitar o número de alumnos, indicánnos que non se aceptan este tipo de solicitudes. Non se pode limitar o número de alumnos en materias de mestrado

- ¿Poderíase prantexar unha materia de necrópoles e restos humanos I: prehistoria e protohistoria e necrópoles e restos humanos II: os períodos históricos? Este tipo de materias podería ser impartido por Edgard Camarós e Carlos Fernández ou Gloria Fuertes.

Decídese apoiar a opción A, e plantexar ás profesoras Aurora Grandal e Gloria Fuertes que presenten un proxecto de materia optativa que a comisión do master estudiará.

3. Aprobación se procede, de cambios de POD para o segundo semestre do curso 23-24

- Materia *Cultura Material Medieval e Moderna*. Cambio de POD. Novos docentes serán Pilar Prieto 10,5h; e Irene García Losquiño 3h, José Carlos Sánchez Pardo 7,5h.
- Materia Lexislación. Asume toda José Carlos Sánchez Pardo (21h).

4. Nomeamento de nova coordinación na UVigo

Fermín López pasa a ser substituído por Susana Reboreda. O coordinador dalle a benvida.

A Composición das comisións queda da seguinte forma:

Comisión local do Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade:

Membros natos

- Marco V. García Quintela (decano da Facultade de Xeografía e Historia, que actuará como presidente).
- Antonio Míguez Macho (responsable de calidade do centro)
- Miguel Carrero Pazos (coordinador do máster)
- María Teresa Vázquez Barbazán (responsable da Unidade de Apoio á Xestión do Centro e Departamentos)
- Representantes do PDI:
  - José Carlos Sánchez Pardo (secretario da comisión)
  - Francisco Javier González García
  - Pedro López Barja de Quiroga
  - Olalla López Costas
  - Edgard Camarós Pérez
- Representantes do alumnado:
  - Sara Brao Porto
  - Cristina Guilera Iglesias
- Outros membros (profesorado externo):
  - David Barreiro Martínez (representante do Incipit-CSIC)

Comisión Interuniversitaria do Máster Universitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade:

- Miguel Carrero Pazos (coordinador local do máster na USC e presidente da comisión)
- Susana Reboreda Morillo (coordinador local do máster na UVIGO)
- Juan Luis Montero Fenollós (coordinador local do máster na UDC)

- José Carlos Sánchez Pardo (vogal representante da USC)
- Adolfo Fernández Fernández (vogal representante da UVIGO e secretario da comisión)
- Jorge Sanjurjo Sánchez (vogal representante da UDC).

5. ROGOS E PREGUNTAS

Adolfo Fernández propón que as comisións locais do máster se reunan de forma separada a comisión interuniversitaria, xa que non todos os que participan nas primeiras son membros da segunda e os debates locais e interuniversitarios estanse a misturar. Pedro indica que nunca se reuniron de forma separada, e que é mellor celebrar ambas comisións o mesmo tempo para que a información circule de forma mais axil e poder tomar mellores decisións. Decídese deixar este tema para a seguinte reunión.

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 13:23 horas dase por concluída a reunión da Comisión Académica, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 25 de xaneiro de 2023.

Miguel Carrero Pazos
Pardo
O Coordinador

José Carlos Sánchez

O Secretario

Fermín E. Pérez Losada, na miña calidade de Coordinador pola Uvigo do Máster interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade, teño a ben

INFORMAR

Que, reunida a CAM da Uvigo do devandito mestrado en sesión virtual o día 11/01/2024, acordou, por unanimidade, os puntos seguintes:

1. Nomeamento, como nova Coordinadora do Máster, da profª. Susana Reboreda Morillo, Catedrática de Historia Antiga, por mor da incompatibilidade no cargo do coordinador actual (a normativa da Uvigo non permite unha mesma persoa coordine dous másteres ao mesmo tempo), feito recentemente coñecido e comunicado (día 11/01/2024) pola Vicerreitoría de Titulacións e Innovación Docente.
2. Modificación do cadro de distribución da bolsa de horas de desgravación docente (24 horas) para o curso 24-25, que pasan a ser asignadas do seguinte xeito: Susana Reboreda Morillo 20 horas e Fermín Pérez Losada 4 horas [ANEXO 1]
3. Modificación do cadro de PDA do Máster para o curso 24-25, no sentido de que todas as materias do mestrado nas que a Uvigo non ten docencia pasan a ser asignadas, con 0 horas, á nova Coordinadora, profª Susana Reboreda Morillo. [ANEXO 2]

E para que conste aos efectos oportunos, asino o presente informe en Ourense a doce de xaneiro de dous mil vintecatro.

Ourense, 12/01/2024

Asdo. Fermín E. Pérez Losada
Coord. Máster Arqueoloxía Uvigo

ACTA DA REUNIÓN ORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 20 DE FEBREIRO DE 2024

As 13:04 horas do día 20 de febreiro reunense en sesión ordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da

Antigüidade no Seminario de Paleografía da facultade de Xeografía e Historia e por medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

14. Aprobación se procede das actas anteriores
15. Aprobación, se procede, de cambios de PDA para o curso 24-25
16. Aprobación se procede, de cambios de POD para o segundo semestre do curso 23-24
17. Nomeamento de nova coordinación na UVigo
18. Rogos e preguntas

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, David Barreiro, Cristina Guileria Iglesias, Sara Brao Porto, Pedro López Barja de Quiroga, Olalla López Costas, Edgard Camarós, Francisco Javier González García

10. APROBACIÓN DE ACTAS ANTERIORES

Apróbanse as actas do 20-12-2023 e 25-01-2024

2. INFORME DO DIRECTOR

Recibiuse comunicación da secretaria do dpto de Historia indicando que a solicitude de readscripción da marteria “Formas políticas da antigüidade grecorromana” (UdC total de horas; USC -Historia Antiga 0 horas), non se pode facer agora. O momento específico de solicitude ten que ser a finais do curso académico. Deixamos anotado o trámite e procederemos máis adiante

Informase da solicitude de Javier González García de incorporación da Dra. Irune Valderrábano González como co-tutora do TFM de título *La Catábasis como Forma de adquisición de conocimiento en el pensamiento clásico. Un estudio sobre la naturaleza del viaje al más allá* que realiza o alumno Ignacio Granda Romalde.

Sobre a nova materia da UDC: a coordinación pensa que a solución máis adecuada é tratar de aumentar a carga docente da UDC cunha nova materia de interese para o máster, que será impartida na súa totalidade desde a UDC. Na comisión Interuniversitaria celebrada hai dúas semanas discutimos que a nova materia podería estar orientada a “Bioarqueología” ou “Bioarqueología molecular”, unha liña de traballo que, en opinión da comisión, ten o suficiente interese como para ofertarse a través dunha materia optativa. Hai que ter coidado, con todo, de non pisar contidos con outras materias de temática próxima (Zooarqueología, Necrópole e restos humanos).

Olalla López Costas indica que o termo Bioarqueoloxía é moi amplo e engloba contidos impartidos noutras materias do máster.

Pedro López Barja e Javier González indican que a materia non “é da UDC” senón do máster e que debe ter interese para o alumnado.

Acordase que haxa unha comisión experta que asesore na formación da nova materia para que sexa de interese para o máster e que se coordine adecuadamente con outras materias xa existentes. A integrarían Edgard

Camarós, Olalla López Costas, Aurora Grandal e Gloria González Fortes. O coordinador ofrecese a traballar nela.

Enviouse comunicación ao coordinador local de Coruña para que empecen o traballo de formulación da nova materia. O obxectivo é presentala para aceptación este ano, para que, de ser aprobada, poida empezar a impartirse no curso académico 25-26.

O coordinador falou co SXOPRA disto e trátase dunha modificación non substancial do título. Hai por tanto que realizar a solicitude en novembro deste ano, para incorporar a materia no curso 25-26.

3. XESTIÓN DÁS COMISIÓNS ACADÉMICAS LOCAL DE SANTIAGO E INTERUNIVERSITARIA

Á luz do tratado na anterior CA Local, dedde a coordinación decidiuse reunir ás CA Local e Interuniversitaria de forma separada. Con todo, dada a relevancia da CA Local de Santiago na xestión do Máster, cremos conveniente buscar unha fórmula para conveniar o desenvolvemento de ambas comisións. En realidade, as decisións diarias que afectan ao desenvolvemento do máster tómanse na CA Local. Ademais, o estudantado (e CSIC) só ten representación na Local de Santiago.

O mellor sería que membros da CA local de Vigo e Coruña participen na Local de Santiago.

Realizada a consulta no SXOPRA, indicánnos que si se pode (email Jesús J. Lamas Alvariño, Xefe do Servizo de Xestión da Oferta e Programación Académica (SXOPRA): “O Regulamento das titulacións de grao e máster da USC establece a composición das comisións de título (locais) da USC. Ademais, indica que: “Poderán participar como invitados/as, con voz pero sen voto, representantes doutros grupos de interese cuxa opinión a comisión considere relevante.” Aínda que este apartado non estaba previsto para os representantes doutras universidades participantes, non se impide a súa participación.

Desde a coordinación proponse convidar os membros das comisións locais de Vigo e coruña na Local de Santiago, con voz pero sen voto. Isto permitiría que se visen involucrados nas decisións diarias de xestión do máster. Tal e como se indica na cláusula terceira do Convenio do Máster, a CA Interuniversitaria reuniríase con carácter moi puntual para realizar a supervisión e actualización dos ensinos, e realizar propostas de mellora ás CA locais.

Aceptase este proposta.

4. ROGOS E PREGUNTAS

Non hai

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 13:28 horas dase por concluída a reunión da Comisión Académica, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 20 de febreiro de 2024.

Miguel Carrero Pazos
Pardo
O Coordinador

José Carlos Sánchez
O Secretario

ACTA DA REUNIÓN ORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 18 DE ABRIL DE 2024

As 10:03 horas do día 18 de abril reunense en sesión ordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade no Seminario de Paleografía da facultade de Xeografía e Historia e por medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

1. Modificación e aprobación de actas anteriores, se procede
2. Modificacións de PDA, se procede, nas materias de necrópole e restos humanos, Paleoambiente e arqueoloxía e epigrafía latina
3. Aprobación con efecto retroactivo de lista definitiva de PAEs
4. Solicitud de modificación de calendario académico para o curso 24-25
5. Asuntos de trámite: Cotitorización de TFM, POD e horarios para o curso 24-25
6. Rogos e preguntas

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, David Barreiro, Pedro López Barja de Quiroga, Olalla López Costas, Edgar Camarós e Francisco Javier González García. Desculpan a súa ausencia: Juan Luis Montero Fenollós e Susana Reboreda Morillo.

1. APROBACIÓN DE ACTAS ANTERIORES

Apróbase a acta modificada do 20-02-2024 (ver punto 2)

2. MODIFICACIÓNS DE PDA, SE PROCEDE, NAS MATERIAS DE NECRÓPOLE E RESTOS HUMANOS, PALEOAMBIENTE E ARQUEOLOXÍA E EPIGRAFÍA LATINA

É preciso unha modificación na acta da Comisión Académica Ordinaria Local do 20/02/2024 para incluír un cambio da PDA da materia de Paleoambiente e Arqueoloxía e Necrópole e Restos Humanos. Ambas son modificacións non sustanciais derivadas de erros atopados:

Paleoambiente e arqueoloxía:

	Institución	Semestre	HTeóricas	HLabor	HSeminar	HTitorías
Paleoambiente e arqueoloxía	USC/Arq	1SG	3h	1,5h		1h
	USC/Edaf	1SG	6h	1,5h	3h	2h
	CSIC	1SG		3h		

Materia de Paleoambiente y Arqueología. Ata o curso pasado Noemí Silva Sánchez estivo a colaborar nesta materia con un par de seminarios sobre paleopalinoloxía (3h). Noemí estaba entón no Incipit pero acaba de incorporarse a la USC como investigadora post-doctoral. Polo de agora a USC non resolveu se pode ou non impartir docencia, pero en caso negativo, fariase cargo igualmente a área (Antonio Martínez Cortizas). Aceptase polo tanto a seguinte proposta:

Proposta:

	Institución	Semestre	HTeóricas	HLabor	HSeminar	HTitorías	
Paleoambiente e arqueoloxía	USC/Arq	1SG	3h	3h	1.5h	1h	Olalla López Costas
	USC/Edaf		6h	3h	4.5h	2h	Antonio Martínez Cortizas

Igualmente discútase a necesidade de que a primeira clase sexa online, por parte de Antonio Martínez Cortizas, que estará de estadia en Francia durante o mes de setembro, e despois continúe Olalla López Costas as seguintes semanas.

Necrópoles e restos humanos

Detectamos un erro no PDA: Edafoloxía non aparece como área con docencia asignada nesta materia. Solicitaremos a modificación coseguente reparto:

	Institución	Semestre	HTeóricas	HLabor	HSeminar	HTitorías	
Necrópoles e restos humanos	USC/Arq	1SG	9h	6h	1.5h	1.5h	Olalla López Costas (coord.)
	USC/Edaf				4.5h	1.5h	Antonio Martínez Cortizas

Epigrafía latina

Tras recibir na coordinación unha solicitude de Javier González, coordinador da área de Historia Antigua, de recuperar a materia epigrafía latina para o ano próximo, incluímos este punto na orde do día. Pero non o podemos facer e debe ser retirado. En virtude da normativa vixente (Regulamento de Réxime Interno 2023 Facultade de Xeografía e Hª, art. 14), temos que retirar este punto porque as propostas de modificación de orde do día teñen que ser formuladas con máis tempo. Ademais, ao tratarse dunha modificación sustancial neste caso, o normal sería que se incluíse un punto específico na orde do día. O coordinador pide desculpas por este erro e informa que a vindeira semana farase unha nova reunión para tratar este tema, xunto coa revisión da nova materia da UDC.

3. APROBACIÓN CON EFECTO RETROACTIVO DE LISTA DEFINITIVA DE PAES

Aprobación con data da reunión da Comisión Académica Ordinaria Local do 20/02/2024 da lista definitiva de asignación de PAEs (ver anexo)

4. SOLICITUDE DE MODIFICACIÓN DE CALENDARIO ACADÉMICO PARA O CURSO 24-25

Aprobase o seguinte calendario

Primeiro semestre: 9 de setembro – 20 decembro 2024 [igual á USC]

Segundo semestre: 28 de xaneiro – 2 maio de 2025 [o resto da USC ata o 16 de maio]. De esta forma, mantense o mes de maio para as PAEs.

PAE: 5 maio – 30 maio // 2 xuño-11 xullo de 2025

5. ASUNTOS DE TRÁMITE: COTORIZACIÓN DE TFM, POD E HORARIOS PARA O CURSO 24-25

a) Solicitud de co-tutorización de TFM: Cristina Guílera. TFM: Un estudo multidisciplinar sobre comercio cerámico en a Mauritania Tingitana en época romana. Solicita a inclusión de Patricia Valle Abad como co-tutora. Apróbase.

b) Proposta de POD para o curso 24-25. Recibidas as propostas por parte dos coordinadores de áreas da USC e máis da UDC, UVigo e Incipit. Os novos docentes por parte do Incipit que teñen que ser autorizados polo SXOPRA. David Barreiro xa remitiu os contratos. Enviárase o POD para que o rexistren. Solucionado tamén un erro na coordinación da materia de Necrópole e restos humanos.

c) Proposta de horarios definitivos para o curso 24-25 (a falta de asignación de aulas). Aprobase (ver anexos)

6. ROGOS E PREGUNTAS

Non hai

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 10:38 horas dáse por concluída a reunión da Comisión Académica, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 18 de abril de 2024.

Miguel Carrero Pazos
Pardo
O Coordinador

José Carlos Sánchez

O Secretario

MÁSTER INTERUNIVERSITARIO DE ARQUEOLoxÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD

Horarios curso 2024-2025

El 9 de septiembre es la inauguración, y no hay clase, pero la asistencia es obligatoria. El inicio normal de las clases es el 10.

SEMESTRE	CURSO 2024-2025	Inicio de curso el 9 de septiembre			
1		LUNES	MARTES	MIÉRCOLES	JUEVES
MAÑANA		Iniciación a la investigación en arqueología y ciencias de la antigüedad USC/Ant, Arq, Edaf 9 septiembre-20 diciembre 09:00h-10:30h Aula XX	Paleoambiente y arqueología (*) USC/Edaf, USC/Arq, Incipit/CSIC 9 septiembre-25 octubre Materia de 3 horas 9:00h-12:00h Aula XX	Historia de las religiones antiguas UVigo 9 septiembre-20 diciembre 09:00h-10:30h Aula XX	Patrimonio arqueológico y sociedad (*) Incipit/CSIC 9 septiembre-25 octubre Materia de 3 horas 9:00h-12:00h Aula XX
		Cultura material pre y protohistórica UVigo Incipit/CSIC 9 septiembre-20 diciembre 10:30h-12:00h Aula XX	Necrópolis y restos humanos (*) USC/Arq, Edaf 28 octubre – 20 diciembre Materia de 3 horas 9:00-12:00h Fac. Biología	Procesado y gestión de la evidencia arqueológica USC/Arq 9 septiembre-20 diciembre 10:30h-12:00h Aula XX	Arqueobotánica (*) USC/Edaf Incipit/CSIC 28 octubre - 20 diciembre Materia de 3 horas 9:00-12:00h Aula XX
	12:00-12:30		Descanso		
		Cultura material romana y tardoantigua UVigo 9 septiembre-20 diciembre	Excavación arqueológica UVigo 9 septiembre-20 diciembre	Historia antropológica del mundo antiguo USC/Ant 9 septiembre-	La romanización en Occidente USC/Ant 9 septiembre-20 diciembre

		12:00h-13:30h Aula XX	12:30h-14:00h Aula XX	20 diciembre 12:30h-14:00 Aula XX	12:30h-14:00 Aula XX	
TARDE			Ocupación del territorio en el Noroeste peninsular USC /Preh UVigo 9 septiembre-20 diciembre 15:30h-17:00h Aula XX	Prospección arqueológica (*) Incipit/CSIC 9 septiembre-25 octubre Materia de 3 horas 15:30h-18:30h Aula XX		

(*) Las asignaturas de 3h deben realizar un descanso obligatorio intermedio de 10 minutos. Éstas duran sólo medio semestre, es de vital importancia conocer los días de clase de inicio y final que están indicados en cada materia, porque éstas pueden variar en función de los festivos. Las materias de 1,5h se rigen por las fechas de inicio y final del curso oficial.

SEMESTRE		CURSO 2024-2025	Comienzo de clases el 28 de enero			
2		LUNES	MARTES	MIÉRCOLES	JUEVES	
		Arqueología del paisaje Incipit/CSIC 28 enero-2 de mayo 09h-10:30h Aula XX	Legislación y gestión de la actividad arqueológica USC/Arq 28 enero-2 de mayo 09h-10:30h Aula XX		Día reservado para salida de campo u otras actividades, a partir del 14 de marzo	
	MAÑANA 09:00-14:00	Cultura material medieval e moderna USC/Arq 28 enero-2 de mayo	Fuentes literarias para la historia del mundo clásico USC/Ant	Tecnologías geoespaciales en arqueología USC/Pre, Ingen 28 enero-14 marzo	Arqueología de Mesopotamia UDC 28 enero-14 marzo 10:30h-12:00h	

		10:30h-12:00h Aula XX	Uvigo 28 enero-2 de mayo 10:30h-12:00h Aula XX	10:30h-12:00h Aula XX	Aula XX
	12:00-12:30		Descanso		
		Etnoarqueología y arqueología experimental USC/Preh, Uvigo 28 enero-2 de mayo 12:30h-14:00h Aula XX	Historia del arte griego USC/Arte 28 enero-2 de mayo 12:30h-14:00h Aula XX	Tecnologías geoespaciales en arqueología 28 enero-14 marzo 12:30-14:00h Aula XX	Arqueología de Mesopotamia UDC 28 enero-14 marzo 12:30h-14:00h Aula XX
TARDE 15:30-18:30		Zooarqueología UDC, Área Ext. (Univ León) 28 enero-21 marzo 15:30h-18:30h Aula XX	Técnicas instrumentales y cronológicas en arqueología UDC 28 enero-21 marzo 15:30h-18:30h Aula XX	Arqueología pública UVigo 28 enero-14 marzo 15:30h-18:30h Aula XX	Formas políticas de la Antigüedad grecorromana UDC 28 enero-14 marzo 15:30h-18:30h Aula XX

(*) Las asignaturas de 3h deben realizar un descanso obligatorio intermedio de 10 minutos. Éstas duran sólo medio semestre, es de vital importancia conocer los días de clase de inicio y final que están indicados en cada materia, porque éstas pueden variar en función de los festivos. Las materias de 1,5h se rigen por las fechas de inicio y final del curso oficial.

LISTADO DEFINITIVO DE PRÁCTICAS ACADÉMICAS EXTERNAS (2023-2024)

MÁSTER ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE			
ALUMNADO	TUTOR ACADÉMICO PAE	TUTOR PROFESIONAL PAE	ENTIDAD PAEs
Aneiras Morado, Antía	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar	Concello de A Coruña
Bermúdez Calviño, Itziar	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar	Concello de A Coruña
Brao Porto, Sara	Adolfo Fernández Fernández	Juan Antonio Seara Ferro	Concello de Allariz
Carreira i Bausili, Anna	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar	Concello de A Coruña
Cerdan Lobato, Kleyson Oswaldo	José Carlos Sánchez Pardo	Enrique Álvarez Barreiro	Concello de Vilamartín de Valdeorras
Conde Martínez, Brais	Miguel Carrero Pazos	Benito Vilas Estévez	Árbore Arqueoloxía
Díaz López, Paula	Miguel Carrero Pazos	Roberto Bartolomé Abreira	Engobe Arqueoloxía
Gázquez García, Ismael	María Pilar Prieto Martínez	Mario César Vila/Francisco Alonso Toucido	Tempos Arqueólogos
Granda Romalde, Ignacio	Fátima Díez Platas	Roberto Aneiros García	Museo das Peregrinacións
Graña Moldes, David	Miguel Carrero Pazos	Benito Vilas Estévez	Árbore Arqueoloxía
Guilera Iglesias, Cristina	Adolfo Fernández Fernández	Juan Antonio Seara Ferro	Concello de Allariz
Kelfouni, Ihab	José Carlos Sánchez Pardo	Enrique Álvarez Barreiro	Concello de Vilamartín de Valdeorras
Novo Vázquez, Estela	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar	Concello de A Coruña
Otero Gil, Rocio	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar	Concello de A Coruña
Ouhdach, Brahim	María Pilar Prieto Martínez	Mario César Vila/Francisco Alonso Toucido	Tempos Arqueólogos
Pérez Castro, Sabela	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar	Concello de A Coruña
Portas Otero, Alexandre	Fátima Díez Platas	Roberto Aneiros García	Museo das Peregrinacións
Reyes de la Peña, Paula de los	José Carlos Sánchez Pardo	Enrique Álvarez Barreiro	Concello de Vilamartín de Valdeorras

Materia	Institución	Semestre	HTeóricas	HLabor	HSeminar	HTitorías	Nome profesor/as	e-mail
Prospección arqueolóxica	Incipit/CSIC	1SG	4.5h	3h	3h	1.5h	David García Casas	david.garcia-casas@incipit.csic.es
	Incipit/CSIC		4.5h	3h	3h	1.5h	Samuel Niñón Álvarez	samuel.nion-alvarez@incipit.csic.es
Patrimonio arqueolóxico e sociedade	Incipit/CSIC	1SG	4.5h	3h	3h	1.5h	Lucía Pereira Pardo	lucia.pereira-pardo@incipit.csic.es
	Incipit/CSIC		4.5h	3h	3h	1.5h	Andrea Rodríguez Antón	andrea.rodriguez-anton@incipit.csic.es
Cultura material pre e protohistórica	UVigo	1SG	4.5h	3h	3h	1.5h	Adolfo Fernández Fernández	adolfo@uvigo.es
			4.5h	3h	3h	1.5h	Alba Antia Rodríguez Novoa (docencia simultánea)	alba.antia.rodriguez.novoa@uvigo.es
	Incipit/CSIC		4.5h	3h	3h	1.5h	Pau Sureda Torres	pau.sureda@incipit.csic.es
Escavación arqueolóxica	UVigo	1SG	9h	6h	6h	1.5h	Fermín Pérez Losada	fermin@uvigo.es
			9h	6h	2.5h	1.5h	Patricia Valle Abad (docencia simultánea)	pvalle@uvigo.es
Romanización	USC/Ant	1SG	4.5h	3h	3h	1.5h	Manuel Villanueva	manuel.villanueva@usc.es

Materia	Institución	Semestre	HTeóricas	HLabor	HSeminar	HTitorías	Nome profesor/as	e-mail
n en Occidente							Acuña (coord.)	
			4.5h	3h	3h	1.5h	Dolores Dopico Caínzo	mdolores.dopico@usc.es
Cultura material romana e tardoantiga	UVigo	1SG	9h	6h	6h	1.5h	Adolfo Fernández Fernández	adolfo@uvigo.es
		1SG	2h	2h	1.5h	1.5h	Alba Antia Rodríguez Novoa (docencia simultánea)	alba.antia.rodriguez.novoa@uvigo.es
Arqueobotánica	USC/Edaf	1SG			3h	1.5h	Antonio Martínez Cortizas	antonio.martinez.cortizas@usc.es
	CSIC		9h	6h	3h	1.5h	María Martín Seijo (coord.)	maria.martin-seijo@incipit.csic.es
Historia das relixións antigas	UVigo	1SG	1h			1.5h	Susana Reboreda Morillo (coord.)	rmorillo@uvigo.es
	UVigo		8h	6h	6h	1.5h	Ildikó Csepregi	ildiko.csepregi@gmail.com
Ocupación do territorio no Noroeste peninsular	USC /Preh	1SG	2.5h	2h	2h	1.5h	Ramón Fábregas Valcarce (coord.)	ramon.fabregas@usc.es
			2h	1h	1h	1.5h	Edgard Camarós Pérez	edgard.camaros@usc.es
	UVigo		4.5h	3h	3h	1.5h	Fermín Pérez Losada	fermin@uvigo.es
Fontes literarias para a historia do mundo clásico	USC/Ant	2SG	4.5h	3h	3h	1.5h	Marco V. García Quintela (coord.)	marco.garcia.quintela@usc.es
	UVigo		3.5h	3h	3h	1.5h	Helena López Gómez	helena.lopez.gomez@uvigo.gal
			1h			1.5h	Susana Reboreda Morillo	rmorillo@uvigo.es
Arqueoloxía da paisaxe	Incipit/CSIC	2SG	4.5h	3h	3h	1.5h	Alejandra Galmés Alba	alejandra.galmes-alba@incipit.csic.es
			4.5h	3h	3h	1.5h	David García Casas	david.garcia-casas@incipit.csic.es
Etnoarqueoloxía e arqueoloxía experimental	USC/Preh	2SG	4.5h	3h	3h	1.5h	José Ramón Rabuñal Gallo (coord.)	joseramon.rabunal@usc.es
	UVigo		4.5h	3h	3h	1.5h	Patricia Bello Alonso	

Materia	Institución	Semestre	HTeóricas	HLabor	HSeminar	HTitorías	Nome profesor/as	e-mail
Arqueoloxía pública	UVigo	2SG	9h	6h	6h	3h	Beatriz Comendador Rey	beacomendador@uvigo.es
Tecnoloxías xeoespaciais	USC/Preh	2SG	4.5h	3h	3h	1.5h	Miguel Carrero Pazos	miguel.carrero@usc.es
	USC/Enx		4.5h	3h	3h	1.5h	Eduardo Corbelle Rico	eduardo.corbelle@usc.es
Historia antropolóxica do mundo antigo	USC/Ant	1SG	9h	6h	6h	3h	Marco V. García Quintela	marco.garcia.quintela@usc.es
Zooarqueoloxía	UDC	2SG	2h	1h	1.5h	0.5h	Aurora Grandal d'Anglade	aurora.grandal@udc.es
			7h	3.5h	2h	1h	Gloria González Fortes	g.gfortes@udc.es
	Área Ext. (Univ León)			1.5h	2.5h	1.5h	Carlos Fernández Rodríguez	cferr@unileon.es
Técnicas instrumentais e cronolóxicas en arqueoloxía	UDC	2SG	9h	6h	6h	3h	Jorge Sanjurjo Sánchez	Jorge.sanjurjo.sanchez@udc.es
Formas políticas da Antigüidade grecorromana	UDC	2SG	9h	6h	6h	3h	Víctor Alonso Troncoso	v.alonso.troncoso@udc.es
Arqueoloxía de Mesopotamia	UDC	2SG	9h	6h	6h	3h	Juan Luis Montero Fenollós	fenollos@udc.es
Procesado e xestión da evidencia arqueolóxica	USC/Arq	1SG	9h	6h	6h	3h	Pilar Prieto Martínez	pilar.prieto@usc.es
Paleoambiente e arqueoloxía	USC/Arq	1SG	3h	1.5h	1.5h	1h	Olalla López Costas	olalla.lopez@usc.es
	USC/Edaf		6h	4.5h	4.5h	2h	Antonio Martínez Cortizas	antonio.martinez.cortizas@usc.es
Lexislación e xestión da actividade arqueolóxica	USC/Arq	2SG	9h	6h	6h	3h	José Carlos Sánchez Pardo (coord.)	josecarlos.sanchez@usc.es
Iniciación á investigación en arqueoloxía e ciencias da antigüidade	USC/Arq	1SG	3h	2h	2h	1h	Olalla López Costas (coord.)	olalla.lopez@usc.es
	USC/Edaf		3h	2h	2h	1h	Antonio Martínez Cortizas	antonio.martinez.cortizas@usc.es
	USC/Ant		3h	2h	2h	1h	Marco V. García Quintela	marco.garcia.quintela@usc.es

Materia	Institución	Semestre	HTeóricas	HLabor	HSeminar	HTitorias	Nome profesor/as	e-mail
Necrópoles e restos humanos	USC/Arq	1SG	9h	6h	1.5h	1.5h	Olalla López Costas (coord.)	olalla.lopez@usc.es
	USC/Edaf				4.5h	1.5h	Antonio Martínez Cortizas	antonio.martinez.cortizas@usc.es
Cultura material medieval e moderna	USC/Arq	2SG	7h	4h	4h	1.5h	José Carlos Sánchez Pardo	josecarlos.sanchez@usc.es
			2h	2h	2h	1.5h	Pilar Prieto Martínez	pilar.prieto@usc.es
Historia da arte grega	USC/Art	2SG	9h	6h	6h	3h	Fátima Díez Platas	fatima.diez@usc.es

a) Nombre, apellidos del estudiante.

Cristina Guílera Iglesias

b) Nombre, apellidos del/los tutor/es.

Adolfo Fernández Fernández.

Patricia Valle Abad.

c) Línea o grupo de investigación, en su caso, al que se adscribe el TFM

Comercio y economía romana y tardoantigua. Estudios ceramológicos

d) Título provisional del trabajo

Un estudio multidisciplinar sobre comercio cerámico en la Mauritania Tingitana en época romana

e) Resumen del trabajo (entre 100-200 palabras)

Este trabajo busca analizar de manera integral las dinámicas comerciales en la provincia de Mauritania Tingitana durante época romana a partir del estudio de las cerámicas (sobre todo las importadas) recuperadas en sus principales yacimientos. A través de un enfoque multidisciplinar, se pretende obtener una comprensión profunda de las redes comerciales, de las técnicas de producción y el papel socioeconómico de la cerámica en esta región específica. Se espera que los resultados contribuyan al conocimiento general de la economía romana en esta provincia y por extensión en el mundo romano.

Para alcanzar los objetivos propuestos, se pretende recurrir a distintos métodos arqueológicos, realizar una aproximación arqueométrica (de ser posible) y aplicar métodos estadísticos sobre conjuntos cerámicos publicados y otros inéditos recuperados en el yacimiento de Tahaddart (Assilah).

11 de abril de 2023, Santiago de Compostela

Firma del/la estudiante

Firma del/la tutor/a /es

ACTA DA REUNIÓN EXTRAORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 24 DE ABRIL DE 2024

As 13:03 horas do día 24 de abril de 2024 reúnen-se en sesión extraordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade no Seminario de Paleografía da Facultade de Xeografía e Historia e mediante medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

1. Aprobación, se procede, de modificación sustancial de PDA para o curso 24-25, atendendo á solicitude da área de Historia Antiga de activación da materia de 'epigrafía latina'.

2. Nova materia da UDC: comentarios dende a coordinación.

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Olalla López Costas, Javier González García, Pedro López Barja.

1. APROBACIÓN, SE PROCEDE, DE MODIFICACIÓN SUSTANCIAL DE PDA PARA O CURSO 24-25, ATENDENDO Á SOLICITUDE DA ÁREA DE HISTORIA ANTIGA DE ACTIVACIÓN DA MATERIA DE 'EPIGRAFÍA LATINA'.

Recibida a solicitude do coordinador da área de Historia Antiga, solicítase a activación da optativa Epigrafía Latina para ser impartida no curso 24-25. Adxúntase email nesta acta.

Solicitud inclusión en PDA 2024-2025 Máster Arqueología y CC. Antigüedad de la
asignatura "Epigrafía latina"

✉ GONZALEZ GARCIA FRANCISCO JAVIER <franciscojavier.gonzalez@usc.es>

Ayer a las 20:58

Para ☐ Máster en Arqueología e Ciencias da Antigüidade; CC: ✉ CARRERO PAZOS MIGUEL

Consultada al área de Historia Antigua y habiendo siendo mayoría el profesorado que se manifestó a favor de proceder a la solicitud de incorporación al PDA del segundo semestre del curso 2024-2025 de la materia "Epigrafía latina", actualmente retirada de la oferta, procedo, de nuevo, como coordinador del área de Historia Antigua, a poner en conocimiento de la Coordinación del Máster en Arqueología y Ciencias de la Antigüedad dicha solicitud, para que sea presentada ante la Comisión Académica de dicho Máster en su próxima reunión.
Cordiales saludos
Javier González

FRANCISCO JAVIER GONZÁLEZ GARCÍA

Profesor Titular de Universidade
Área de Historia Antiga – Departamento de Historia
Facultade de Xeografía e Historia
Praza da Universidade 1
15782 Santiago de Compostela (Spain)

Tlf. 881 812564

<https://usc-es.academia.edu/FRANCISCOJAVIERGONZ%C3%81LEZGARC%C3%8DA>
https://www.researchgate.net/profile/Francisco_Gonzalez_Garcia
<https://scholar.google.es/citations?user=kP16DMoAAAAJ&hl=es>
<https://www.gruposincrisis.com/>

Quedaría da seguinte forma:

			HTeóricas	HLabor	HSeminar	HTut	
Epigrafía latina	USC/Historia Antiga	2SG	9h	3h	3h	1.5h	Pedro López Barja de

							Quiroga (coord.)
				3h	3h	1.5h	Francisco Javier González García

Pedro López Barja de Quiroga: 15 horas.

Francisco Javier González García: 6 horas.

Aprobase a tramitación desta solicitude e o cambio de POD que significará, no caso de ser aprobada finalmente.

3. Nova materia da UDC: comentarios dende a coordinación

Celebrouse unha reunión o xoves 18 de abril, ás 13.00 para tratar esta proposta de nova materia. Asisten Olalla López Costas, Edgard Camarós, Carlos Fernández e Miguel Carrero. Disculpa asistencia José Carlos Sánchez.

Visto o programa da nova materia que a UDC solicita, indícanse suxerencias que buscan mellorar a súa orientación arqueolóxica, e algúns erros de forma que parece convinte subsanar:

- Título da materia: “Antropología molecular y ADN antiguo”. Considérase que o título debería reflexar a orientación arqueolóxica. Proponse: “ADN antiguo en Arqueoloxía”. Considérase necesario eliminar o termo “antropología” do programa, e facer fincapé na Arqueoloxía.
- Na sexta liña, na introducción da materia, indícase: “Sin embargo, la mayoría de los estudiantes de Historia y Prehistoria carecen de la formación básica para entender la utilidad de estas técnicas e integrar sus resultados en el contexto más amplio del estudio arqueológico.” Considérase que esta frase debe ser eliminada, pois o estudantado de Historia e Prehistoria ten a formación básica suficiente para entender a utilidade destas técnicas.
- No texto cítase varias veces “Hª del hombre” e a palabra “alumno”. Sería mellor “historia da humanidade” e “alumnado”.
- Contidos do curso: dado o tipo de alumnado que temos no mestrado, sería de interese incluír un tema sobre a recuperación arqueolóxica das mostras de análise, a súa custodia e procedementos prácticos habituais no tratamento (lavado etc).
- Aclarar se existe a necesidade de ter coñecementos previos. No programa planifícanse prácticas moi interesantes, que versan sobre técnicas computacionais (entorno Unix, programación en bash). ¿É necesario que o alumnado teña coñecementos sobre programación?
- Sobre os solapamentos: na materia de Zooarqueoloxía existe un subtema específico no que se tratan estes aspectos: análise moleculares (Zooms, isótopos, ADN Antigo). Considérase necesario eliminar da materia Zooarqueoloxía as referencias a ADN antigo, xa que existirá esta nova materia) ou polo menos limar as posibles repeticións, aínda que trátanse de dúas materias optativas.

Enviárase comunicación ao coordinador da UDC, Juan Luís Montero Fenollós, con estas anotacións.

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 13:43 horas dáse por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 24 de abril de 2024.

Miguel Carrero Pazos
Pardo
O Coordinador

José Carlos Sánchez
O Secretario

Antropología molecular y ADN antiguo

Dra. Gloria González Fortes

INTRODUCCIÓN A LA ASIGNATURA Y OBJETIVOS DIDÁCTICOS

En los últimos años, la aplicación de innovadoras tecnologías biomoleculares está revolucionando el estudio de la evolución humana. Particularmente, las técnicas de ADN antiguo están cada vez más presentes en el estudio del pasado, contribuyendo a resolver importantes cuestiones que han sido objeto de intensos debates en arqueología y antropología. Sin embargo, la mayoría de los estudiantes de Historia y Prehistoria carecen de la formación básica para entender la utilidad de estas técnicas e integrar sus resultados en el contexto más amplio del estudio arqueológico. Esta asignatura se plantea para cubrir ese *gap* y dotar a los estudiantes del máster de Arqueología y Ciencias de la Antigüedad de las capacidades necesarias para entender la aplicación de las herramientas genéticas en el estudio de la antropología y arqueología.

La molécula de ADN contiene la herencia genética de cada individuo, con toda la información necesaria para construir su estructura biológica y asegurar su funcionamiento. Además, más allá de aspectos individuales, el ADN también contiene información sobre los antepasados de quienes lo heredamos. Así, a través del estudio genético de un individuo podemos reconstruir no solo sus rasgos físicos (sexo biológico, pigmentación, susceptibilidad a padecer ciertas enfermedades, etc), sino también su genealogía y origen de sus ancestros.

Hoy en día existe la tecnología para recuperar moléculas de ADN antiguo a partir de restos arqueológicos y utilizar la información genética para contribuir al estudio del pasado. La aplicación de esta tecnología no solo se limita a restos biológicos, sino también a la recuperación de ADN a partir de objetos que fueron usados en el pasado (pendientes, resinas masticadas, etc) e incluso de los sedimentos en yacimientos arqueológicos y paleontológicos. Los resultados en el estudio de la evolución humana han sido espectaculares, desde la confirmación de eventos de hibridación con homínidos arcaicos, a la identificación de grandes migraciones prehistóricas. El impacto de estos hallazgos en los estudios arqueológicos es enorme, en la medida que nos ayudan a reconstruir los tiempos y dinámicas de grandes cambios demográficos y culturales en la historia del hombre.

En esta asignatura estudiaremos cómo el ADN puede ayudar a resolver cuestiones arqueológicas, especialmente aquellas relacionadas con el estudio de la evolución humana. El estudiante recibirá los conocimientos básicos necesarios para entender las metodologías de análisis de ADN antiguo, así como para los resultados de los estudios genéticos en el ámbito de la investigación arqueológica, capacitándolo para valorar el potencial y las limitaciones de la tecnología del ADN, tanto en proyectos de investigación pública como en el ámbito privado. Partiendo del estudio de la naturaleza y función de la molécula de ADN, abordaremos las tecnologías más actuales para el análisis genético de restos arqueológicos y estudiaremos cómo la información genética se puede convertir en una gran aliada para entender las relaciones sociales y familiares del pasado, así como importantes eventos demográficos en la historia de la humanidad que escapan al análisis tradicional de los restos fósiles.

Objetivos específicos

- Proporcionar los conocimientos biológicos básicos para entender la naturaleza y función del ADN como molécula de la herencia.
- Conocer los métodos de análisis del ADN en restos humanos antiguos y la aplicación de estas técnicas en estudios arqueológicos.
- Evaluar de manera crítica las posibilidades y límites de las técnicas genéticas aplicadas a la investigación arqueológica
- Proporcionar a los estudiantes los conocimientos necesarios para integrar los datos genéticos en el contexto más amplio de la investigación arqueológica.
- Desarrollar habilidades comunicativas, analíticas y de investigación en relación a técnicas biomoleculares aplicadas al estudio antropológico y arqueológico.

CONTENIDOS DEL CURSO

Las clases teóricas se complementarán con la lectura de artículos científicos que ayudarán al alumno a relacionar los contenidos teóricos con su aplicación práctica en la investigación bioarqueológica.

Parte I. La información genética como instrumento de investigación en arqueología

- I. Introducción. La arqueogenética: potencial y límites
- II. La molécula del DNA: estructura y función, conceptos generales.
- III. Los marcadores monoparentales: ADN mitocondrial y cromosoma Y. Su utilidad en la identificación de parentesco y reconstrucción de linajes familiares.
- IV. La variabilidad genética: origen y significado de la variabilidad genética. Los distintos tipos de marcadores genéticos.
- V. El DNA antiguo: caracterización de los daños moleculares *post-mortem*. Conservación de la molécula en los restos arqueológicos.
- VI. El laboratorio de DNA antiguo. De la excavación a la extracción de ADN. Métodos de descontaminación de la muestra y extracción de ADN.

Casos de estudio: Protocolos de laboratorio. Lectura de artículos relacionados con los métodos de extracción de ADN antiguo e identificación de daños moleculares.

Dabney *et al.* 2013. Complete mitochondrial genome sequence of a Middle Pleistocene cave bear reconstructed from ultrashort DNA fragments. *PNAS*, 110(39): 15758-15763

Gamba *et al* 2014. Genome flux and stasis in a five millennium transect of European prehistory. *Nature Communications* 5: 5257

Parte II. De la arqueogenética a la arqueogenómica

VII. Secuenciación de la molécula de ADN. Los métodos clásicos vs. las nuevas tecnologías de alto rendimiento (NGS, *Next Generation Sequencing*).

VIII. Aplicación de las tecnologías de última generación a la reconstrucción de genomas antiguos. Métodos de captura por hibridación y NGS.

IX. El array *Human Origin* y su impacto en la comprensión de la historia de nuestra especie: Identificación de hibridación con homínidos arcaicos y grandes eventos de migración en la prehistoria.

IX. **Análisis computacional de los datos de secuenciación I.** Métodos de autenticación de la molécula de ADN y evaluación de la presencia de contaminantes.

X. **Análisis computacional de los datos de secuenciación II.** Caracterización de las variantes genéticas a lo largo de los genomas. Identificación de parentesco y reconstrucción de rasgos fenotípicos (pigmentación, tolerancia a la lactosa, etc) en restos humanos prehistóricos.

Casos de estudio: Métodos de enriquecimiento en ADN endógeno en muestras arqueológicas. La captura de ADN por hibridación.

Lazaridis *et al.* 2014. Ancient human genomes suggest three ancestral populations for present-day Europeans. *Nature* 513: 409-413.

Gonzalez-Fortes *et al* 2019. A western route of prehistoric human migration from Africa into the Iberian Peninsula. *Proc. R. Soc. B.* 286: 20182288.20182288

CLASES PRÁCTICAS:

Se introducirá al alumno en la utilización de softwares libres para el análisis genético de muestras humanas antiguas. Se trabajará sobre secuencias de ADN reales disponibles en bases de datos públicas, para llegar a la caracterización de los rasgos físicos y linaje mitocondrial de muestras humanas prehistóricas. El programa de formación práctica incluye:

- Introducción al entorno Unix.
- Toma de contacto con datos de secuenciación NGS. Formato de los archivos: del .bam al .vcf.
- Reconstrucción de secuencias genómicas. Mapeo de las secuencias NGS a los genomas de referencia.
- Autenticación de la molécula de ADN: Identificación de duplicados y secuencias contaminantes. Caracterización de las variantes genéticas.
- Identificación de haplogrupos mitocondriales y rasgos físicos de muestras prehistóricas (coloración de cabello, ojos y piel).

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Richards, M.P. and Britton, K. eds., (2020). *Archaeological Science: An Introduction*. Cambridge University Press.

Cappellini, E. et al. (2018) 'Ancient Biomolecules and Evolutionary Inference', *Annual Review of Biochemistry*, 87, pp. 1029-1060.

Orlando, L., Allaby, R., Skoglund, P., Der Sarkissian, C., Stockhammer, P.W., Ávila-Arcos, M.C., Fu, Q., Krause, J., Willerslev, E., Stone, A.C. and Warinner, C., 2021. Ancient DNA analysis. Nature Reviews Methods Primers, 1(1), pp.1-26.

Ancient DNA, methods and protocols. (2019). Ed: Editors: Beth Saphiro, Axel Barlow, Peter D. Heintzman, Michael Hofreiter, Johanna L.A. Paijmans, Andre ER Soares. Springer.

METODOLOGÍA

- En las clases teóricas se desarrollarán y explicarán los contenidos, apoyados en abundante material audiovisual. Los contenidos teóricos se acompañarán con la lectura y discusión de casos prácticos, recogidos en la literatura científica.

- En las clases prácticas el alumnado se familiarizará con la utilización de programas bioinformáticos libres para el análisis de secuencias genéticas con aplicación directa en arqueología (identificación de parentesco, sexo biológico, haplotipos de mitocondriales y del cromosoma Y, rasgos físicos). Se introducirá a los estudiantes en la utilización de herramientas básicas de programación (lenguaje bash), para la edición de secuencias de ADN. En todo momento se les guiará en la utilización de estos programas y la interpretación de los resultados obtenidos. Durante las clases prácticas, los alumnos expondrán individualmente o por grupos los resultados obtenidos para los casos prácticos propuestos.

ACTA DA REUNIÓN ORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 15 DE MAIO DE 2024

As 13:04 horas do día 15 de maio de 2024 reunense en sesión ordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade no Seminario de Paleografía da facultade de Xeografía e Historia e por medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

19. Aprobación se procede das actas anteriores
20. Informe do director
21. Convocatoria de financiamento para mestrados
22. Rogos e preguntas

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Pedro López Barja de Quiroga, Olalla López Costas, Edgar Camarós, Francisco Javier González García y Susana Reboreda Morillo.

Excusan su ausencia: David Barreiro y Juan Luis Fenollós

11. APROBACIÓN DE ACTAS ANTERIORES

Apróbanse as actas do 18-04-2024 e 24-04-2024

3. INFORME DO DIRECTOR

A) Programaciones docentes

Só se recibiron dúas modificacións dos programas: arqueobotánica e prospección arqueolóxica. Ambos son cambios menores. No caso de arqueobotánica, so na bibliografía, e no caso de prospección arqueolóxica, cambiouse o sistema de avaliación: 80% para entrega de tarefas e 20% para prácticas de prospección.

Por outra parte, recibíuse petición do Sr. Decano (email do 16 de abril) relativa a:

1. Establecer nas programacións docentes instrucións precisas, se procede, con respecto o uso de dispositivos electrónicos e de ferramentas de Intelixencia Artificial.
2. Planificación detallada das saídas de campo para o curso 24/25. Se non se ten en conta isto os problemas son (como xa se expuxo en Xunta de Facultade):
  - A. desorganización da docencia (non procede ir pedindo cambios de aulas de última hora para unha saída, isto pódese facer si, como digo, se programa dende o inicio),
  - B. problemas legais tipo cobertura de seguros etc.,
  - C. desaxuste orzamentario da facultade polo incremento progresivo deste capítulo (é preciso coñecer o gasto previsto para poder facer os axustes oportunos).
  - D. Non se permitirá ningunha saída de campo que non estea programada.

Polo tanto, a petición do decanato, tivose que introducir mención específica ás saídas de campo de forma directa nos programas para realizar unha planificación anual de orzamento, e tamén unha mención específica ó uso fraudulento da Intelixencia Artificial.

Como non se proporcionou ningún texto sobre qué indicar sobre o uso fraudulento da IA, en coordinación con Miguel Cabo, coordinador xeral do grao en Historia, o coordinador introduciu unha formulación como a que segue: “Tal e como se define no artigo 42 da Lei de Convivencia da USC de marzo de 2023, aplicaranse as sancións previstas no artigo 11 de producirse plaxio en traballos académicos, exames ou ben emprego non consentido de ferramentas de Intelixencia artificial”. Isto foi introducido en todas as materias, no apartado onde xa existía mención á normativa de fraude e plaxio.

Sobre as saídas de campo, o profesorado das seguintes materias remitiu a información á coordinación. Os documentos de solicitude están anexados a esta convocatoria (carpeta de documentación anexa). Todas elas implican a saída do alumnado da facultade, ben sexa con transporte alugado (autobús, tren), ou saída pedestre en Santiago de Compostela.

- Historia da arte grega
- Arqueoloxía da Paisaxe
- Prospección Arqueolóxica
- Etnoarqueoloxía e Arqueoloxía Experimental

- Arqueoloxía Pública
- Lexislación e Xestión da Actividade Arqueolóxica
- Escavación Arqueolóxica
- Ocupación do Territorio no Noroeste Peninsular
- Procesado e Xestión da Evidencia Arqueolóxica
- Cultura material medieval e moderna

Esta información foi enviada ó decanato cubrindo un formulario online posto á disposición dos coordinadores das titulacións.

B) Autoinforme de seguimento: enviado aos coordinadores locais de Vigo e Coruña. Aprobado xa na última Comisión de Calidade da facultade.

O informe é sobre o curso académico 2022-2023 e segue mesmo modelo que anos anteriores. Cuestións interesantes a sinalar:

- a matrícula ten aumentado nos últimos anos.
- a nota media de acceso continúa a ser elevada, cun 7,19.
- as taxas de rendemento son altas (86,47% -rexistrouse unha baixada dende a pandemia, que parece estar remontando).
- a taxa de éxito tamén é alta, está en torno ao 98,66% e a taxa de abandono nun 11,76%.
- o tempo que empregan os estudantes en rematar o mestrado amosa un índice de 1,76 anos, unha tendencia que dende 2014-2015 parece ir en aumento (aínda que está por debaixo doutras titulacións da USC).
- no curso 2022-2023 organizáronse en total 13 actividades extra-académicas, o cal é un síntoma da implicación do profesorado no desenvolvemento do máster;

C) Enquisas de satisfacción

Informe realizado a partir das enquisas de satisfacción cubertas polo alumnado en decembro de 2023 (22 enquisas cubertas):

1. Organización. Grado de satisfacción xeral co mestrado (puntuación sobre 5): alta (16 entre 4-5; 6 casos puntuación en 3 ou menos).
2. Organización. Duración das clases: a maior parte indicaron só horario de mañá. Tamén hai interese por horario de mañá e de tarde, pero concentrado en dous ou tres días.
3. Organización. Aspectos mellorables:
  - a. Evitar cancelar clases: supón horas extra fóra do horario habitual
  - b. Importante carga de traballo no primeiro semestre. Sobre todo no módulo de Ciencias da Antigüidade
  - c. Sobrecarga de traballos nalgunhas materias
4. Docencia. Valoración xeral das materias: en xeral ben. 13 casos puntuación 4-5, 7 casos 3 ou menos.
5. Asignaturas que gustan máis: Prospección arqueolóxica, procesado e xestión da evidencia arqueolóxica, historia das relixións antigas, iniciación á investigación en Arq. e CCAA, Arqueobotánica.
6. Docencia. Aspectos que resultan interesantes das materias: gustan as saídas e sesións prácticas
7. Docencia. Forma de avaliación: traballo escrito (todos), exposición oral (algúns).

8. Docencia. Temas que se botan de menos no mestrado: Moita importancia de temáticas recentes (época romana, etc.), e certos materiais (cerámica) sobre outros.
9. Campo libre: aula pequena; solapamentos de materias; carga de traballo moi grande no primeiro semestre, sobre todo nalgúnhas materias;

Pedro López Barja indica que é importante que o alumnado especifique qué materias experimentan solapamentos de contidos para poder corrixilo.

Enviouse comunicación para que se realicen as enquisas de satisfacción das materias do segundo semestre.

D) Horarios (aulas) y Calendario de exámenes 24-25 (con aulas).

Definidas con Susana, secretaria do mestrado. Versión final dos horarios e calendario de exames para o vindeiro curso 24-25, coas aulas, axunta a esta acta.

E) Informar dos cambios PDA 24-25 (á espera da reunión de departamento da próxima semana para que se aproben). Despois irá á Comisión de Docencia e Calidade do Centro e á próxima Xunta de Facultade.

- Reactivación da materia optativa P5103225 - Epigrafía Latina” (2Semestre):

			HTeóricas	HLabor	HSeminar	HTut
Epigrafía latina	USC/Historia Antiga	2SG	9h	6h	6h	3h

- Re-adscrición da materia P5103219 Formas Políticas da Antigüidade Grecorromana á área de Historia Antiga da USC (con 0 horas asignadas, pois será impartida pola UDC). Data de aprobación pola CA 25/01/2024.

Montse informa que a área de Historia Antiga figura adscrita a esta materia, pero que non se amosa en Xescampus porque non posúe docencia. Pero que cando a área de Historia Antiga queira, pódesele asociar docencia sen problema algún.

- Materia P5103105 - Paleoambiente e Arqueoloxía. Pasar 3 horas de área externa (Incipit) á Área de Arqueoloxía. Quedaría da seguinte forma (Arqueoloxía, 7,5h; Edafoloxía: 13,5h).

			HTeóricas	HLabor	HSeminar	HTut
Paleoambiente e arqueoloxía	USC/Arqueoloxía	1SG	6h	0 h	1.5 h	1h
	USC/Edafoloxía	1SG	3h	6 h	4.5 h	2h

F) Nova materia da UDC. Recibimos a versión final aprobada pola CA Local da UDC tras nosas suxerencias. Copia axunta na documentación anexa desta comisión. O título definitivo aprobado pola CA Local de Coruña é “Bioarqueoloxía e ADN antigo”. O próximo paso é redactar un documento común para as tres universidades e solicitar unha modificación non sustancial de cara ao curso 25/26. O prazo é en outubro/novembro deste ano.

Comunicación do coord. local de Coruña, con resposta ás apreciacións feitas pola CA Local de Santiago:

- *Contidos do curso: dado o tipo de alumnado que temos no mestrado, sería de interese incluír un tema sobre a recuperación arqueolóxica das mostras de análise, a súa custodia e procedementos prácticos habituais no tratamento (lavado etc).*

Este tema ya se incluía en la Parte I, tema VI: "El laboratorio de DNA antiguo. De la excavación a la extracción de ADN. Métodos de descontaminación de la muestra y extracción de ADN". He añadido "Tratamiento de la muestra" al título del tema para que sea más claro, pero quisiera señalar que para el análisis de ADN antiguo se desaconseja totalmente el lavado de las muestras, ya que favorece su contaminación. Ese lavado se sustituye por métodos de descontaminación, de los que trataremos ampliamente en este capítulo, así como de los protocolos de muestreo en el campo y en el laboratorio.

- *Sobre os solapamentos: na materia de Zooarqueoloxía existe un subtema específico no que se tratan estes aspectos: análise moleculares (Zooms, isótopos, ADN Antigo). Considérase necesario eliminar da materia Zooarqueoloxía as referencias a ADN antigo, xa que existirá esta nova materia, ou polo menos limar as posibles repeticións, se ben é certo que se trata de dúas materias optativas con docentes en común.*

La profesora Aurora Grandal y Gloria González participamos en la docencia de ambas materias, lo que ayudará a evitar solapamientos. Además, una vez que se oferte la nueva asignatura, el tiempo dedicado a ADN antiguo en Zooarqueología se reducirá a 1 o pocas horas, mencionándolo como una más de las herramientas moleculares en el contexto del análisis molecular de material zooarqueológico, sin profundizar en su estudio.

Sobre isto, recibimos comunicación da profesora Olalla López Costas (email 14/05/2024), indicando o seguinte:

“el nuevo nombre de la asignatura propuesta por la UDC y la modificación del primer tema acorde a ello (tema 1 introducción a la bioarqueología) supone un solapamiento con la asignatura de "necropolis y restos humanos" y con uno de los temas de paleoambiente que es precisamente una introducción a la bioarqueología ya que Osteoarqueología humana o estudio de restos humanos es sinonimo de Bioarqueología en el mundo anglosajón. Además, si empleamos la denominación en el mundo Franco-alemán donde la bioarqueología es la osteoarqueologogía humana, animal y arqueobotánica, este nombre supone un solapamiento con arqueobotánica y zooarqueología.

Creo que puede ser confuso que empleen el nombre de una disciplina de la cual no van a hablar. La sugerencia de la comisión en cuanto al nombre ADN antiguo en arqueología, era más exacto y menos confuso.”

Susana Reboreda recorda que non debemos extralimitar xa que a materia é da UDC, aínda que está dacordo en matizar o título. Olalla pide desculpas. Edgar di que entende o comentario de Olalla e que o título pode levar a confusións.

G) Solicitud á Vicerreitoría de titulacións de reunión coa Dirección Xeral de Patrimonio Cultural. Motivo: adaptación do Real Decreto 199/1997 que regula a actividade arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia

Sobre o caso de Sergio Sánchez, antigo alumno do mestrado. Recibimos comunicación de que a súa petición foi finalmente atendida, e foi autorizado pola Dirección Xeral de Patrimonio para realizar a actividade de dirección que solicitaba.

Sobre isto, o pasado novembro reunímonos o Sr Decano e máis eu coa vicerreitora de titulacións para comentar o caso. Indicóusenos que veían importante mover o tema de actualizar a lei de Patrimonio Cultural dacordo co novo sistema de graos e mestrados, pero que era mellor esperar ao cambio de goberno.

A semana pasada enviamos comunicación ao decanato para que se lle remitira á vicerreitora de titulacións información sobre o tema, para que solicitase reunión coa Sra. Dra. Xeral de Patrimonio Cultural. O día 7 de maio o Sr. Decano enviou esta información á vicerreitoría de titulacións (axúntase captura do email e documento de envío, que tamén se achega á comisión na carpeta compartida).

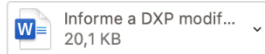
solicitud para presentar diante da Dirección Xeral de Patrimonio Cultural

✉ GARCIA QUINTELA MARCO VIRGILIO <marco.garcia.quintela@usc.es>

Hoy a las 19:21

Para ☐ Vicerreitoría de Titulacións; CC: CARRERO PAZOS MIGUEL

[Descargar](#) · [Vista previa](#)

Boa tarde,
Como recordaredes fai uns meses, antes das eleccións autonómicas, Miguel Carrero (CC), na súa condición de coordinador do mestrado en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade, e eu mesmo, vos presentamos o caso dunha queixa por denegación do permiso de dirección dunha excavación alegando unha normativa totalmente obsoleta no que corresponde a práctica e Titulacións universitarias actuais. Non sei se podíchedes facer algo, en todo caso agora, trala configuración do novo goberno, pode ser o momento de insistir no tema.
Indicádenos por favor si retomades a cuestión e, en todo caso, estamos a vosa disposición para calquera tema complementario relacionado co asunto.
Saúdos
Marco

Marco V. García Quintela

Decano da Facultade de Xeografía e Historia
Catedrático de Historia Antiga
Universidade de Santiago de Compostela
Praza da Universidade
15782 Santiago de Compostela (España)
++ 881 81 25 58
++ 600 9 42326

NOVO LIBRO: [Le Mythe de fondation de Lugdunum](#)

NOVO ARTIGO: [The Archaeology of the Sky in Gaul in the Augustan Period](#)

NOVO ARTIGO: [Meton of Athens: An Astronomer in the Democratic Landscape of the Polis](#)

NOVO ARTIGO: [One story for two places: a comparative study on the making of Christian landscapes](#)

<https://orcid.org/0000-0001-7211-374X>

<https://scholar.google.es/citations?user=SPVw0YgAAAAJ&hl=es&oi=ao><https://usc-es.academia.edu/marcogarcia>

<http://santamarinadeaugassantas.com/>

<https://www.gruposincrisis.com/>

CISPAC

Centro de Investigación Interuniversitario

DOCUMENTO DE SOLICITUDE DE REVISIÓN DA LEI 5/2016, DO 4 DE MAIO, DO PATRIMONIO CULTURAL DE GALICIA E O DECRETO 199/1997, DO 10 DE XULLO, POLO QUE SE REGULA A ACTIVIDADE ARQUEOLÓXICA NA COMUNIDADE AUTÓNOMA DE GALICIA

Existe un desaxuste importante entre a titulación ofertada dende o Sistema Universitario Galego (USC, UDC, UVIGO) e o Real Decreto 199/1997 que regula a actividade arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia. A raíz dun escrito emitido por Sergio Sánchez García, antigo alumno do mestrado e graduado en Historia da Arte pola USC, obsérvase que a interpretación realizada dende a Dirección Xeral de Patrimonio Cultural non está considerando o Mestrado Interuniversitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade como unha titulación superior con estudos de prehistoria e arqueoloxía, condición obrigatoria, xunto con experiencia demostrada, para realizar actividades arqueolóxicas de dirección.

Ainda que o caso da persoa citada xa está solucionado na actualidade, xa que foi finalmente autorizado pola DXPC para realizar a actividade arqueolóxica que motivou a súa reclamación, resulta importante poñer sobre a mesa a revisión e actualización da normativa vixente para que atenda á realidade dos plans universitarios actuais, nos que a especialización é proporcionada pola realización dun mestrado que, no caso do Noroeste peninsular, ten un ano de duración.

Os estudantes dos diferentes graos acceden ós mestrados sen trabas particulares e son os mestrados os que dotan de capacidades de especialización e competencia. Compre sinalar que moitas veces as intervencións arqueolóxicas fanse sobre situacións ou bens de tipo histórico para os que os egresados en Historia da Arte están particularmente ben preparados.

Solicítase que a USC atenda esta situación intervindo diante da DXPC de cara a reverter esta situación que transcende o caso particular e afecta os numerosos egresados de Historia da Arte que cursan o mestrado de Arqueoloxía e que, tras a súa formación, deberían poder realizar actividades arqueolóxicas reguladas na nosa Comunidade Autónoma, por suposto sempre contando coa experiencia previa necesaria.

Neste sentido, o Mestrado Interuniversitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade é unha titulación na que están representadas as tres universidades galegas e o CSIC. O mestrado proporciona unha formación única en estudos superiores de Arqueoloxía, Prehistoria e Ciencias da Antigüidade no contexto do Noroeste peninsular, contando cun perfil profesionalizante en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade. Na súa concepción ten como obxectivo formar aos alumnos para afrontar actividades arqueolóxicas reguladas pola normativa vixente na Comunidade Autónoma de Galicia. Na última memoria de verificación (<https://www.usc.gal/es/estudios/masteres/artes-humanidades/master-universitario-arqueologia-ciencias-antigüedad>), pódese observar

C...

Centenario dos
Estudos de Historia

como os contidos das diferentes materias fan fincapé na formación en Arqueoloxía entendida como ciencia transversal, que non só implica o estudo da Prehistoria e períodos clásicos, senón tamén as épocas históricas e a contemporaneidade. Os egresados do grado de Historia da Arte teñen coñecementos humanísticos, en cultura material, construción e arquitectura, arte prehistórico, dos períodos clásicos, medievais e modernos. A realización do mestrado de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade serve, polo tanto, como un complemento formativo de especialización que os capacita para desenvolver actividades arqueolóxicas de todo tipo.

Santiago de Compostela, na data da sinatura dixital

H) O coordinador informa que a inauguración do máster será o día 9 de setembro e a charla inaugural por Marcos Martinón Torres o día 30 de setembro

3. CONVOCATORIA FINANCIAMENTO MÁSTERES:

Recibida convocatoria para o financiamento de accións de mellora de másteres para o curso 24-25. Solicitáronse dende a vicerreitoría de titulacións enmendadas á xustificación das axudas deste ano, e foron correctamente subsanadas. Podemos realizar ata 3 solicitudes en total (prazo ata o 24 de maio), que correspondan a estes ítems.

Acción		Financiamento máximo por acción
Tipo	Descrición	
Difusión e captación	Difusión do máster e captación de estudantes (por exemplo, actualización da páxina web, posicionamento da web en buscadores; xestión de canles de comunicación; deseño e/ou impresión de material publicitario; campañas de publicidade; xornadas de captación de estudantado potencial)	800 €
Charlas	Xornadas formativas, charlas, conferencias etc. relacionadas cos contidos curriculares do máster e impartidas por profesionais externos/as ao máster	600 €
Visitas	Gastos de desprazamento asociados a visitas a empresas, institucións etc. relacionadas cos contidos curriculares do máster	400 €
Prácticas	Prácticas relacionadas cos contidos curriculares do máster e realizadas en espazos alleos ao centro docente (inclúe gastos de desprazamento non superiores ao gasto correspondente a unha visita – ver tipo anterior – e gastos necesarios para a realización das prácticas)	800 €
Transversais	Actividades relacionadas coa mellora das competencias transversais do estudantado do máster (por exemplo, cursos especializados, charlas etc.)	600 €
Docencia	Actividades relacionadas coa introdución de estratexias de innovación docente na docencia do máster	600 €
Material	Equipamentos, licencias, simuladores, material bibliográfico etc. especializados relacionados cos contidos curriculares do máster	1000 €
Estudantes	Asistencia de estudantes a actividades relacionadas cos contidos curriculares do máster (por exemplo, congresos, simposios, cursos etc.; será necesario xustificar a relación da actividade con contidos curriculares do máster)	1000 €
Emprego	Xornadas, charlas, conferencias etc. relacionadas coa empregabilidade do estudantado do máster impartidas por profesionais externos/as ao máster	600 €
Egresados/as	Avaliación da inserción laboral dos/as egresados/as do máster	1000 €

Dende a coordinación analizamos a documentación, e propoñemos solicitar axudas para “Charlas”, “Prácticas” e “Estudantes”, tentando solicitar a máxima cantidade posible.

Charlas: Xornadas formativas, charlas, conferencias etc. relacionadas cos contidos curriculares do máster e impartidas por profesionais externos/as ao máster (ata 600 €)

Prácticas: Prácticas relacionadas cos contidos curriculares do máster e realizadas en espazos alleos ao centro docente (inclúe gastos de desprazamento non superiores ao gasto correspondente a unha visita – ver tipo anterior – e gastos necesarios para a realización das prácticas) (ata 800 €).

Estudantes: Asistencia de estudantes a actividades relacionadas cos contidos curriculares do máster (por exemplo, congresos, simposios, cursos etc.; será necesario xustificar a relación da actividade con contidos curriculares do máster) (ata 1000 €).

- Habería que pensar nomes de conferenciantes que cobren, en concepto de desprazamento e gastos pola conferencia, 150€ (con IRPF a deducir). Pedro López Barja propón Rosa Cid, de Oviedo e María José Bravo Bosch, de dereito romano.
- Prácticas: na materia de Etnoloxía e Arqueoloxía experimental o profesorado quere realizar co alumnado unha actividade de experimentación, para o cal se podería levar ao alumnado ao Parque Arqueolóxico de Campo Lameiro, ou traer a un especialista a realizar a xornada. José Carlos propón un taller sobre topografía en arqueoloxía.
- Estudantes: como complemento docente, asistencia a cursos que se poidan organizar. Por exemplo, pódese organizar algún curso complementario dende as áreas con especialistas que, 1 venres ao mes, veñan a dar un seminario de especialización (ou algo parecido).

Acordase optar por estes tres ítems e se fará unha proposta que se enviará por email ós membros da coordinación.

5. ROGOS E PREGUNTAS

Non hai

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 14:16 horas dase por concluída a reunión da Comisión Académica, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 15 de maio de 2024.

Miguel Carrero Pazos
Pardo

José Carlos Sánchez

O Coordinador

O Secretario

Máster Interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (4ª ed.)

AUTOINFORME DE SEGUIMIENTO

**Máster Interuniversitario en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade
(4ªed.)**

Curso Académico: Curso 2022-2023

CONVOCATORIA PARA O FINANCIAMENTO DE ACCIÓNS DE MELLORA DE MÁSTERES OFICIAIS DA USC (2024)

A Universidade de Santiago de Compostela é unha universidade pública cun forte compromiso coa promoción da mellora continua das ensinanzas que imparte. Neste contexto, a presente convocatoria establece as bases reguladoras para que os centros docentes responsables de títulos oficiais de máster poidan realizar solicitudes de financiamento para diversos tipos de accións de mellora. Non poderán concorrer a esta convocatoria aqueles másteres que dispoñan de financiamento específico ben por ser tido seleccionados como másteres de excelencia da Consellería de Cultura, Educación, Formación Profesional e Universidades da Xunta de Galicia, ben por ser beneficiarios de fondos europeos derivados de convocatorias Erasmus Mundus da Comisión Europea.

O importe máximo para o total das accións a financiar é de 100.000 €.

Para poder presentar solicitudes de financiamento nesta convocatoria 2024, é imprescindible estar ao día nas xustificacións correspondentes á convocatoria 2023, tal e como se indicaba na base terceira da devandita convocatoria: "Todas as accións financiadas ao abeiro desta convocatoria deberán estar executadas e xustificadas (segundo anexo II) antes das 14:00 horas do 31 de outubro de 2023" (prazo ampliado posteriormente ata o 10 de novembro). De xeito extraordinario, ábrese un prazo ata o día 10 de maio de 2024 para que os centros docentes responsables de másteres que non presentaron no prazo ordinario as xustificacións das accións de mellora concedidas ao abeiro da convocatoria 2023 regularicen a súa situación. Transcorrido este prazo extraordinario, aqueles másteres que non presentaran as xustificacións correspondentes ás accións de mellora concedidas na convocatoria 2023 quedarán excluídos da convocatoria 2024.

BASES

PRIMEIRA: Obxecto da convocatoria

O obxecto desta convocatoria é regular os tipos de accións a financiar e as cantidades económicas máximas asociadas a cada acción, así como os prazos e procedementos para a presentación de solicitudes e para a execución e xustificación das axudas concedidas ao abeiro da convocatoria.

SEGUNDA: Tipos de accións a financiar e financiamento máximo por acción

O seguinte cadro recolle os tipos de accións a financiar, así como as cantidades máximas que poden ser asignadas para o financiamento de cada acción individual (cada acción individual só pode corresponder a un tipo de acción):

Páxina 1 de 3

Documento asinado dixitalmente e accesible en/Documento firmado digitalmente y accesible en/Digitally signed document with accessibility at:
<https://sede.usc.es/csv/5C21-74D3-4F79-99B4>

Ver detalle da sinatura na derradeira páxina/Ver detalle de la firma en la última página/See detail of the signature on the last page
CSV: 5C21-74D3-4F79-99B4

1 / 4

CALENDARIO DE EXÁMENES 2024-2025

Aprobado por *Consello de Goberno* el día 23 de febrero de 2024

Fechas de finalización de actas

Fin de actas: 5 de febrero de 2025 1ª oportunidad, primer semestre.
 Fin de actas: 17 de junio de 2025, 1ª oportunidad, segundo semestre.
 Fin de actas: 22 de julio de 2025, 2ª oportunidad, primer semestre.
 Fin de actas: 22 de julio de 2025, 2ª oportunidad, segundo semestre.

LUGAR: El aula de examen será el **aula 15**

Primer semestre

ASIGNATURAS	PRIMERA OPORTUNIDAD (13-17 enero) (día - hora)	SEGUNDA OPORTUNIDAD (16-24 de junio) (día - hora)
Excavación Arqueológica	Día 13 - 9:00h-11:30h	Día 19 - 9:00h-11:30h
Prospección Arqueológica	Día 13 - 11:30h-14:00h	Día 19 - 11:30h-14:00h
Paleoambiente y arqueología	Día 14 - 9:00h-11:30h	Día 20 - 9:00h-11:30h
Procesado y gestión de la evidencia arqueológica	Día 15 - 9:00h-11:30h	Día 16 - 11:30h-14:00h
Iniciación a la investigación en arqueología y ciencias de la Antigüedad	Día 15 - 11:30h-14:00h	Día 17 - 9:00h-11:30h
Patrimonio arqueológico y sociedad	Día 16 - 9:00h-11:30h	Día 18 - 11:30h-14:00h
Necrópolis y restos humanos	Día 17 - 11:30h-14:00h	Día 23 - 9:00h-11:30h
Ocupación del territorio en el noroeste peninsular	Día 12 - 11:30h-14:00h	Día 23 - 11:30h-14:00h
Cultura material pre y protohistóricas	Día 13 - 16:30h-19:00h	Día 24 - 11:30h-14:00h
Cultura material romana y tardoantigua	Día 14 - 16:30h-19:00h	Día 16 - 9:00h-11:30h
Arqueobotánica	Día 14 - 11:30h-14:00h	Día 20 - 11:30h-14:00h
La romanización en Occidente	Día 15 - 16:30h-19:00h	Día 24 - 9:00h-11:30h
Historia antropológica del mundo antiguo	Día 16 - 16:30h-19:00h	Día 17 - 11:30h-14:00h
Historia de las religiones antiguas	Día 17 - 16:30h-19:00h	Día 18 - 9:00h-11:30h

Segundo semestre

Fechas de finalización de actas

Fin de actas: 17 de junio de 2025, 1ª oportunidad, segundo semestre.
 Fin de actas: 22 de julio de 2025, 2ª oportunidad, segundo semestre.

LUGAR: El aula de examen será el **aula 15**

Asignaturas	PRIMERA OPORTUNIDAD (3-10 junio) (día - hora)	SEGUNDA OPORTUNIDAD (1-8 julio) (día - hora)
Legislación y gestión de la actividad arqueológica	Día 5 - 9:00h-11:30h	Día 2 - 9:00h-11:30h
Arqueología pública	Día 5 - 11:30h-14:00h	Día 2 - 11:30h-14:00h
Etnoarqueología y arqueología experimental	Día 4 - 9:00h-11:30h	Día 1 - 9:00h-11:30h
Tecnologías geoespaciales en arqueología (aula 17 de informática)	Día 4 - 11:30h-14:00h	Día 1 - 11:30h-14:00h
Fuentes literarias para la historia del mundo clásico	Día 3 - 9:00h-11:30h	Día 8 - 9:00h-11:30h
Arqueología de Mesopotamia	Día 3 - 11:30h-14:00h	Día 8 - 11:30h-14:00h
Técnicas instrumentales y cronológicas en arqueología	Día 6 - 9:00h-11:30h	Día 7 - 9:00h-11:30h
Zooarqueología	Día 6 - 11:30h-14:00h	Día 7 - 11:30h-14:00h
Historia del arte griego	Día 10 - 9:00h-11:30h	Día 3 - 9:00h-11:30h
Formas políticas da Antigüidade grecorromana	Día 10 - 11:30h-14:00h	Día 3 - 11:30h-14:00h
Cultura material medieval y moderna	Día 9 - 9:00h-11:30h	Día 4 - 11:30h-14:00h
Arqueología del paisaje	Día 9 - 11:30h-14:00h	Día 4 - 16:30h-19:00h

MÁSTER INTERUNIVERSITARIO DE ARQUEOLOGÍA Y CIENCIAS DE LA ANTIGÜEDAD

Horario curso 2024-2025

Información de interés:

Primer semestre: 9 de septiembre – 20 diciembre 2024

Segundo semestre: 28 de enero – 2 mayo de 2025

PAE: 5 mayo – 30 mayo (1ª convocatoria) // 2 junio-11 julio de 2025 (2ª convocatoria)

Inauguración de curso: 9 de septiembre de 2024, 13:00 horas. Sala de profesores, Facultade de Xeografía e Historia.

Conferencia inaugural: Marcos Martínón-Torres (Universidade de Cambridge, Reino Unido): 30 de setembro de 2024

El 9 de septiembre es la inauguración, y no hay clase, pero la asistencia es obligatoria. El inicio normal de las clases es el 10.

SEMESTRE	CURSO 2024-2025	Inicio de curso el 9 de septiembre				
1		LUNES	MARTES	MIÉRCOLES	JUEVES	VIERNES
MAÑANA		Iniciación a la investigación en arqueología y ciencias de la antigüedad USC/Ant, Arq, Edaf 9 septiembre-20 diciembre 09:00h-10:30h Aula 15	Paleoambiente y arqueología (*) USC/Edaf, USC/Arq, Incipit/CSIC 9 septiembre-25 octubre Materia de 3 horas 9:00h-12:00h Aula 15	Historia de las religiones antiguas UVigo 9 septiembre-20 diciembre 09:00h-10:30h Aula 15	Patrimonio arqueológico y sociedad (*) Incipit/CSIC 9 septiembre-25 octubre Materia de 3 horas 9:00h-12:00h Aula 15	Día reservado para salida de campo u otras actividades
		Cultura material pre y protohistórica UVigo Incipit/CSIC 9 septiembre-20 diciembre 10:30h-12:00h Aula 15	Necrópolis y restos humanos (*) USC/Arq, Edaf 28 octubre – 20 diciembre Materia de 3 horas 9:00-12:00h Fac. Biología	Procesado y gestión de la evidencia arqueológica USC/Arq 9 septiembre-20 diciembre 10:30h-12:00h Aula 1 (Laboratorio)	Arqueobotánica (*) USC/Edaf Incipit/CSIC 28 octubre - 20 diciembre Materia de 3 horas 9:00-12:00h Aula 1 (Laboratorio)	

TARDE	12:00-12:30		Descanso			
		Cultura material romana y tardoantigua UVigo 9 septiembre-20 diciembre 12:00h-13:30h Aula 15	Excavación arqueológica UVigo 9 septiembre-20 diciembre 12:30h-14:00h Aula 15	Historia antropológica del mundo antiguo USC/Ant 9 septiembre-20 diciembre 12:30h-14:00 Aula 15	La romanización en Occidente USC/Ant 9 septiembre-20 diciembre 12:30h-14:00 Aula 15	
			Ocupación del territorio en el Noroeste peninsular USC /Preh UVigo 9 septiembre-20 diciembre 15:30h-17:00h Aula 16	Prospección arqueológica (*) Incipit/CSIC 9 septiembre-25 octubre Materia de 3 horas 15:30h-18:30h Aula 15		

(*) Las asignaturas de 3h deben realizar un descanso obligatorio intermedio de 10 minutos. Éstas duran sólo medio semestre, es de vital importancia conocer los días de clase de inicio y final que están indicados en cada materia, porque éstas pueden variar en función de los festivos. Las materias de 1,5h se rigen por las fechas de inicio y final del curso oficial.

SEMESTRE		CURSO 2024-2025		Comienzo de clases el 28 de enero	
2		LUNES	MARTES	MIÉRCOLES	JUEVES
	MAÑANA 09:00-14:00	Arqueología del paisaje Incipit/CSIC 28 enero-2 de mayo 09:00h-10:30h Aula 15	Legislación y gestión de la actividad arqueológica USC/Arq 28 enero-2 de mayo 09:00h-10:30h Aula 15	Epigrafía latina USC/Ant 28 enero-2 de mayo 09h-10:30h Aula por definir	Día reservado para salida de campo u otras actividades, a partir del 14 de marzo
		Cultura material	Fuentes literarias	Tecnologías	Arqueología de

		medieval e moderna USC/Arq 28 enero-2 de mayo 10:30h-12:00h Aula 15	para la historia del mundo clásico USC/Ant Uvigo 28 enero-2 de mayo 10:30h-12:00h Aula 15	geoespaciales en arqueología USC/Pre, Ingen 28 enero-14 marzo 10:30h-12:00h Aula 17 (29/01/2025 e 05/02/2025 na aula 4)	Mesopotamia UDC 28 enero-14 marzo 10:30h-12:00h Aula 15
	12:00-12:30		Descanso		
		Etnoarqueología y arqueología experimental USC/Preh, Uvigo 28 enero-2 de mayo 12:30h-14:00h Aula 15	Historia del arte griego USC/Arte 28 enero-2 de mayo 12:30h-14:00h Aula 15	Tecnologías geoespaciales en arqueología 28 enero-14 marzo 12:30-14:00h Aula 17 (29/01/2025 e 05/02/2025 na aula 4)	Arqueología de Mesopotamia UDC 28 enero-14 marzo 12:30h-14:00h Aula 15
TARDE	15:30-18:30	Zooarqueología UDC, Área Ext. (Univ León) 28 enero-21 marzo 15:30h-18:30h Aula 1 (Laboratorio)	Técnicas instrumentales y cronológicas en arqueología UDC 28 enero-21 marzo 15:30h-18:30h Aula 02	Arqueología pública UVigo 28 enero-14 marzo 15:30h-18:30h Aula 02	Formas políticas de la Antigüedad grecorromana UDC 28 enero-14 marzo 15:30h-18:30h Aula 13

(*) Las asignaturas de 3h deben realizar un descanso obligatorio intermedio de 10 minutos. Éstas duran sólo medio semestre, es de vital importancia conocer los días de clase de inicio y final que están indicados en cada materia, porque éstas pueden variar en función de los festivos. Las materias de 1,5h se rigen por las fechas de inicio y final del curso oficial.

DOCUMENTO DE SOLICITUDE DE REVISIÓN DA LEI 5/2016, DO 4 DE MAIO, DO
PATRIMONIO CULTURAL DE GALICIA E O DECRETO 199/1997, DO 10 DE XULLO,
POLO QUE SE REGULA A ACTIVIDADE ARQUEOLÓXICA NA COMUNIDADE
AUTÓNOMA DE GALICIA

Existe un desaxuste importante entre a titulación ofertada dende o Sistema Universitario Galego (USC, UDC, UVIGO) e o Real Decreto 199/1997 que regula a actividade arqueolóxica na Comunidade Autónoma de Galicia. A raíz dun escrito emitido por Sergio Sánchez García, antigo alumno do mestrado e graduado en Historia da Arte pola USC, obsérvase que a interpretación realizada dende a Dirección Xeral de Patrimonio Cultural non está considerando o Mestrado Interuniversitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade como unha titulación superior con estudos de prehistoria e arqueoloxía, condición obrigatoria, xunto con experiencia demostrada, para realizar actividades arqueolóxicas de dirección.

Aínda que o caso da persoa citada xa está solucionado na actualidade, xa que foi finalmente autorizado pola DXPC para realizar a actividade arqueolóxica que motivou a súa reclamación, resulta importante poñer sobre a mesa a revisión e actualización da normativa vixente para que atenda á realidade dos plans universitarios actuais, nos que a especialización é proporcionada pola realización dun mestrado que, no caso do Noroeste peninsular, ten un ano de duración.

Os estudantes dos diferentes graos acceden ós mestrados sen trabas particulares e son os mestrados os que dotan de capacidades de especialización e competencia. Compre sinalar que moitas veces as intervencións arqueolóxicas fanse sobre situacións ou bens de tipo histórico para os que os egresados en Historia da Arte están particularmente ben preparados.

Solicítase que a USC atenda esta situación intervindo diante da DXPC de cara a reverter esta situación que transcende o caso particular e afecta os numerosos egresados de Historia da Arte que cursan o mestrado de Arqueoloxía e que, tras a súa formación, deberían poder realizar actividades arqueolóxicas reguladas na nosa Comunidade Autónoma, por suposto sempre contando coa experiencia previa necesaria.

Neste sentido, o Mestrado Interuniversitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade é unha titulación na que están representadas as tres universidades galegas e o CSIC. O mestrado proporciona unha formación única en estudos superiores de Arqueoloxía, Prehistoria e Ciencias da Antigüidade no contexto do Noroeste peninsular, contando cun perfil profesionalizante en Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade. Na súa concepción ten como obxectivo formar aos alumnos para afrontar actividades arqueolóxicas reguladas pola normativa vixente na Comunidade Autónoma de Galicia. Na última memoria de verificación (<https://www.usc.gal/es/estudios/masteres/artes-humanidades/master-universitario-arqueologia-ciencias-antiquedad>), pódese observar

C...

Centenario dos
Estudios de Historia

Documento asinado dixitalmente e accesible en/Documento firmado digitalmente y accesible en/Digitally signed document with accessibility at:
<https://sede.usc.es/csv/302E-B756-4698-99C0>
Ver detalle da sinatura na derradeira páxina/Ver detalle de la firma en la última página/See detail of the signature on the last page
CSV: 302E-B756-4698-99C0

1 / 4

**ACTA DA REUNIÓN EXTRAORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL
DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE”
CELEBRADA O 20 DE MAIO DE 2024**

As 13:04 horas do día 20 de maio de 2024 reúnen en sesión extraordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade mediante medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

3. Aprobación das programacións docentes do curso 24-25

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Pedro López Barja de Quiroga e Javier González García, e coma membros invitados: Susana Reboredo Morillo e Juan Luis Montero Fenollós.

3. APROBACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DOCENTES DO CURSO 24-25

O coordinador indica que só fixo cambios menores nas programacións relativos ó uso fraudulento da Intelixencia Artificial (segundo as indicacións do decanato da facultade de Historia) e houbo un par de modificacións nas materias “Prospección arqueolóxica” e “Arqueobotánica”. Ambos son cambios menores. No caso de arqueobotánica, so na bibliografía, e no caso de prospección arqueolóxica, cambiouse o sistema de avaliación: 80% para entrega de tarefas e 20% para prácticas de prospección.

Aprobanse por asentimento as programacións docentes (en adxunto a esta acta).

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 13:18 horas dáse por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 20 de maio de 2024.

Miguel Carrero Pazos
Pardo
O Coordinador

José Carlos Sánchez
O Secretario

ACTA DA REUNIÓN EXTRAORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 26 DE XUÑO DE 2024

As 16:00 horas do día 26 de xuño de 2024 reúnen en sesión extraordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade no Seminario de Paleografía da Facultade de Xeografía e Historia e mediante medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

4. Problema con PAEs Elviña

Asistentes: Miguel Carrero, José Carlos Sánchez, Pedro López Barja, David Barreiro, F. Javier González García, Olalla López Costas, Edgar Camarós, Susana Reboreda, Juan Luis Montero Fenollós, Sara Brao.

1. PROBLEMA CON PAEs ELVIÑA

-Exposición de feitos

Mércores 21 de maio, as alumnas tutorizadas por Javier González poñen en coñecemento por email a existencia de dúas problemáticas referidas ás PAE de Elviña. AS alumnas están sen material de traballo de seguridade (EPIs), o que lles está impedindo realizar certas prácticas, e están costeándose o desprazamento dende a estación de tren ao posto de traballo (1,3€ por viaxe).

Javier González pon en coñecemento da coordinación a existencia desta problemática, e xestiónase a solución. O mércores 22 de maio Javier informa ás alumnas que Marco Rivas Nodar está buscando a solución ós tema dos epis, e que o concello abonará o diñeiro do transporte ás alumnas.

O xoves 23 de maio, Marco Rivas indica que solicita unha reunión cos coordinadores de PAEs e o coordinador, para tratar os problemas sinalados.

Celebrada a reunión o venres 7 de xuño ás 10h por Teams. Asisten Marco Rivas Nodar (Concello de A Coruña), Samuel Nión (encargado da intervención no castro de Elviña), José Carlos Sánchez Pardo (coord. das PAEs), Francisco Javier González García (titor académico), Miguel Carrero (coord. Mestrado).

Nesta reunión trátanse os temas dos epis e dos viaxes, e quedan solucionados.

Marco Rivas e Samuel Nión poñen en coñecemento dos coordinadores e titor académico que nas prácticas académicas celebradas en Elviña (intervención xestionada polo Concello de A Coruña, dirección por Samuel Nión e execución por Tempos Arqueólogos) existiron varios episodios de posible trato vexatorio cara certas alumnas do mestrado.

En concreto, citan a existencia dun clima tóxico de traballo e posible trato vexatorio por parte do persoal da empresa Tempos Arqueólogos ás alumnas que estaban baixo a tutela de Samuel Nión (prácticas vía convenio Concello de A Coruña), con frases como: “Por este traballo no te va a pagar nadie”; “Eles son de 1ª división e eles de 3ª”; “Escoge a tu compañera menos inútil”; “Sondeo feliz / sondeo infeliz”.

Coincide nesta excavación a situación de que hai alumnado que fixo as prácticas coa empresa Tempos Arqueólogos e outros vía convenio co concello de A Coruña. A empresa Tempos está realizando traballos no xacemento.

Samuel Nión, como director da intervención, remarca que tomou cartas no asunto, e que separou ao alumnado afectado inmediatamente ao ver a situación,

enviándoas a outra zona de traballo, para que non houbera tensión. Indica que a actitude das alumnas foi sempre intachable ante o asunto.

Os dous coordinadores, José Carlos e Miguel Carrero, e o titor das PAE das alumnas, Javier González, indican na reunión que é inadmisíbel este tipo de comportamentos co alumnado do mestrado. Decidiuse citar ás alumnas afectadas a unha reunión presencial o martes 18 de xuño ás 16:00, para saber a súa versión dos feitos.

Entre tanto, o luns 10 de xuño os coordinadores e titor de PAEs reciben un informe explicativo de Marco Rivas Nodar. “Informe relativo a unha denuncia relativa a agresións verbais durante a execución dos traballos do proxecto “Sondaxes valorativas e extracción de mostras no Castro de Elviña, Campaña 2024” Exp Arq. Mun: ARQ24/010 COD IUR: IUR168800032 Exp. Opencertiac: C11/2024/208”. Tal e como se indica no correo email, trátase dun informe asinado por Marco Rivas Nodar no que expón unha denuncia formulada polo arqueólogo director na que se comunican conductas inapropiadas por parte de persoal da empresa Tempos Arqueólogos cara o alumnado en prácticas.

- Lectura do informe de Marco Rivas Nodar (ANEXOS)

Este informe explicativo foi enviado á coordinación do mestrado, ó coordinador das PAE e ao coordinador das alumnas, e tamén (en copia), á empresa de Tempos Arqueólogos.

O martes 11 de xuño recibimos unha mensaxe da dirección de Tempos Arqueólogos solicitando unha reunión presencial aclaratoria dos feitos expresados no informe. A puxémola o día 18 de xuño, ás 17h.

O martes 18 de xuño, ás 16:00, celebramos a reunión coas alumnas implicadas. José Carlos levantou acta desta reunión. Procédese a ler a acta da reunión.

- Lectura da acta realizada na reunión coas alumnas (ANEXOS)

Ese mesmo día, ás 18h, tivemos unha reunión coa dirección de Tempos Arqueólogos e a persoa implicada nas acusacións relatadas por Marco Rivas Nodar e Samuel Nión no informe.

- Lectura da acta realizada na reunión coa dirección de Tempos Arqueólogos e a persoa implicada nas acusacións (ANEXOS)

Ao finalizar a reunión, os tres coordinadores reuníronse e decidiron que o mellor sería consultar qué facer neste caso, e sobre todo, como proceder.

O Martes 25 de xuño, as alumnas envían ao coordinador, Javier González, un informe dos feitos.

- Lectura do informe das alumnas implicadas (ANEXOS)

O mércores 26 de xuño, ás 6:39 da mañá, recibimos un email dende a empresa Tempos Arqueólogos, cun informe en resposta ao documento ao informe remitido por Marco Rivas Nodar.

- Lectura do informe de Tempos Arqueólogos (ANEXOS)

Dende a coordinación realizouse unha consulta telefónica informal ao servizo xurídico da USC. Indicóusenos que esta é unha cuestión que debe ser tratada na comisión de PAEs que regula estas prácticas, no marco do convenio co concello de A Coruña. Dende a coordinación, entendemos que esta Comisión é a Comisión de PAEs da facultade. Indicóusenos tamén que o recomendable sería realizar un escrito de recomendación ao concello de A Coruña para tratar de evitar este tipo de cousas, pero que o camiño a seguir ten que estipulalo a comisión de PAEs da facultade.

Sobre o contido desta reunión, a coordinación roga máxima discreción no asunto.

Despois de todas as lecturas, a comisión decide tramitar a información á comisión de PAE da facultade.

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 17:33 horas dáse por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 24 de abril de 2024.

Miguel Carrero Pazos
Pardo
O Coordinador

José Carlos Sánchez

O Secretario

ACTA DA REUNIÓN ORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 23 DE XULLO DE 2024

As 13:34 horas do día 23 de xullo de 2024 reunense en sesión ordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade no Seminario de Paleografía da facultade de Xeografía e Historia e por medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

23. Aprobación se procede das actas anteriores
24. Informe do coordinador / Peche de curso
25. Rogos e preguntas

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Pedro López Barja de Quiroga, Olalla López Costas, Edgar Camarós, Francisco Javier González García, Cristina Guilera y Susana Reboreda Morillo.
Excusan su ausencia: David Barreiro y Juan Luis Fenollós

12. APROBACIÓN DE ACTAS ANTERIORES

Apróbanse as actas do 15-05-2024, 20-05-2024 e 26-06-2024

4. INFORME DO DIRECTOR

Chegou a resolución da secretaría xeral da modificación do calendario académico para o vindeiro curso 24-25. A resposta foi positiva: o segundo semestre celebrarase dende o 28 de xaneiro de 2025 ata o 2 de maio de 2025. Cambio de título de TFM: Sara Brao Porto. Tutor/es: Adolfo Fernández Fernández. Alba Antía Rodríguez Nóvoa. Título: Un análisis del proceso de romanización en Gallaecia a partir de los cambios y pervivencias de la cultura a través de los contextos de la Cibdá de Armea (Allariz, Ourense).

Modificacións de tribunais de TFM por ausencia de membros: Tribunal 4, Noemí Silva (de baixa), e Adolfo Fernández (de permiso, en Grecia). Pasan o suplente, Eduardo Méndez Quintas, e o coordinador a substituílos.

TFMs leídos no curso 2023/2024: En total léronse 15 TFMS (convocatorias de febreiro, xuño e xullo de 2024).

- Bermúdez Calviño, Itziar: SOB 10
- Brao Porto, Sara: SOB 9
- Cerdan Lobato, Kleyson Oswaldo: SOB 9
- Conde Martínez, Brais: NOT 7,5
- Díaz López, Paula: SOB 9,5 (MH)
- Fachado Baña, Alberto: NOT 7,5
- García de León, Arturo José: NOT 8
- Guilera Iglesias, Cristina: SOB 9,5
- Lino Perales, Adrián: APR 6
- López Viéitez, Iria: SOB 9,5
- Novo Vázquez, Estela: SOB 10
- Otero Gil, Rocío: NOT 7
- Pérez Castro, Sabela: SOB 9
- Pérez Gómez, Sara: NOT 8
- Sobrado Bernárdez, Carolina: SOB 9,4
- Vázquez Calatayud, Carlos: SOB 10 (MH)

Publicouse a resolución das axudas de financiación a mestrados 2023 da vicerreitoría de titulacións. Solicitáronse 2400€, conseguíronse 2000€.

Accións solicitadas:

- Charlas (600€):
  - o **1) Conferencia** 1. Presuposto: 300€
  - o **2) Conferencia** 2. Presuposto: 300€
- Prácticas (800€):
  - o 1. Taller práctico en Arqueoloxía da Arquitectura
  - o 2. Taller práctico de Arqueoloxía Experimental (Parque Arqueolóxico de Campo Lameiro, Pontevedra)
- Estudantes (600€)
  - o Cineforum “Muller e mundo antigo”

- Curso de Topografía para Arqueoloxía

Asunto PAEs Elviña. Foi enviada a información aos servizos xurídicos e máis á comisión de PAEs da facultade. O coordinador reuniuse hoxe, 23 de xullo, co secretario xeral adxunto da USC, Carlos Alberto Gómez Otero. A falta de resposta escrita polo servizo xurídico, podemos adiantar que o tema non terá máis recorrido que o que xa tivo. Dende o punto de vista normativo, o exposto nos diferentes documentos que se enviaron axuntos (doc da última CAL e CAIM), non pode ser tipificado como acoso. O informe remitido por Marco Rivas Nodar xuridicamente non é adecuado. Recomendan falar coa empresa e solicitar unha disculpa formal ás alumnas. As valoracións xuríficas realizadas por Marco Ribas no informe non son correctas.

Cuestións que quedan por solucionar para os inicios do seguinte curso académico: Tratar os resultados das enquisas de satisfacción do alumnado para o segundo semestre. Enviáronse a semana pasada ao alumnado, pero non tivemos recepción de moitas enquisas ata o momento.

Inicio do novo curso: Indicar que o inicio de curso está planificado para o día 9 de setembro, coa presentación de curso ese mesmo día na sala de profesores (13h). Asistencia obrigatoria para o alumnado.

Finalmente, o coordinador agradece ás comisións local e interuniversitaria, e á anterior coordinadora, Pilar Prieto, a axuda prestada durante este primeiro ano de coordinación. Os asistentes expresan o seu agradecemento e felicitacións ó coordinador polo bó traballo realizado neste primeiro curso.

5. ROGOS E PREGUNTAS

Non hai

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 14:11 horas dase por concluída a reunión da Comisión Académica, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 23 de xullo de 2024.

Miguel Carrero Pazos
Pardo
O Coordinador

José Carlos Sánchez
O Secretario

**ACTAS DA COMISIÓN INTERUNIVERSITARIA DO
MESTRADO
CURSO ACADÉMICO 2023/2024**

ACTA DA REUNIÓN EXTRAORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 5 DE OUTUBRO DE 2023

As 10:01 horas do día 5 de outubro de 2023 reunense en sesión extraordinaria os membros da Comisión Académica Interuniversitaria do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade mediante videoconferencia para tratar o único punto da orde do día:

1. Concesión de matrículas de honra a TFM's e PAE do curso 22-23

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Juan Luis Montero Fenollós, Susana Reboreda Morillo.

1. CONCESIÓN DE MATRÍCULAS DE HONRA A TFM's E PAE DO CURSO 2022-23

Con respecto ós TFM, o coordinador informa de que a nota mais alta alcanzada é a de Pablo López Fernández, cun 9,5, sendo ademais o único traballo que foi proposto para Matrícula de Honra. Por tanto, aprobase que se lle conceda a Matrícula de Honra a este TFM.

En canto as PAE, hai dous candidatos que acadaron un 10: Aitana Argibay Ares e Rocío García Valladares. Para desempatar, como en outros anos, decídese conceder a Matrícula de Honra a alumna con mellor expediente no master. Rocío García Valladares posúe unha nota media de 9.3625 e Aitana Argibay Ares un 7,730. Por tanto, concedese a Matrícula a Rocío García Valladares.

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 10:23 horas dase por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como

secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 05 de outubro de 2023.

Miguel Carrero Pazos	Adolfo Fernández Fernández
O Coordinador	O Secretario

ACTA DA REUNIÓN EXTRAORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 14 DE DECEMBRO DE 2023

As 11:01 horas do día 14 de Decembro de 2023 reúnense en sesión extraordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade mediante medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

1. Aprobación, se procede, do premio extraordinario do mestrado curso 22- 23

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo. Desculpa a súa ausencia: Juan Luís Montero Fenollós

1. APROBACIÓN, SE PROCEDE, DO PREMIO EXTRAORDINARIO DO MESTRADO CURSO 22-23 (ADXUNTASE COMO ANEXO A INFORMACIÓN CORRESPONDENTE).

Tras consultar toda a información académica, e tendo en conta que o Premio Extraordinario corresponde ó alumno/a con mellor nota media do máster, que non sexa repetidor, propónse conceder este premio ó alumno Pablo López Fernández, que tivo unha nota media de 8,97, incluíndo a matrícula de honra no TFM, que a súa vez, foi o que acadou unha calificación mais elevada (9,5).

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 11:17 horas dase por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 14 de decembro de 2023.

Miguel Carrero Pazos	Adolfo Fernández Fernández
O Coordinador	O Secretario

ACTA DA REUNIÓN EXTRAORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 15 DE XANEIRO DE 2024

As 19:03 horas do día 15 de Xaneiro de 2024 reúnen-se en sesión extraordinaria os membros da Comisión Académica Interuniversitaria do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade mediante medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

1. Aprobación, se procede, da oferta de prazas para o curso 24-25
2. Consultas sobre o PDA do curso 24-25

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Juan Luis Montero Fenollós, Susana Reboreda Morillo e Adolfo Fernández Fernández.

1. APROBACIÓN, SE PROCEDE, DA OFERTA DE PRAZAS PARA O CURSO 24-25

Decídese aprobar a mesta oferta de prazas para a USC que no curso anterior: 20 prazas para estudantes con titulación europea e 5 para estudantes procedentes doutros países. Queda pendente que a UVigo e a UDC aproben a súa oferta, que este ano son 10 prazas cada unha. Non habendo ningunha obxección, queda aprobado para que sexa discutido en Xunta de Facultade.

Con relación a isto, P. López Barja indica que se houbese máis alumnos superaríase a capacidade da aula. Posto que os alumnos tamén teñen manifestado a falta de espazo ao coordinador do Máster, propónse preguntar ao Decanato da Facultade a posibilidade de pedir outra aula.

2. CONSULTAS SOBRE O PDA DO CURSO 24-25

Varios docentes solicitaron cambios nas súas materias que se expuxeron na presente reunión pero quedan pendentes de ser aprobados na seguinte reunión.

- Javier González García pide mover a materia *Fuentes literarias para la historia del mundo clásico*, que actualmente se imparte no 1º semestre, ao 2º semestre.

- Oalla López Costas solicita cambiar o semestre e módulo da materia *Necrópolis e restos humanos*. Proponse movela ao 1º semestre e

impartir clase soamente cada 15 días durante 3 horas. O coordinador do Máster propón que sexa os luns pola tarde.

- Os docentes do INCIPIT que actualmente imparten *Prospección arqueolóxica* non poden asumir a materia para o curso que vén, polo que debe discutirse se se cambia de profesores ou volve a asumir a materia a área de Arqueoloxía da USC.

- Está aprobado xa que a materia *Cultura material medieval e moderna* se imparta no 2º semestre.

- José Carlos Sánchez Pardo debe asumir en solitario de *Lexislación e xestión da actividade arqueolóxica*, tras o cambio de contrato de Samuel Nión, que lle impide impartir docencia.

- Aurora Grandal e Gloria González solicitan impartir en solitario a materia *Zooarqueoloxía*, que actualmente comparten con Carlos Fernández Rodríguez, da Universidade de León. O coordinador do Máster propón a creación dunha materia optativa para as dúas primeiras e manter a docencia en Zooarqueoloxía. Queda pendente falar cos docentes afectados e preguntar ao SXOPRA se sería posible crear unha nova optativa.

- Algúns docentes manifestan a necesidade de limitar o número de alumnos para cada materia optativa. Queda pendente de consultarse ao SXOPRA.

Todo queda pendente de ser aprobado na seguinte reunión ordinaria da Comisión.

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 19:46 horas dáse por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 15 de xaneiro de 2023.

Miguel Carrero Pazos

Adolfo

Fernández Fernández O Coordinador

O

Secretario

ACTA DA REUNIÓN ORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 25 DE XANEIRO DE 2024

As 12:00 horas do día 25 de Xaneiro de 2024 reúnense en sesión ordinaria os membros da Comisión Académica Interuniversitaria do Máster de Arqueoloxía e

Ciencias da Antigüidade mediante medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

1. Aprobación, se procede, de actas anteriores (15_01_2024)
2. Aprobación, se procede, de cambios de PDA para o curso 24-25
3. Aprobación se procede, de cambios de POD para o segundo semestre do curso 23-24
4. Nomeamento de nova coordinación na UVigo
5. Rogos e preguntas

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Juan Luis Montero Fenollós, Susana Reboreda Morillo e Adolfo Fernández Fernández.

1. APROBACIÓN, SE PROCEDE, DE ACTAS ANTERIORES (15_01_2024)

Apróbanse por unanimidade.

2. APROBACION, SE PROCEDE, DE CAMBIOS DE PDA PARA O CURSO 24-25

O coordinador sinala os cambios propostos. Os membros da CAIM non expresan disconformidade con eles.

No caso da materia de zooarqueoloxía. Aurora Grandal solicita un cambio na docencia para que Gloria González Fuertes Fortes (Contratada Beatriz Galindo na UdC) poida contar con máis horas de docencia na materia e que estas horas sexan cedidas por Carlos Fernández, profesor externo da U. de León, que imparte a metade desta materia. Perante esta solicitude o coordinador propón varias opcións:

Na actualidade a situación do POD está da seguinte forma:

- Carlos Fernández: 10,5h
- Aurora Grandal e Gloria González Fortes: 10,5h.

O coordinador indica que se reuniu con ambas partes:

- Aurora Grandal e Gloria González Fortes indican que Gloria necesita 80 horas como mínimo por contrato Beatriz Galindo, e que na actualidade ten 76. Indican que solicitaron a Carlos Fdez que lle cedese a Gloria 4 horas e que este se negou.
- O profesor Carlos Fernández amosa o seu desacordo coa solicitude destas horas, que foi, de feito, a mediados de xaneiro por email. Indica tamén

que, segundo lle informa Aurora por email, a totalidade das horas da UdC están sendo impartidas por Gloria González Fortes. Por outra parte, indica que leva anos colaborando co mestrado, que o reparto de horas actual foi aceptado na última edición do mestrado e que é o único especialista na materia que se imparte, Zooarqueoloxía. Por outra parte, está dacordo con buscar unha solución para que Gloria González Fortes alcance as 80h que necesita.

Ante isto, quedarían 3 solucións a proposta da coordinación:

- A: Crear unha nova materia optativa a impartir dende a UdC, que permitiría ás profesoras ter máis docencia, e a Gloria González Fortes cubrir as 80 horas. A coordinación consultouno coas partes afectadas (profesoras Aurora Grandal e Gloria González, e Carlos Fernández). Indican que sería interesante e parecelles boa idea (materia por definir), pero que como a materia só se podería tramitar para o curso 26-27, no próximo ano 24-25 solicitan que o profesor Carlos Fernández ceda 6 horas, reducindo a súa carga docente a 4,5h. Desta forma Gloria chegaría a 80 horas que, como mínimo, indican que ten que impartir por contrato. Aurora Grandal indica que aínda que pasen a impartir unha eventual nova materia, non deixaría a docencia en Zooarqueoloxía. A coordinación pensa que esta pode ser unha boa solución, sempre e cando no 2026-2027 Carlos Fernández recupere a metade da materia de Zooarqueoloxía, tal e como está impartindo na actualidade.
- B: Crear unha nova materia optativa por parte dos profesores Edgard Camarós e Carlos Fernández, sobre osteoarqueoloxía, ou similar. Buscar puntos en común e sobre todo que sexan de interese para o mestrado.
- C: Crear unha materia que sexa unha extensión e/ou similar a Necrópoles e restos humanos. Os docentes desta última, Olalla López e Antonio Cortizas, indicaron que teñen demasiado alumnado. Feita a consulta ao SXOPRA de tentar limitar o número de alumnos, indicánnos que non se aceptan este tipo de solicitudes. Non se pode limitar o número de alumnos en materias de mestrado Poderíase prantexar unha materia de necrópoles e restos humanos I: prehistoria e protohistoria e necrópoles e restos humanos II: os períodos históricos. Este tipo de materias podería ser impartido por Edgard Camarós e Carlos Fernández ou Gloria G. Fortes.

Discútese estas opcións entre os membros da CAIM. J. L. Fenollós indica que a idea é que a UdC se faga cargo da totalidade da materia unha vez que contan con profesorado suficiente para asumir a totalidade da docencia. Os membros da comisión deciden que a opción 1 é a máis sinxela xa que o profesor Carlos Fernández esta dacordo.

Porén decídese que o coordinador se reúna coas profesoras da UdC para ir perfilando a nova materia. Tamén se decide crear unha comisión con varios

membros para deseñar os contidos desta nova materia para que sexan acordes e aproveitables para o alumnado.

O coordinador indica que tamén conviría revisar materias que sistemáticamente teñen poucos matriculados. Cristina Guilera indica que os estudantes non se inscriben porque son materias demasiado técnicas.

3. APROBACIÓN SE PROCEDE, DE CAMBIOS DE POD PARA O SEGUNDO SEMESTRE DO CURSO 23-24

O coordinador indica os cambios propostos pola CA local de Santiago. Son aprobados por unanimidade.

4. NOMEAMENTO DE NOVA COORDINACIÓN NA UVIGO

Infórmase que hai un cambio na coordinación da UVigo. Fermín E. Pérez Losada é substituído por Susana Reboreda Morillo. Os membros da Comisión danlle a benvida e felicitana ademais pola súa recente cátedra.

5. ROGOS E PREGUNTAS

Adolfo Fernández indica que hai varios anos que as comisións do máster, a local da USC e a Interuniversitaria se reúnen xuntas, o que fai que en ocasións temas que se están a tratar nas reunións conxuntas se discutan entre todos os membros cando soamente competen en exclusiva a Comisión Interuniversitaria. Isto, amais de ser unha irregularidade, xera certa desigualdade á hora da toma de decisións ó non estar presente os membros das comisións locais da UVigo e da UdC, que en ningún caso opinan sobre os temas a tratar. O profesor Fernández opina que as comisións deben reunirse de forma separada evitando, deste xeito, que se mesturen temas entre as comisións locais e interuniversitarias. Discútese isto entre os membros presentes, tamén os da comisión local da USC entre os que se atopa do Decano actual. Algúns membros indican a súa disconformidade aludindo a que sempre funcionou correctamente. Alúdese tamén a opción de convocar ós membros que non están presentes das comisións locais da UdC e da UVigo. Porén, o coordinador quedou en consultar a normativa dos mestrados interuniversitarios e tratar esta cuestión en vindeiras CAIM.

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 13:10 horas dáse por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacta a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 25 de xaneiro de 2024.

Miguel Carrero Pazos

Adolfo Fernández Fernández

O Coordinador

O Secretario

ACTA DA REUNIÓN ORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 06 DE FEBREIRO DE 2024

Ás 19:00 horas do día 06 de Febreiro de 2024 reúnense en sesión ordinaria os membros da Comisión Académica Interuniversitaria do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade mediante medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

1. Aprobación, se procede, da acta precedente (CAIM 25_01_24)
2. Reparto docente en Zooarqueoloxía e creación de nova materia asignada á UdC
3. Aprobación de lista final de Prácticas Académicas Externas ofertadas no curso 23-24.
4. Rogos e preguntas

Asistentes: Miguel Carrero Pazos (USC), José Carlos Sánchez Pardo (USC), Juan Luis Montero Fenollós (UdC), Jorge Sanjurjo Sánchez (UdC) e Adolfo Fernández Fernández (UVigo).

Escusa a súa ausencia: Susana Reboreda Morillo (UVigo)

1. APROBACIÓN DE ACTAS (CAIM 25_01_24)

Detéctase un erro nun nome pero decídese aprobar a acta por unanimidade coa corrección de dito nome.

2. REPARTO DOCENTE EN ZOOARQUEOLOXÍA E CREACIÓN DE NOVA MATERIA ASIGNADA Á UDC

O coordinador propón a creación dunha comisión que estudie os contidos da materia para que sexan acordes e teñan sentido coa temática xeral do mestrado. O coordinador sinala que o mellor será que desde a UdC se presente unha proposta de contidos da materia e que se discuta nunha CAIM.

Jorge Sanjurjo (en adiante JS) indica que as docentes prefiren unha materia nova orientada cara novas lineas de investigación.

José Carlos Sánchez Pardo (en adiante JC) indica que a materia nova debe orientarse cara a arqueoloxía molecular temán de humanos.

Miguel Carrero (en adiante MC) sinala que na última reforma do mestrado Aurora Grandal prantexou dúas materias.

Adolfo Fernández (en adiante AF) pregunta se hai límite na oferta de materias optativas. MC indica que non hai limite. AF pregunta se hai un límite mínimo de

alumnos para que se imparta unha materia. MC indica que o descoñece pero que vai facer a consulta.

Juan Luís Montero Fenollós (en adiante JL) indica que o mellor sería que Gloria e Aurora preparasen unha proposta para a nova materia e que se estudie na CAIM. MC indica que Carlos Fernández esta dacordo en ceder horas durante os dous próximos cursos coa condición de volver recuperalas despois.

3. APROBACIÓN DE LISTA FINAL DE PRÁCTICAS ACADÉMICAS EXTERNAS OFERTADAS NO CURSO 23-24

JC presenta o listado actualizado. Priman as escavacións arqueolóxicas fronte a outro tipo de prácticas co obxectivo de reforzar este aspecto do mestrado. Entre as opcións están Elviña e Valencia do Sil. Incorpórase a escavación no Castro de los Judios en León aínda que o convenio non esta asinado. Tamén se ofertan prácticas en empresas como Tempos, Engobe e Árbore e os museos de Lugo e de Peregrinacións. Tamén se incorporan as prácticas no concello de Allariz, dentro do proxecto Armea.

AF pregunta como se fai se hai máis demanda que prazas. JC indica que non soe pasar xa que os propios alumnos se coordinan entre eles á hora de escoller.

JC sinala que o día 23 se van a publicar as PAI. Apróbanse por unanimidade

4. ROGOS E PREGUNTAS

Non hai.

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 19:40 horas dáse por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 06 de febreiro de 2024.

Miguel Carrero Pazos

Adolfo Fernández Fernández

O Coordinador

O Secretario

ACTA DA REUNIÓN ORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 06 DE FEBREIRO DE 2024

Ás 19:00 horas do día 06 de Febreiro de 2024 reúnen en sesión ordinaria os membros da Comisión Académica Interuniversitaria do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade mediante medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

1. Aprobación, se procede, da acta precedente (CAIM 25_01_24)
2. Reparto docente en Zooarqueoloxía e creación de nova materia asignada á UdC
3. Aprobación de lista final de Prácticas Académicas Externas ofertadas no curso 23-24.
4. Rogos e preguntas

Asistentes: Miguel Carrero Pazos (USC), José Carlos Sánchez Pardo (USC), Juan Luis Montero Fenollós (UdC), Jorge Sanjurjo Sánchez (UdC) e Adolfo Fernández Fernández (UVigo).

Escusa a sua ausencia: Susana Reboreda Morillo (UVigo)

1. APROBACIÓN DE ACTAS (CAIM 25_01_24)

Detéctase un erro nun nome pero decídese aprobar a acta por unanimidade coa corrección de dito nome.

2. REPARTO DOCENTE EN ZOOARQUEOLOXÍA E CREACIÓN DE NOVA MATERIA ASIGNADA Á UDC

O coordinador propón a creación dunha comisión que estudie os contidos da materia para que sexan acordes e teñan sentido coa temática xeral do mestrado. O coordinador sinala que o mellor será que desde a UdC se presente unha proposta de contidos da materia e que se discuta nunha CAIM.

Jorge Sanjurjo (en diante JS) indica que as docentes prefiren unha materia nova orientada cara novas líneas de investigación.

José Carlos Sánchez Pardo (en diante JC) indica que a materia nova debe orientarse cara a arqueoloxía molecular temán de humanos.

Miguel Carrero (en diante MC) sinala que na última reforma do mestrado Aurora Grandal prantexou dúas materias.

Adolfo Fernández (en diante AF) pregunta se hai límite na oferta de materias optativas. MC indica que non hai límite. AF pregunta se hai un límite mínimo de alumnos para que se imparta unha materia. MC indica que o descoñece pero que vai facer a consulta.

Juan Luís Montero Fenollós (en diante JL) indica que o mellor sería que Gloria e Aurora preparasen unha proposta para a nova materia e que se estudie na CAIM. MC indica que Carlos Fernández esta de acordo en ceder horas durante os dous próximos cursos coa condición de volver recuperalas despois.

3. APROBACIÓN DE LISTA FINAL DE PRÁCTICAS ACADÉMICAS EXTERNAS OFERTADAS NO CURSO 23-24

JC presenta o listado actualizado. Priman as escavacións arqueolóxicas fronte a outro tipo de prácticas co obxectivo de reforzar este aspecto do mestrado. Entre as opcións están Elviña e Valencia do Sil. Incorporárase a escavación no Castro de los Judios en León aínda que o convenio non esta asinado. Tamén se ofertan prácticas en empresas como Tempos, Engobe e Árbore e os museos de Lugo e de Peregrinacións. Tamén se incorporan as prácticas no concello de Allariz, dentro do proxecto Armea.

AF pregunta como se fai se hai máis demanda que prazas. JC indica que non soe pasar xa que os propios alumnos se coordinan entre eles á hora de escoller.

JC sinala que o día 23 se van a publicar as PAI. Apróbanse por unanimidade

4. ROGOS E PREGUNTAS

Non hai.

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 19:40 horas dáse por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 06 de febreiro de 2024.

Miguel Carrero Pazos   Adolfo Fernández Fernández

O Coordinador   O Secretario

El 9 de septiembre es la inauguración, y no hay clase, pero la asistencia es obligatoria. El inicio normal de las clases es el 10.

1	SEMESTRE	CURSO 2024-2025	Inicio de curso el 9 de septiembre			
			LUNES	MARTES	MIÉRCOLES	JUEVES
MAÑANA			Iniciación a la investigación en arqueología y ciencias de la antigüedad	Paleoambiente y arqueología (*)	Historia de las religiones antiguas	Patrimonio arqueológico y sociedad (*)
			USC/Ant, Arq, Edaf	USC/Edaf, USC/Arq, Incipit/CSIC	UVigo	Incipit/CSIC
			9 septiembre-20 diciembre	9 septiembre-25 octubre	9 septiembre-20 diciembre	9 septiembre-25 octubre
			09:00h-10:30h	Materia de 3 horas 9:00h-12:00h	09:00h-10:30h	Materia de 3 horas 9:00h-12:00h
			Aula XX	Aula XX	Aula XX	Aula XX
						Día reservado para salida de campo u otras actividades

TARDE		Cultura material pre y protohistórica UVigo Incipit/CSIC 9 septiembre-20 diciembre 10:30h-12:00h Aula XX	Necrópolis y restos humanos (*) USC/Arq, Edaf 28 octubre – 20 diciembre Materia de 3 horas 9:00-12:00h Fac. Biología	Procesado y gestión de la evidencia arqueológica USC/Arq 9 septiembre-20 diciembre 10:30h-12:00h Aula XX	Arqueobotánica (*) USC/Edaf Incipit/CSIC 28 octubre - 20 diciembre Materia de 3 horas 9:00-12:00h Aula XX	
	12:00-12:30		Descanso			
		Cultura material romana y tardoantigua UVigo 9 septiembre-20 diciembre 12:00h-13:30h Aula XX	Excavación arqueológica UVigo 9 septiembre-20 diciembre 12:30h-14:00h Aula XX	Historia antropológica del mundo antiguo USC/Ant 9 septiembre-20 diciembre 12:30h-14:00 Aula XX	La romanización en Occidente USC/Ant 9 septiembre-20 diciembre 12:30h-14:00 Aula XX	
TARDE			Ocupación del territorio en el Noroeste peninsular USC /Preh UVigo 9 septiembre-20 diciembre 15:30h-17:00h Aula XX	Prospección arqueológica (*) Incipit/CSIC 9 septiembre-25 octubre Materia de 3 horas 15:30h-18:30h Aula XX		

(*) Las asignaturas de 3h deben realizar un descanso obligatorio intermedio de 10 minutos. Éstas duran sólo medio semestre, es de vital importancia conocer los días de clase de inicio y final que están indicados en cada materia, porque éstas pueden variar en función de los festivos. Las materias de 1,5h se rigen por las fechas de inicio y final del curso oficial.

SEMESTRE	CURSO 2024-2025	Comienzo de clases el 28 de enero
2		

MAÑANA 09:00-14:00		LUNES	MARTES	MIÉRCOLES	JUEVES
		Arqueología del paisaje Incipit/CSIC 28 enero-2 de mayo 09h-10:30h Aula XX	Legislación y gestión de la actividad arqueológica USC/Arq 28 enero-2 de mayo 09h-10:30h Aula XX		Día reservado para salida de campo u otras actividades, a partir del 14 de marzo
		Cultura material medieval e moderna USC/Arq 28 enero-2 de mayo 10:30h-12:00h Aula XX	Fuentes literarias para la historia del mundo clásico USC/Ant Uvigo 28 enero-2 de mayo 10:30h-12:00h Aula XX	Tecnologías geoespaciales en arqueología USC/Pre, Ingen 28 enero-14 marzo 10:30h-12:00h Aula XX	Arqueología de Mesopotamia UDC 28 enero-14 marzo 10:30h-12:00h Aula XX
		12:00-12:30	Descanso		
TARDE 15:30-18:30		Etnoarqueología y arqueología experimental USC/Preh, Uvigo 28 enero-2 de mayo 12:30h-14:00h Aula XX	Historia del arte griego USC/Arte 28 enero-2 de mayo 12:30h-14:00h Aula XX	Tecnologías geoespaciales en arqueología 28 enero-14 marzo 12:30-14:00h Aula XX	Arqueología de Mesopotamia UDC 28 enero-14 marzo 12:30h-14:00h Aula XX
		Zooarqueología UDC, Área Ext. (Univ León) 28 enero-21 marzo 15:30h-18:30h Aula XX	Técnicas instrumentales y cronológicas en arqueología UDC 28 enero-21 marzo 15:30h-18:30h Aula XX	Arqueología pública UVigo 28 enero-14 marzo 15:30h-18:30h Aula XX	Formas políticas de la Antigüedad grecorromana UDC 28 enero-14 marzo 15:30h-18:30h Aula XX

(*) Las asignaturas de 3h deben realizar un descanso obligatorio intermedio de 10 minutos.

Éstas duran sólo medio semestre, es de vital importancia conocer los días de clase de inicio y final que están indicados en cada materia, porque éstas pueden variar en función de los festivos. Las materias de 1,5h se rigen por las fechas de inicio y final del curso oficial.

LISTADO DEFINITIVO DE PRÁCTICAS ACADÉMICAS EXTERNAS (2023-2024)

MÁSTER ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE			
ALUMNADO	TUTOR ACADÉMICO PAE	TUTOR PROFESIONAL PAE	ENTIDAD PAEs
Aneiras Morado, Antía	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar	Concello de A Coruña
Bermúdez Calviño, Itziar	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar	Concello de A Coruña
Brao Porto, Sara	Adolfo Fernández Fernández	Juan Antonio Seara Ferro	Concello de Allariz
Carreira i Bausili, Anna	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar	Concello de A Coruña
Cerdan Lobato, Kleyson Oswaldo	José Carlos Sánchez Pardo	Enrique Álvarez Barreiro	Concello de Vilamartín de Valdeorras
Conde Martínez, Brais	Miguel Carrero Pazos	Benito Vilas Estévez	Árbore Arqueoloxía
Díaz López, Paula	Miguel Carrero Pazos	Roberto Bartolomé Abraira	Engobe Arqueoloxía
Gázquez García, Ismael	María Pilar Prieto Martínez	Mario César Vila/Francisco Alonso Toucido	Tempos Arqueólogos
Granda Romalde, Ignacio	Fátima Díez Platas	Roberto Aneiros García	Museo das Peregrinacións
Graña Moldes, David	Miguel Carrero Pazos	Benito Vilas Estévez	Árbore Arqueoloxía
Guilera Iglesias, Cristina	Adolfo Fernández Fernández	Juan Antonio Seara Ferro	Concello de Allariz
Kelfouni, Ihab	José Carlos Sánchez Pardo	Enrique Álvarez Barreiro	Concello de Vilamartín de Valdeorras
Novo Vázquez, Estela	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar	Concello de A Coruña
Otero Gil, Rocío	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar	Concello de A Coruña
Ouhdach, Brahim	María Pilar Prieto Martínez	Mario César Vila/Francisco Alonso Toucido	Tempos Arqueólogos
Pérez Castro, Sabela	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar	Concello de A Coruña
Portas Otero, Alexandre	Fátima Díez Platas	Roberto Aneiros	Museo das

		García	Peregrinacións
Reyes de la Peña, Paula de los	José Carlos Sánchez Pardo	Enrique Álvarez Barreiro	Concello de Vilamartín de Valdeorras
Rodríguez Raposo, Rebeca	Francisco Javier González García	Marco Rivas Nodar	Concello de A Coruña
Rodríguez Filgueiras, Álvaro	José Carlos Sánchez Pardo	Enrique Álvarez Barreiro	Concello de Vilamartín de Valdeorras
Sobrado Bernárdez, Carolina	José Carlos Sánchez Pardo	Raquel Martínez Peñín	Instituto de Estudios Medievales ULE
Touza Blanco, Estela	José Carlos Sánchez Pardo	Raquel Martínez Peñín	Instituto de Estudios Medievales ULE
Vázquez Calatayud, Carlos	María Pilar Prieto Martínez	Mario César Vila/Francisco Alonso Toucido	Tempos Arqueólogos
Veloso Rodríguez, Antón	José Carlos Sánchez Pardo	Enrique Álvarez Barreiro	Concello de Vilamartín de Valdeorras
Zurdo Sierra, Lucía	Miguel Carrero Pazos	Benito Vilas Estévez	Árbore Arqueoloxía

TÁBOA DE POD PARA O CURSO 2024/2025

Materia	Institución	Semestre	HTeóricas	HLabores	HSeminarios	HTitorías	Nome profesor/a/es	e-mail
Prospección arqueolóxica	Incipit/CSIC	1SG	4.5h	3h	3h	1.5h	David García Casas	david.garcia-casas@incipit.csic.es
	Incipit/CSIC		4.5h	3h	3h	1.5h	Samuel Nión Álvarez	samuel.nion-alvarez@incipit.csic.es
Patrimonio arqueolóxico e sociedade	Incipit/CSIC	1SG	4.5h	3h	3h	1.5h	Lucía Pereira Pardo	lucia.pereira-pardo@incipit.csic.es
	Incipit/CSIC		4.5h	3h	3h	1.5h	Andrea Rodríguez Antón	andrea.rodriguez-anton@incipit.csic.es
Cultura material pre e protohistórica	UVigo	1SG	4.5h	3h	3h	1.5h	Adolfo Fernández Fernández	adolfo@uvigo.es
			4.5h	3h	3h	1.5h	Alba Antia Rodríguez Novoa (docencia simultánea)	alba.antia.rodriguez.novoa@uvigo.es
	Incipit/CSIC		4.5h	3h	3h	1.5h	Pau Sureda Torres	pau.sureda@incipit.csic.es
Escavación arqueolóxica	UVigo	1SG	9h	6h	6h	1.5h	Fermín Pérez Losada	fermin@uvigo.es
			9h	6h	2.5h	1.5h	Patricia Valle Abad (docencia simultánea)	pvalle@uvigo.es
	USC/Ant	1SG	4.5h	3h	3h	1.5h	Manuel	manuel.villanueva@usc.es

Materia	Institución	Semestr e	HTeórica s	HLabo r	HSemina r	HTitoria s	Nome profesor/a/e s	e-mail
Romanización en Occidente							Villanueva Acuña (coord.)	
			4.5h	3h	3h	1.5h	Dolores Dopico Cainzo	mdolores.dopico@usc.es
Cultura material romana e tardoantiga	UVigo	1SG	9h	6h	6h	1.5h	Adolfo Fernández Fernández	adolfo@uvigo.es
		1SG	2h	2h	1.5h	1.5h	Alba Antia Rodríguez Novoa (docencia simultánea)	alba.antia.rodriquez.novoa@uvigo.es
Arqueobotánica	USC/Edaf	1SG			3h	1.5h	Antonio Martínez Cortizas	antonio.martinez.cortizas@usc.es
	CSIC		9h	6h	3h	1.5h	María Martín Seijo (coord.)	maria.martin-seijo@incipit.csic.es
Historia das relixións antigas	UVigo	1SG	1h			1.5h	Susana Reboreda Morillo (coord.)	rmorillo@uvigo.es
	UVigo		8h	6h	6h	1.5h	Ildikó Csepregi	ildiko.csepregi@gmail.com
Ocupación do territorio no Noroeste peninsular	USC /Preh	1SG	2.5h	2h	2h	1.5h	Ramón Fábregas Valcarce (coord.)	ramon.fabregas@usc.es
			2h	1h	1h	1.5h	Edgard Camarós Pérez	edgard.camaros@usc.es
	UVigo		4.5h	3h	3h	1.5h	Fermín Pérez Losada	fermin@uvigo.es
Fontes literarias para a historia do mundo clásico	USC/Ant	2SG	4.5h	3h	3h	1.5h	Marco V. García Quintela (coord.)	marco.garcia.quintela@usc.es
	UVigo		3.5h	3h	3h	1.5h	Helena López Gómez	helena.lopez.gomez@uvigo.gal
			1h			1.5h	Susana Reboreda Morillo	rmorillo@uvigo.es
Arqueoloxía da paisaxe	Incipit/CSIC	2SG	4.5h	3h	3h	1.5h	Alejandra Galmés Alba	alejandra.galmes-alba@incipit.csic.es
			4.5h	3h	3h	1.5h	David García Casas	david.garcia-casas@incipit.csic.es
Etnoarqueoloxía e arqueoloxía experimental	USC/Preh	2SG	4.5h	3h	3h	1.5h	José Ramón Rabunal Gallo (coord.)	joseramon.rabunal@usc.es
	UVigo		4.5h	3h	3h	1.5h	Patricia Bello Alonso	
Arqueoloxía pública	UVigo	2SG	9h	6h	6h	3h	Beatriz Comendador Rey	beacomendador@uvigo.es
Tecnoloxías xeoespaciais	USC/Preh	2SG	4.5h	3h	3h	1.5h	Miguel Carrero Pazos	miguel.carrero@usc.es
	USC/Enx		4.5h	3h	3h	1.5h	Eduardo Corbelle Rico	eduardo.corbelle@usc.es

Materia	Institución	Semestre	HTeóricas	HLabor	HSeminarios	HTitorias	Nome profesor/a/es	e-mail
Historia antropolóxica do mundo antigo	USC/Ant	1SG	9h	6h	6h	3h	Marco V. García Quintela	marco.garcia.quintela@usc.es
Zooarqueoloxía	UDC	2SG	2h	1h	1.5h	0.5h	Aurora Grandal d'Anglade	aurora.grandal@udc.es
			7h	3.5h	2h	1h	Gloria González Fortes	g.gfortes@udc.es
				1.5h	2.5h	1.5h	Carlos Fernández Rodríguez	cferr@unileon.es
Técnicas instrumentais e cronolóxicas en arqueoloxía	UDC	2SG	9h	6h	6h	3h	Jorge Sanjurjo Sánchez	Jorge.sanjurjo.sanchez@udc.es
Formas políticas da Antigüidade grecorromana	UDC	2SG	9h	6h	6h	3h	Víctor Alonso Troncoso	v.alonso.troncoso@udc.es
Arqueoloxía de Mesopotamia	UDC	2SG	9h	6h	6h	3h	Juan Luis Montero Fenollós	fenollos@udc.es
Procesado e xestión da evidencia arqueolóxica	USC/Arq	1SG	9h	6h	6h	3h	Pilar Prieto Martínez	pilar.prieto@usc.es
Paleoambiente e arqueoloxía	USC/Arq	1SG	3h	1.5h	1.5h	1h	Olalla López Costas	olalla.lopez@usc.es
	USC/Edaf		6h	4.5h	4.5h	2h	Antonio Martínez Cortizas	antonio.martinez.cortizas@usc.es
Lexislación e xestión da actividade arqueolóxica	USC/Arq	2SG	9h	6h	6h	3h	José Carlos Sánchez Pardo (coord.)	josecarlos.sanchez@usc.es
Iniciación á investigación en arqueoloxía e ciencias da antigüidade	USC/Arq	1SG	3h	2h	2h	1h	Olalla López Costas (coord.)	olalla.lopez@usc.es
	USC/Edaf		3h	2h	2h	1h	Antonio Martínez Cortizas	antonio.martinez.cortizas@usc.es
	USC/Ant		3h	2h	2h	1h	Marco V. García Quintela	marco.garcia.quintela@usc.es
Necrópoles e restos humanos	USC/Arq	1SG	9h	6h	1.5h	1.5h	Olalla López Costas (coord.)	olalla.lopez@usc.es
	USC/Edaf				4.5h	1.5h	Antonio Martínez Cortizas	antonio.martinez.cortizas@usc.es
Cultura material medieval e moderna	USC/Arq	2SG	7h	4h	4h	1.5h	José Carlos Sánchez Pardo	josecarlos.sanchez@usc.es
			2h	2h	2h	1.5h	Pilar Prieto Martínez	pilar.prieto@usc.es
Historia da arte grega	USC/Art	2SG	9h	6h	6h	3h	Fátima Díez Platas	fatima.diez@usc.es

ACTA DA REUNIÓN EXTRAORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA INTERUNIVERSITARIA DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 20 DE MAIO DE 2024

As 13:04 horas do día 20 de maio de 2024 reúnen en sesión extraordinaria os membros da Comisión Académica Interuniversitaria do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade mediante medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

1. Aprobación das programacións docentes do curso 24-25

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Susana Reboredo Morillo, Juan Luis Montero Fenollós, Jorge Sanjurjo.

1. APROBACIÓN DAS PROGRAMACIÓNS DOCENTES
DO CURSO 24-25

O coordinador indica que só fixo cambios menores nas programacións relativos ó uso fraudulento da Intelixencia Artificial (seguindo as indicacións do decanato da facultade de Historia) e houbo un par de modificacións nas materias “Prospección arqueolóxica” e “Arqueobotánica”. Ambos son cambios menores. No caso de arqueobotánica, so na bibliografía, e no caso de prospección arqueolóxica, cambiouse o sistema de avaliación: 80% para entrega de tarefas e 20% para prácticas de prospección.

Aprobanse por asentimento as programacións docentes (en adxunto a esta acta).

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 13:18 horas dáse por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 20 de maio de 2024.

Miguel Carrero Pazos

Adolfo

Fernández O Coordinador

O Secretario

**ACTA DA REUNIÓN EXTRAORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA
INTERUNIVERSITARIA DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA
ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 26 DE XUÑO DE 2024**

As 16:00 horas do día 26 de xuño de 2024 reúnen en sesión extraordinaria os membros da Comisión Académica Interuniversitaria do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade no Seminario de Paleografía da Facultade de Xeografía e Historia e mediante medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

1. Problema coas PAEs Elviña

Asistentes: Miguel Carrero, José Carlos Sánchez, Susana Rebores, Juan Luis Montero Fenollós, Jorge Sanjurjo Sánchez e Adolfo Fernández Fernández.

1. PROBLEMA COAS PAEs ELVIÑA

-Exposición de feitos:

Mércores 21 de maio, as alumnas tutorizadas por Javier González poñen en coñecemento por email a existencia de dúas problemáticas referidas ás PAE de Elviña. As alumnas están sen material de traballo de seguridade (EPI), o que lles está impedindo realizar certas prácticas, e están costeándose o desprazamento dende a estación de tren ao posto de traballo (1,3€ por viaxe).

Javier González pon en coñecemento da coordinación a existencia desta problemática, e xestiónase a solución. O mércores 22 de maio Javier informa ás alumnas que Marco Rivas Nodar está buscando a solución ós tema dos EPI, e que o concello abonará o diñeiro do transporte ás alumnas.

O xoves 23 de maio, Marco Rivas indica que solicita unha reunión cos coordinadores de PAEs e o coordinador, para tratar os problemas sinalados.

Celebrada a reunión o venres 7 de xuño ás 10h por Teams. Asisten Marco Rivas Nodar (Concello de A Coruña), Samuel Nión (encargado da intervención no castro de Elviña), José Carlos Sánchez Pardo (coord. das PAE), Francisco Javier González García (titor académico), Miguel Carrero (coord. Mestrado).

Nesta reunión trátanse os temas dos EPI e das viaxes, e quedan solucionados.

Marco Rivas e Samuel Nión poñen en coñecemento dos coordinadores e titor académico que nas prácticas académicas celebradas en Elviña (intervención xestionada polo Concello de A Coruña, dirección por Samuel Nión e execución por Tempos Arqueólogos) existiron varios episodios de posible trato vexatorio cara certas alumnas do mestrado.

En concreto, citan a existencia dun clima tóxico de traballo e posible trato vexatorio por parte do persoal da empresa Tempos Arqueólogos ás alumnas que estaban baixo a tutela de Samuel Nión (prácticas vía convenio Concello de A Coruña), con frases como: “Por este traballo no te va a pagar nadie”; “Eles son de 1ª división e eles de 3ª”; “Escoge a tu compañera menos inútil”; “Sondeo feliz / sondeo infeliz”.

Coincide nesta excavación a situación de que hai alumnado que fixo as prácticas coa empresa Tempos Arqueólogos e outros vía convenio co concello de A Coruña. A empresa Tempos está realizando traballos no xacemento.

Samuel Nión, como director da intervención, remarca que tomou cartas no asunto, e que separou ao alumnado afectado inmediatamente ao ver a situación, enviándoas a outra zona de traballo, para que non houbera tensión. Indica que a actitude das alumnas foi sempre intachable ante o asunto.

Os dous coordinadores, José Carlos e Miguel Carrero, e o titor das PAE das alumnas, Javier González, indican na reunión que é inadmisíbel este tipo de comportamentos co alumnado do mestrado. Decidiuse citar ás alumnas afectadas a unha reunión presencial o martes 18 de xuño ás 16:00, para saber a súa versión dos feitos.

Entre tanto, o luns 10 de xuño os coordinadores e titor de PAEs reciben un informe explicativo de Marco Rivas Nodar. “Informe relativo a unha denuncia relativa a agresións verbais durante a execución dos traballos do proxecto “Sondaxes valorativas e extracción de mostras no Castro de Elviña, Campaña 2024” Exp Arq. Mun: ARQ24/010 COD IUR: IUR168800032 Exp. Opencertiac: C11/2024/208”. Tal e como se indica no correo email, trátase dun informe asinado por Marco Rivas Nodar no que expón unha denuncia formulada polo arqueólogo director na que se comunican conductas inapropiadas por parte de persoal da empresa Tempos Arqueólogos cara o alumnado en prácticas.

- Lectura do informe de Marco Rivas Nodar (ANEXOS)

Este informe explicativo foi enviado á coordinación do mestrado, ó coordinador das PAE e ao coordinador das alumnas, e tamén (en copia), á empresa de Tempos Arqueólogos.

O martes 11 de xuño recibimos unha mensaxe da dirección de Tempos Arqueólogos solicitando unha reunión presencial aclaratoria dos feitos expresados no informe quedando marcada para o día 18 de xuño, ás 17h.

O martes 18 de xuño, ás 16:00, celebramos a reunión coas alumnas implicadas. José Carlos Sánchez Pardo, como secretario, levantou acta desta reunión. Procédese a ler a acta da reunión.

- Lectura da acta realizada na reunión coas alumnas (ANEXOS)

Ese mesmo día, ás 18h, tivemos unha reunión coa dirección de Tempos Arqueólogos e a persoa implicada nas acusacións relatadas por Marco Rivas Nodar e Samuel Nión no informe.

- Lectura da acta realizada na reunión coa dirección de Tempos Arqueólogos e a persoa implicada nas acusacións (ANEXOS)

Ao finalizar a reunión, os tres coordinadores reuníronse e decidiron que o mellor sería consultar qué facer neste caso, e sobre todo, como proceder.

O Martes 25 de xuño, as alumnas envían ao coordinador, Javier González, un informe dos feitos.

- Lectura do informe das alumnas implicadas (ANEXOS)

O mércores 26 de xuño, ás 6:39 da mañá, recibimos un email dende a empresa Tempos Arqueólogos, cun informe en resposta ao documento ao informe remitido por Marco Rivas Nodar.

- Lectura do informe de Tempos Arqueólogos (ANEXOS)

Dende a coordinación realizouse unha consulta telefónica informal ao servizo xurídico da USC. Indicóusenos que esta é unha cuestión que debe ser tratada na comisión de PAE que regula estas prácticas, no marco do convenio co concello de A Coruña. Dende a coordinación, entendemos que esta Comisión é a Comisión de PAE da Facultade. Se nos indicou tamén que o recomendable sería realizar un escrito de recomendación ao concello de A Coruña para tratar de evitar este tipo de problemas, pero que o camiño a seguir ten que estipulalo a comisión de PAE da Facultade.

Sobre o contido desta reunión, a coordinación roga máxima discreción no asunto.

Despois de todas as lecturas, a comisión decide tramitar a información á comisión de PAE da facultade.

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 17:33 horas dáse por concluída a reunión da Comisión Académica Interuniversitaria, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 26 de xuño de 2024.

Miguel Carrero Pazos

Adolfo Fernández

O Coordinador

O Secretario

ACTA DA REUNIÓN ORDINARIA DA COMISIÓN ACADÉMICA LOCAL DO MÁSTER EN “ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE” CELEBRADA O 23 DE XULLO DE 2024

As 13:34 horas do día 23 de xullo de 2024 reunense en sesión ordinaria os membros da Comisión Académica local do Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade no Seminario de Paleografía da facultade de Xeografía e Historia e por medios telemáticos para tratar a seguinte orde do día:

1. Aprobación se procede das actas anteriores
2. Informe do coordinador / Peché de curso
3. Rogos e preguntas

Asistentes: Miguel Carrero Pazos, José Carlos Sánchez Pardo, Pedro López Barja de Quiroga, Olalla López Costas, Edgar Camarós, Francisco Javier González García, Cristina Guilera y Susana Reboreda Morillo.

Excusan su ausencia: David Barreiro y Juan Luis Fenollós

APROBACIÓN DE ACTAS ANTERIORES

Apróbanse as actas do 15-05-2024, 20-05-2024 e 26-06-2024

INFORME DO DIRECTOR

Chegou a resolución da secretaría xeral da modificación do calendario académico para o vindeiro curso 24-25. A resposta foi positiva: o segundo semestre celebrarase dende o 28 de xaneiro de 2025 ata o 2 de maio de 2025.

Cambio de título de TFM: Sara Brao Porto. Tutor/es: Adolfo Fernández Fernández. Alba Antía Rodríguez Nóvoa. Título: Un análisis del proceso de romanización en Gallaecia a partir de los cambios y pervivencias de la cultura a través de los contextos de la Cibdá de Armea (Allariz, Ourense).

Modificacións de tribunais de TFM por ausencia de membros: Tribunal 4, Noemí Silva (de baixa), e Adolfo Fernández (de permiso, en Grecia). Pasan o suplente, Eduardo Méndez Quintas, e o coordinador a substituílos.

TFMs leídos no curso 2023/2024: En total léronse 15 TFMS (convocatorias de febreiro, xuño e xullo de 2024).

- Bermúdez Calviño, Itziar: SOB 10
- Brao Porto, Sara: SOB 9
- Cerdan Lobato, Kleyson Oswaldo: SOB 9
- Conde Martínez, Brais: NOT 7,5
- Díaz López, Paula: SOB 9,5 (MH)
- Fachado Baña, Alberto: NOT 7,5
- García de León, Arturo José: NOT 8
- Guilera Iglesias, Cristina: SOB 9,5
- López Viéitez, Iria: SOB 9,5
- Novo Vázquez, Estela: SOB 10
- Otero Gil, Rocío: NOT 7
- Pérez Castro, Sabela: SOB 9
- Pérez Gómez, Sara: NOT 8

- Sobrado Bernárdez, Carolina: SOB 9,4
- Vázquez Calatayud, Carlos: SOB 10 (MH)

Publicouse a resolución das axudas de financiación a mestrados 2023 da vicerreitoría de titulacións. Solicitáronse 2400€, conseguíronse 2000€.

Accións solicitadas:

- Charlas (600€):
  - o 1) Conferencia 1. Presuposto: 300€
  - o 2) Conferencia 2. Presuposto: 300€
- Prácticas (800€):
  - o 1. Taller práctico en Arqueoloxía da Arquitectura
  - o 2. Taller práctico de Arqueoloxía Experimental (Parque Arqueolóxico de Campo Lameiro, Pontevedra)
- Estudantes (600€)
  - o Cineforum “Muller e mundo antigo”
  - o Curso de Topografía para Arqueoloxía

Asunto PAEs Elviña. Foi enviada a información aos servizos xurídicos e máis á comisión de PAEs da facultade. O coordinador reuniuse hoxe, 23 de xullo, co secretario xeral adxunto da USC, Carlos Alberto Gómez Otero. A falta de resposta escrita polo servizo xurídico, podemos adiantar que o tema non terá máis recorrido que o que xa tivo. Dende o punto de vista normativo, o exposto nos diferentes documentos que se enviaron axuntos (doc da última CAL e CAIM), non pode ser tipificado como acoso. O informe remitido por Marco Rivas Nodar xuridicamente non é adecuado. Recomendán falar coa empresa e solicitar unha disculpa formal ás alumnas. As valoracións xuríficas realizadas por Marco Ribas no informe non son correctas.

Cuestións que quedan por solucionar para os inicios do seguinte curso académico: Tratar os resultados das enquisas de satisfacción do alumnado para o segundo semestre. Enviáronse a semana pasada ao alumnado, pero non tivemos recepción de moitas enquisas ata o momento.

Inicio do novo curso: Indicar que o inicio de curso está planificado para o día 9 de setembro, coa presentación de curso ese mesmo día na sala de profesores (13h). Asistencia obrigatoria para o alumnado.

Finalmente, o coordinador agradece ás comisións local e interuniversitaria, e á anterior coordinadora, Pilar Prieto, a axuda prestada durante este primeiro ano

de coordinación. Os asistentes expresan o seu agradecemento e felicitacións ó coordinador polo bó traballo realizado neste primeiro curso.

6. ROGOS E PREGUNTAS

Non hai

Non habendo máis asuntos que tratar, ás 14:11 horas dase por concluída a reunión da Comisión Académica, da que como secretario redacto a presente acta, que asino co visto bo do coordinador en Santiago, a 23 de xullo de 2024.

Miguel Carrero Pazos

José Carlos Sánchez Pardo

O Coordinador

O Secretario

MEMORIA DE ACTIVIDADES DO MESTRADO ANO 2023-24

M. CARRERO PAZOS

Coordinador do Máster

Facultade de Xeografía e Historia

Santiago de Compostela

14 febreiro de 2024

TÁBOA DE CONTIDOS DA MEMORIA

1. INTRODUCCIÓN

2. SÍNTESE DAS ACTIVIDADES EXTRA-ACADÉMICAS

1. INTRODUCCIÓN

No marco do Mestrado Interuniversitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade desenvolvéronse varias actividades financiadas pola Vicerreitoría de Titulacións e Internacionalización da USC, no marco das “Accións de mellora de másteres oficiais da USC” correspondente ao 2023, en calidade de axudas baixo solicitude competitiva. Estas actividades complementáronse con saídas de campo que diferentes materias realizaron cos estudantes ao longo do curso e talleres prácticos tipo workshop (Destrezas prácticas en Humanidades Dixitais, Curso práctico de Arqueoloxía da Arquitectura).

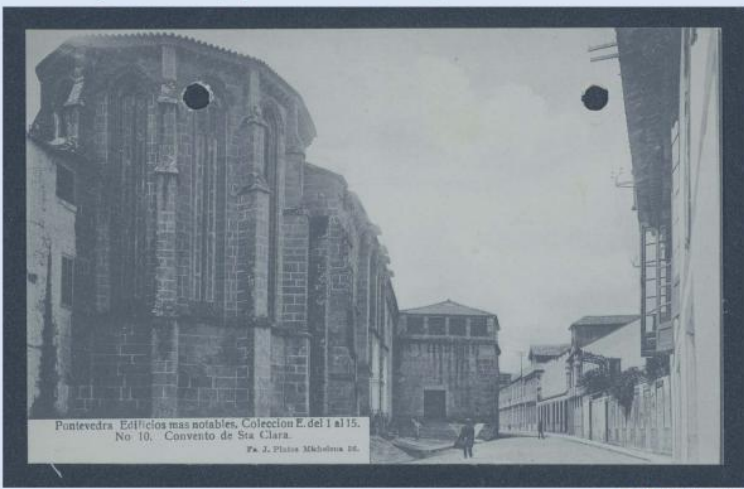

Saída de campo na materia “Arqueoloxía da Paisaxe”. Curso 2023-24

2. SÍNTESE DAS ACTIVIDADES EXTRA-ACADÉMICAS

1) Realización do **seminario de presentación do máster**, que foi impartido por Rafael Rodríguez Martínez, sobre o proxecto de Santa Clara (Pontevedra). Esta conferencia, que levou por título “Santa Clara de Pontevedra. 750 anos de clausura e proxecto”, forma parte do panel de actividades da Deputación de Pontevedra, e contou cunha asistencia de máis de 20 persoas, non só do estudiantado do mestrado, senón tamén do público xeral. A conferencia tivo lugar o 11 de setembro de 2023, día oficial da inauguración do máster, cunha duración de 2 horas.

Conferencia de Inauguración do Mestrado de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade
 Santa Clara de Pontevedra. 750 anos de clausura e proxecto
 Rafael Rodríguez Martínez (Deputación de Pontevedra)

11 de setembro de 2023. Paraninfo da Facultade de Xeografía e Historia da Universidade de Santiago de Compostela. As 19:00h. Se organiza desde a coordinación do master coa colaboración de Ecopast.

CISPAC EDUCO Past Ecopast MIA ARQUEOLOXÍA e CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE

2) Conferencia do profesor Fernando Rodríguez del Cueto (Universidade de Oviedo): “La implantación megalítica en un territorio del centro-occidente asturiano: resultados del proyecto de la Cobertoria (2016-2023)”. Esta conferencia estuvo orientada a presentar as novidades do proxecto de investigación La Cobertoria (Fundación Val de Salas, Concejo de Salas, Asturias). A conferencia tivo lugar o día 20 de outubro de 2023, cunha duración de 1 hora.

3) Conferencia da profesora Carla Rubiera Cancelas (Universidade de Oviedo): “What did they do with female slaves? (Susan Treggiari). Interseccionalidad en el estudio de la esclavitud en la Roma antigua”. Esta conferencia estuvo orientada a presentar unha liña de traballo en Historia das Mulleres na Antigüidade. A conferencia tivo lugar o día 20 de outubro de 2023, cunha duración de 1 hora.

MÁSTER INTERUNIVERSITARIO DE ARQUEOLOXÍA E CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE

SEMINARIOS DE ESPECIALIZACIÓN 2023/2024

Dra. Carla Rubiera Cancelas (Universidade de Oviedo)
“What did they do with female slaves?” (Susan Treggiari). Interseccionalidad en el estudio de la esclavitud en la Roma antigua. 12-13h

Dr. Fernando Rodríguez del Cueto (Universidade de Oviedo)
La implantación megalítica en un territorio del centro-occidente asturiano: resultados del proyecto de la Cobertoria (2016-2023). 13-14h

Venres 20 de outubro, 12-14h, Paraninfo da Facultade de Xeografía e Historia

MIA ARQUEOLOXÍA e CIENCIAS DA ANTIGÜIDADE USC Universidade de Vigo CSIC incipit

4) Conferencia da profesora Pilar Diarte Blasco (Instituto de Historia, CSIC) (23/02/2024): *Más allá de silos y fondos de cabaña: paisaje y sociedad en el mundo rural del período visigodo.*

5) Conferencia do profesor Mikel Díaz Rodríguez (Universidade de Vigo): Dr. Mikel Díaz Rodríguez (14/03/2024): *Casos de estudio con SIG. Reproducibilidad y transparencia en Arqueología.* Nesta conferencia, abordáronse metodoloxías para desenvolver destrezas prácticas en reproducibilidade en datos arqueolóxicos, xunto con datos en acceso aberto.

6) Conferencia da profesora María Benito Sánchez (Universidade Complutense de Madrid) (19/03/2024): *Unha carreira en antropoloxía física forense: das fosas da guerra civil ás momias exipcias.*

7) Conferencia de María Ximena Senatore (08/04/2024): “El estudio arqueológico de paisajes extremos: Investigaciones arqueológicas en la Antártida”.

Grupo de Estudos para a Prehistoria do NW Ibérico - Arqueoloxía, Antigüidade e Territorio.
 Grupo de Innovación Docente en Prehistoria e Mundo Antigo. LITHOS
 Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade

DESTREZAS PRÁCTICAS EN HUMANIDADES DIXITAIS

Coordinan:
 Miguel Carrero Pazos (USC)
 Leticia Tobalina Pulido (Incipit, CSIC)

Os venres de 16h a 19h
 Do 22/09/2023 ao 27/10/2023

ACTIVIDADE RECONECIDA POLO PROGRAMA DE DOUTORAMENTO EN HISTORIA, XEOGRAFÍA E HISTORIA DA ARTE

PROFESORADO	PROGRAMA
Miguel Carrero Pazos. Profesor Axudante Doutor. Departamento de Historia, Universidade de Santiago de Compostela	22/09/2023 16h00-19h00 Introducción ás humanidades dixitais e instalación de software
Leticia Tobalina Pulido. Investigadora postdoutoral. Programa Juan de la Cierva, Incipit, CSIC	29/09/2023 16h00-19h00 Introducción ao modelado conceptual e bases de datos
Fátima Díez Platas. Profesora Titular. Departamento de Historia, Universidade de Santiago de Compostela	06/10/2023 16h00-19h00 Creación de bases de datos e descarga de información xeográfica
César González Pérez. Científico Titular, Incipit, CSIC.	11/10/2023 16h00-19h00 Introducción aos Sistemas de Información Xeográfica e análises básicos
Laura Blanco Torrejón. Investigadora postdoutoral, CISPAC, Universidade de Santiago de Compostela	20/10/2023 16h00-19h00 O uso dos SIX nas investigacións humanísticas. Casos de estudo
	27/10/2023 16h00-19h00 Storymaps